

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM 8. SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE
KAVRAMSAL SANAT UYGULAMALARINA İLİŞKİN
ALGILAR (Denizli İli Örneği)

Emre YILDIM

Danışman

Öğr. Gör. Dr. Bekir İNCE

Bu çalışma PAÜ BAP tarafından 1667 nolu Yüksek Lisans
tez projesi olarak desteklenmiştir.

Denizli-2014

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Bu çalışma, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Tahsin HANCIOĞLU.....

Üye: Doç. Dr. Merih TEKİN BENDER.....

Üye: Öğr. Gör. Dr. Bekir İNCE.....

İmza

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 15.08.2014 tarih ve 26/06 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ramazan BAŞTÜRK

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırma, öğretmen ve uzmanlardan görüş alınarak kavramsal sanat uygulamalarının, ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki algılarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmayla Görsel Sanatlar müfredatında kavramsal sanat uygulamalarına yer verilmesi umulmaktadır.

İlk olarak yüksek lisans yapmam konusunda bana fikir veren ve bu yola çıkmamı sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Merih TEKİN BENDER'e çok teşekkür ederim.

Araştırmanın başında yola çıktığımız, konu seçiminde benim kadar heyecanlanan ve kapısının daima açık olduğunu dile getiren değerli hocam Yard. Doç. Dr. Nuray MAMUR'a ve araştırma sürecince bana çok şey öğreten, güleryüz, sabır ve anlayışını hiçbir zaman eksik etmeyen, akademik yönlendirmeleriyle destek olan değerli hocam Öğr. Gör. Dr. Bekir İNCE'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Veri toplama sürecinde gösterdikleri yardımlardan dolayı gittiğim okullardaki idareci ve görsel sanatlar öğretmenlerine, görüşlerine ihtiyaç duyduğumda beni kırmayıp yardımcı olan üniversitedeki öğretim elemanlarına ve bu zor süreçte yanımda olan okulumdaki müdürlerim ve öğretmen arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Yaşamlarındaki zor koşullara ve kısıtlı imkânlarla rağmen, eğitimim için ellerinden gelen her şeyi seferber etmekten bir an bile geri durmayan ve bu çalışmada oldukça yoğun, stresli ve gergin olduğum anlarda sevgilerini ve hoşgörülerini esirgemeyen, beni sürekli destekleyen canım anneme, babama ve kardeşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Emre YILDIM

2014

BİLİMSEL ETİK

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmanın yapılması ve bulguların çözümünde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyulduğunu; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :
Öğrenci Adı Soyadı : Emre YILDIM

ÖZET

İLKÖĞRETİM 8. SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE KAVRAMSAL SANAT UYGULAMALARINA İLİŞKİN ALGILAR (Denizli İli Örneği)

Yıldım, Emre

Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar ABD Resim İş Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Öğr. Gör. Dr. Bekir İNCE

Haziran 2014, 238 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, Denizli İli ve ilçelerinde öğrenim gören ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin algılarını ve öğretmen görüşlerini belirlemektir.

Öğrencilere gösterilen kavramsal sanat örnekleri yaş ve algı düzeyleri gözetilerek uzmanlar tarafından belirlenmiştir. Örneklem, Denizli İli genelinde 8. sınıf öğrencilerinden oluşan evreni temsil etmektedir. Denizli ili ve ilçelerinde toplamda 142 öğrenciden tarama (survey) yoluyla veri toplanmıştır. Veri toplama araçları olarak, *Kavramsal Sanat Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüş/Görüşme Anketi*, *Öğrenci Öz Değerlendirme Formu*, *Öğretmen Görüşme Formu* ve *Uzman Değerlendirme Formu* kullanılmıştır. Verilerin analizinde; ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımı, T testi, scheffee testi gibi istatistiksel teknikler ve betimsel içerik (nitel) analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; kavramsal sanatla ilgili seçili görsellerin beğenilme oranları değişiklik göstermektedir. Beğenilerin video ve üç boyutlu çalışmalarda yoğunlaştığı saptanmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, kavramsal sanat uygulamalarını emek yoğun çalışmalar oldukları için sanat eseri olarak görmektedirler. Öğrencilerin gördüklerini anlatma çabası içinde oldukları ve soyut duygu ifadeleri içeren kavramları kullandıkları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin kavramsal sanat örneklerini gördükten sonra resim ve sanata yönelik görüşleri olumlu yönde değişmiştir, görsel sanatlar dersinde çizgisel ve renkli mekân düzenlemeleri, üç boyutlu çalışmalar ve video çalışmaları yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Kız öğrencilerin beğeni ve görüş toplam puanları, erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Okullara göre beğeni ve görüş puanları değişiklik göstermektedir. Genelde gelir durumu yükseldikçe görsel beğeni ve görüş toplam puanları yükselmiştir. Ailesi sanat eğitimi alan öğrencilerin görüş puanları, ileride görsel sanatlar eğitimi almak isteyen öğrencilerin ise hem beğeni ve hem de görüş puanları daha yüksektir. Görseller hakkında bilgi sahibi olduktan sonra öğrencilerin beğeni ve görüş toplam puanları yükselmiştir.

Deney grubu öğrencilerinin yaratıcı ve özgün çalışmalar üretmelerine karşın, malzeme ve teknik düzeyde genelde zayıf kaldıkları fakat anlatım bakımından kavramsal sanata yaklaşan örnekler ortaya koydukları saptanmıştır.

Öğretmenler; kavramsal sanat uygulamalarını faydalı bulduklarını, Görsel Sanatlar eğitimine katkı sağlayacağını, öğrencinin bakış açısını genişleteceğini ve yeni açılımların yararlı olacağını, öğretim programında yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler:

Kavramsal Sanat, Görsel Sanatlar, Sanat Eğitimi, Algı, Görsel Beğeni

ABSTRACT**ELEMENTARY SCHOOL 8th GRADE CONCEPTUAL ART PRACTICES IN
THE VISUAL ARTS LESSON DETECTS****(Denizli Province Example)****Yildim, EMRE****M. Sc. / Department of Fine Arts Discipline of Painting-Crafts Education****Supervisor. Prelector Dr. Bekir INCE****June 2014, 238 Pages**

The purpose of this research is to determine the perceptions of eight grade students who have been studying in Denizli province and its districts and views of teachers and experts about conceptual art practices.

The patterns of conceptual art which were shown to students had been determined by the experts by considering the age of students and the level of their perceptions. The sample represents the universe which consists of eight grade students throughout Denizli Province. The data was collected from 142 students through survey in Denizli province and its districts. As data collection tools, related with conceptual art practices, student view/interview survey, student self-assessment form, teacher interview form and expert evaluation form were used. In the analysis of data, statistical techniques and descriptive content (qualitative) analysis such as average, standard deviation, frequency and percentage distribution, T-test and scheffe test were used.

According to the research results, the rates of appreciation of selected visuals related with the conceptual arts show diversity. It was detected that the appreciations intensified on videos and three-dimensional works. The majority of the students see the conceptual art practices as the works of art because they are labor-intensive activities. It was detected that the students had been in the effort of explaining what they see and had used abstract concepts containing emotion expression.

After seeing the patterns of conceptual art, the views of students about picture and art changed in a positive way. They stated that they want to make linear and colorful place arrangements, three-dimensional works and video works in their art lessons.

The total points of girls' opinions and appreciations are higher than the boys'. The points of appreciation and opinion show diversity according to the schools. Generally, as the income status increased, the total points of visual appreciation and opinion increased. The opinion points of the students whose parents have art education, both the opinion and appreciation points of students who want to have visual art education in the future are higher. After having some idea about visuals, the appreciation and opinion total points of students increased.

Although the students in the experimental group produced creative and original works, they were usually weak in the material and technical level. However it was determined that they revealed similar patterns of conceptual art in the terms of expression.

Teachers stated that they find useful the conceptual art practices, they can contribute to visual arts education, extend a student's point of view, should be given place in curriculum and new initiatives will be

Keywords:

Conceptual Art, Visual Arts, Education of Art, Perception, Visual Appreciation

İÇİNDEKİLER

İç Kapak.....	i
Yüksek Lisans Tez Onay Sayfası	ii
Teşekkür	iii
Bilimsel Etik Sayfası.....	iv
Özet	v
Abstract	vii
İçindekiler.....	ix
Çizelgeler Dizini	xiii
Şekiller Dizini	xxvi
Grafikler Dizini.....	xxvii
Simge ve Kısaltmalar Dizini	xxviii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.1.3. Alt Problemler	3
1.1.4. Amaç.....	4
1.1.5. Önem	5
1.1.6. Sayılılar	5
1.1.7. Sınırlılıklar	5
1.1.8. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. KAVRAMSAL SANAT	8
2.1.1. Marcel Duchamp	11
2.1.2. Joseph Kosuth.....	13
2.1.3. Joseph Beuys	14
2.2. KAVRAMSAL SANATIN İLİŞKİDE OLDUĞU SANAT DALLARI	15

2.2.1. Minimalizm	15
2.2.2. Video Sanatı (Video Art)	16
2.2.3. Performans Sanatı (Performance Art)	17
2.2.4. Yeryüzü Sanatı (Land Art)	18
2.2.5. Yerleştirme Sanatı, Enstalasyon (Installation)	19
2.2.6. Happening	19
2.2.6. Fluxus	20
2.3. KAVRAMSAL SANAT EĞİTİMİ	21
2.4. İLKÖĞRETİM KURUMLARI GÖRSEL SANATLAR DERSİ (1-8. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMLARI (2010-2013).....	22
2.4.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları ...	23
2.4.2. Programın Öğrenme Alanları	26
2.4.2.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme	26
2.4.2.2. Kültürel Miras	27
2.4.2.3. Sanat Eleştirisi ve Estetik	27
2.5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	34
3.2. Evren	34
3.3. Örneklem	36
3.3.1. Örneklem Bulguları	36
3.4. Veri Toplama Araçları	41
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	41
3.4.2. Kavramsal Sanat Örneklerine İlişkin Beğeni Formu	41
3.4.3. Kavramsal Sanat Örneklerine İlişkin Görüşler	41
3.4.4. Öğrenci Öz-Değerlendirme Formu	42
3.4.5. Öğretmen Görüşme Formu	42
3.4.6. Uzman Değerlendirme Formu	42
3.4.7. Kavramsal Sanat Uygulama Örneklerinin Seçimi	42
3.5. Verilerin Toplanması	46

3.6. Verilerin Analizi	47
------------------------------	----

DÖRÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar <i>"Öğrencilerin Kavramsal Sanat Örneklerine İlişkin Beğeni Düzeyleri (B) ve Görüşleri (C) Nelerdir?"</i>	48
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar <i>"Öğrencilerin Kişisel Bilgi Verileri (A) ile Beğenileri (B) Arasında Anlamlı İlişki Var mıdır?"</i>	132
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar <i>"Öğrencilerin Kişisel Bilgi Verileri (A) ile Görüşleri (C) Arasında Anlamlı İlişki Var mıdır?"</i>	135
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar <i>"Öğrencilerin Kavramsal Sanat Örneklerine İlişkin Beğeni Düzeyleri ile Görüşleri Arasında İlişki Var mıdır?"</i>	139
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar <i>"Deney (Çalışma) Grubu Öğrencilerinin Kavramsal Sanat Örneklerine İlişkin Beğeni Düzeyleri ve Görüşleri Nelerdir?"</i>	147
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar <i>"Deney (Çalışma) Grubu Öğrencilerinin Yaptıkları Kavramsal Sanat Çalışmalarına İlişkin Öz-Değerlendirmeleri ve Uzman Görüşleri Nelerdir?"</i>	153
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar <i>"Örneklem Grubu Okullarındaki Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Kavramsal Sanat Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Nelerdir?"</i>	176

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR	178
5.2. ÖNERİLER.....	193

KAYNAKLAR	196
EKLER.....	199
ÖZGEÇMİŞ.....	210

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Programın Öğrenme Alanlarının Karşılaştırılması	23
Çizelge 3.1. Denizli İli Merkez ve Kırsaldaki Okul Sayısı ve 8. Sınıftaki Öğrenci Sayıları	35
Çizelge 3.2. Cinsiyete Göre Öğrenci Dağılımı.....	36
Çizelge 3.3. Okullara Göre Öğrenci Dağılımı	37
Çizelge 3.4. Gelir Durumuna Göre Öğrenci Dağılımı	38
Çizelge 3.5. Ailede Sanat Eğitimi Almış Kişilere Göre Öğrenci Dağılımı....	39
Çizelge 3.6. İleride Görsel Sanatlar Eğitimi Almak İsteyenlere Göre Öğrenci Dağılımı	40
Çizelge 4.1. Öğrencilerin Görsel-1'e İlişkin Beğeni Düzeyleri	49
Çizelge 4.2. Görsel-1'in Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	49
Çizelge 4.3. Görsel-1'in Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	50
Çizelge 4.4. Görsel-1'de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	51
Çizelge 4.5. Görsel-1'de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	51
Çizelge 4.6. Görsel-1'i Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	52
Çizelge 4.7. Görsel-1'i Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	52
Çizelge 4.8. Görsel-1'e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	53
Çizelge 4.9. Görsel-1'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	53
Çizelge 4.10. Görsel-1'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	54

Çizelge 4.11. Görsel-1'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	54
Çizelge 4.12. Görsel-1'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip Değiştirmedigine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	55
Çizelge 4.13. Görsel-1'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	55
Çizelge 4.14. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-1'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	56
Çizelge 4.15. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-1'e Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	57
Çizelge 4.16. Görsel-1'in Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	58
Çizelge 4.17. Görsel-1'in Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	58
Çizelge 4.18. Öğrencilerin Görsel-2'ye İlişkin Beğeni Düzeyleri.....	60
Çizelge 4.19. Görsel-2'nin Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	60
Çizelge 4.20. Görsel-2'nin Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	61
Çizelge 4.21. Görsel-2'de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	62
Çizelge 4.22. Görsel-2'de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	62
Çizelge 4.23. Görsel-2'yi Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	63
Çizelge 4.24. Görsel-2'yi Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	64
Çizelge 4.25. Görsel-2'ye Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	64
Çizelge 4.26. Görsel-2'ye Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi.....	64

Çizelge 4.27. Görsel-2'yi Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	65
Çizelge 4.28. Görsel-2'yi Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	65
Çizelge 4.29. Görsel-2'nin Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip Değiştirmedigine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	66
Çizelge 4.30. Görsel-2'nin Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	67
Çizelge 4.31. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-2'ye Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	68
Çizelge 4.32. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-2'ye Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	68
Çizelge 4.33. Görsel-2'nin Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	69
Çizelge 4.34. Görsel-2'nin Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	70
Çizelge 4.35. Öğrencilerin Görsel-3'e İlişkin Beğeni Düzeyleri	71
Çizelge 4.36. Görsel-3'ün Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	72
Çizelge 4.37. Görsel-3'ün Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	72
Çizelge 4.38. Görsel-3'de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	73
Çizelge 4.39. Görsel-3'de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	74
Çizelge 4.40. Görsel-3'ü Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	74
Çizelge 4.41. Görsel-3'ü Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	75
Çizelge 4.42. Görsel-3'e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	75

Çizelge 4.43. Görsel-3'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi.....	76
Çizelge 4.44. Görsel-3'ü Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	76
Çizelge 4.45. Görsel-3'ü Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	77
Çizelge 4.46. Görsel-3'ün Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip Değiştirmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	77
Çizelge 4.47. Görsel-3'ün Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	78
Çizelge 4.48. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-3'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	79
Çizelge 4.49. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-3'e Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	79
Çizelge 4.50. Görsel-3'ün Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	80
Çizelge 4.51. Görsel-3'ün Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	80
Çizelge 4.52. Öğrencilerin Görsel-4'e İlişkin Beğeni Düzeyleri	81
Çizelge 4.53. Görsel-4'ün Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	82
Çizelge 4.54. Görsel-4'ün Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	82
Çizelge 4.55. Görsel-4'de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	83
Çizelge 4.56. Görsel-4'de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	83
Çizelge 4.57. Görsel-4'ü Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	84

Çizelge 4.58. Görsel-4'ü Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	85
Çizelge 4.59. Görsel-4'e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	85
Çizelge 4.60. Görsel-4'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi.....	85
Çizelge 4.61. Görsel-4'ü Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	86
Çizelge 4.62. Görsel-4'ü Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	86
Çizelge 4.63. Görsel-4'ün Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip Değiştirmedigine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	87
Çizelge 4.64. Görsel-4'ün Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdigine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	88
Çizelge 4.65. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-4'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	88
Çizelge 4.66. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-4'e Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	89
Çizelge 4.67. Görsel-4'ün Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	90
Çizelge 4.68. Görsel-4'ün Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	90
Çizelge 4.69. Öğrencilerin Görsel-5'e İlişkin Beğeni Düzeyleri	91
Çizelge 4.70. Görsel-5'in Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	92
Çizelge 4.71. Görsel-5'in Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	92
Çizelge 4.72. Görsel-5'de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	93
Çizelge 4.73. Görsel-5'de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	93

Çizelge 4.74. Görsel-5'i Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	94
Çizelge 4.75. Görsel-5'i Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	94
Çizelge 4.76. Görsel-5'e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	95
Çizelge 4.77. Görsel-5'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi.....	95
Çizelge 4.78. Görsel-5'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	95
Çizelge 4.79. Görsel-5'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	96
Çizelge 4.80. Görsel-5'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip Değiştirmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	97
Çizelge 4.81. Görsel-5'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	97
Çizelge 4.82. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-5'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	98
Çizelge 4.83. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-5'e Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	98
Çizelge 4.84. Görsel-5'in Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	99
Çizelge 4.85. Görsel-5'in Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	99
Çizelge 4.86. Öğrencilerin Görsel-6'ya İlişkin Beğeni Düzeyleri.....	100
Çizelge 4.87. Görsel-6'nın Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	101
Çizelge 4.88. Görsel-6'nın Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	101

Çizelge 4.89. Görsel-6'da Anlatılmak İsteneeni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	102
Çizelge 4.90. Görsel-6'da Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	103
Çizelge 4.91. Görsel-6'yı Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	104
Çizelge 4.92. Görsel-6'yı Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	104
Çizelge 4.93. Görsel-6'ya Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	104
Çizelge 4.94. Görsel-6'ya Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi.....	105
Çizelge 4.95. Görsel-6'yı Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	105
Çizelge 4.96. Görsel-6'yı Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	106
Çizelge 4.97. Görsel-6'nın Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip Değiştirmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	106
Çizelge 4.98. Görsel-6'nın Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	107
Çizelge 4.99. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-6'ya Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	108
Çizelge 4.100. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-6'ya Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	108
Çizelge 4.101. Görsel-6'nın Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	109
Çizelge 4.102. Görsel-6'nın Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	109
Çizelge 4.103. Öğrencilerin Görsel-7'ye İlişkin Beğeni Düzeyleri.....	110
Çizelge 4.104. Görsel-7'nin Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	111

Çizelge 4.105. Görsel-7'nin Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	112
Çizelge 4.106. Görsel-7'de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	113
Çizelge 4.107. Görsel-7'de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	113
Çizelge 4.108. Görsel-7'yi Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	114
Çizelge 4.109. Görsel-7'yi Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	115
Çizelge 4.110. Görsel-7'ye Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	115
Çizelge 4.111. Görsel-7'ye Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi.....	115
Çizelge 4.112. Görsel-7'yi Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	116
Çizelge 4.113. Görsel-7'yi Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	116
Çizelge 4.114. Görsel-7'nin Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip Değiştirmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	117
Çizelge 4.115. Görsel-7'nin Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	118
Çizelge 4. 116. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-7'ye Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	118
Çizelge 4.117. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-7'ye Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	119
Çizelge 4.118. Görsel-7'nin Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	120
Çizelge 4.119. Görsel-7'nin Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	120

Çizelge 4.120. Öğrencilerin Görsel-8'e İlişkin Beğeni Düzeyleri	121
Çizelge 4.121. Görsel-8'in Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	122
Çizelge 4.122. Görsel-8'in Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	122
Çizelge 4.123. Görsel-8'de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	123
Çizelge 4.124. Görsel-8'de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	124
Çizelge 4.125. Görsel-8'i Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	125
Çizelge 4.126. Görsel-8'i Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	125
Çizelge 4.127. Görsel-8'e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	126
Çizelge 4.128. Görsel-8'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi.....	126
Çizelge 4.129. Görsel-8'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	127
Çizelge 4.130. Görsel-8'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	127
Çizelge 4.131. Görsel-8'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip Değiştirmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	128
Çizelge 4.132. Görsel-8'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	128
Çizelge 4.133. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-8'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	129
Çizelge 4.134. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-8'e Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	130
Çizelge 4.135. Görsel-8'in Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	131

Çizelge 4.136. Görsel-8'in Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi	131
Çizelge 4.137. Görsel Beğeni Toplam Puanının Cinsiyete Göre T Testi Sonucu	132
Çizelge 4.138. Görsel Beğeni Toplam Puan Ortalaması ve Standart Sapma Değerlerinin Okullara Göre Dağılımı	132
Çizelge 4.139. Görsel Beğeni Düzeylerinin Okullara Göre ANOVA Sonuçları	133
Çizelge 4.140. Görsel Beğeni Toplam Puan Ortalaması ve Standart Sapma Değerlerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımı	133
Çizelge 4.141. Görsel Beğeni Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	134
Çizelge 4.142. Görsel Beğeni Toplam Puanının Ailenin Sanat Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonucu	134
Çizelge 4.143. Görsel Beğeni Toplam Puanının Öğrencinin Görsel Sanatlara İlgisine Göre t Testi Sonucu	135
Çizelge 4.144. Görsel Görüş Toplam Puanının Cinsiyete Göre T Testi Sonucu	136
Çizelge 4.145. Görsel Görüş Toplam Puan Ortalaması ve Standart Sapma Değerlerinin Okullara Göre Dağılımı.....	136
Çizelge 4.146. Görsel Görüş Düzeylerinin Okullara Göre ANOVA Sonuçları.....	137
Çizelge 4.147. Görsel Görüş Toplam Puan Ortalaması ve Standart Sapma Değerlerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımı.....	137
Çizelge 4.148. Görsel Görüş Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	138
Çizelge 4.149. Görsel Görüş Toplam Puanının Ailenin Sanat Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonucu	138
Çizelge 4.150. Görsel Görüş Toplam Puanının Öğrencinin Görsel Sanatlara İlgisine Göre T Testi Sonucu	139
Çizelge 4.151. Görsel-1'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	140

Çizelge 4.152. Görsel-1 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları	140
Çizelge 4.153. Görsel-2'ye İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	141
Çizelge 4.154. Görsel-2 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları	141
Çizelge 4.155. Görsel-3'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	142
Çizelge 4.156. Görsel-3 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları	142
Çizelge 4.157. Görsel-4'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	143
Çizelge 4.158. Görsel-4 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları	143
Çizelge 4.159. Görsel-5'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	144
Çizelge 4.160. Görsel-5 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları	144
Çizelge 4.161. Görsel-6'ya İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	145
Çizelge 4.162. Görsel-6 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları	145
Çizelge 4.163. Görsel-7'ye İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	146
Çizelge 4.164. Görsel-7 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları	146
Çizelge 4.165. Görsel-8'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ..	147
Çizelge 4.166. Görsel-8 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları	147
Çizelge 4.167. Öntest-Sontest Görsel-1 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları	148

Çizelge 4.168. Öntest-Sontest Görsel-2 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları	148
Çizelge 4.169. Öntest-Sontest Görsel-3 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları	149
Çizelge 4.170. Öntest-Sontest Görsel-4 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları	149
Çizelge 4.171. Öntest-Sontest Görsel-5 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları	150
Çizelge 4.172. Öntest-Sontest Görsel-6 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları	151
Çizelge 4.173. Öntest-Sontest Görsel-7 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları	151
Çizelge 4.174. Öntest-Sontest Görsel-8 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları	152
Çizelge 4.175. Öntest-Sontest Beğeni Toplam Puanlarının T Testi Sonuçları.....	152
Çizelge 4.176. Öntest-Sontest Görüş Toplam Puanlarının T Testi Sonuçları.....	153
Çizelge 4.177. Öğrenci Çalışması-1'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	155
Çizelge 4.178. Öğrenci Çalışması-2'ye İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	157
Çizelge 4.179. Öğrenci Çalışması-3'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	159
Çizelge 4.180. Öğrenci Çalışması-4'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	161
Çizelge 4.181. Öğrenci Çalışması-5'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	163
Çizelge 4.182. Öğrenci Çalışması-6'ya İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	165
Çizelge 4.183. Öğrenci Çalışması-7'ye İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	167

Çizelge 4.184. Öğrenci Çalışması-8'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	169
Çizelge 4.185. Öğrenci Çalışması-9'a İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	171
Çizelge 4.186. Öğrenci Çalışması-10'a İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	173
Çizelge 4.187. Öğrenci Çalışması-11'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi	175
Çizelge 5.1. Görsellere İlişkin Beğenilerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	179
Çizelge 5.2. Görsellerin Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	180
Çizelge 5.3. Görselleri Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	182
Çizelge 5.4. Görsellerin Daha Önce Görülüp Görülmediğine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	183
Çizelge 5.5. Görsellere Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı.....	184
Çizelge 5.6. Görselleri Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	185
Çizelge 5.7. Görsellerin Öğrencilerin Sanat Hakkındaki Görüşlerinin Etkisine İlişkin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	186
Çizelge 5.8. Görsel Sanatlar Dersinde Görsellere Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	187
Çizelge 5.9. Görsellerin Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı	188

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Görsel-1: Jean Dubuffet - Perigny Falbala Logologique	48
Şekil 4.2. Görsel-2: Sabire Susuz - Cin Ali	59
Şekil 4.3. Görsel-3: Ron Mueck - Çocuk	71
Şekil 4.4. Görsel-4: Jeff Koons - Köpek	81
Şekil 4.5. Görsel-5: Burhan Doğançay - Kurdeleler	91
Şekil 4.6. Görsel-6: Ahmet Güneştekin - Maviye Kanat Açan Anka	100
Şekil 4.7. Görsel-7: İsmail Eyüpoğlu - Kuklalar	110
Şekil 4.8. Görsel-8: Julien Lassort & Matthieu Burlot - L'homme 100 Têtes.....	121
Şekil 4.9. Öğrenci Çalışması-1: Elif Aşyemez	154
Şekil 4.10. Öğrenci Çalışması-2: Can Bektaş	156
Şekil 4.11. Öğrenci Çalışması-3: Hatice Acar	158
Şekil 4.12. Öğrenci Çalışması-4: Sultan Çelik	160
Şekil 4.13. Öğrenci Çalışması-5: Sabahattin Pazarıcı	162
Şekil 4.14. Öğrenci Çalışması-6: Neslihan Uysal	164
Şekil 4.15. Öğrenci Çalışması-7: Mustafa Sezgin	166
Şekil 4.16. Öğrenci Çalışması-8: Ömer Aktaş	168
Şekil 4.17. Öğrenci Çalışması-9: Ebru Kavak	170
Şekil 4.18. Öğrenci Çalışması-10: Buse Kasaplar & Begüm Çaylı	172
Şekil 4.19. Öğrenci Çalışması-11: Beytullah Çelebi	174

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 3.1. Cinsiyete Göre Öğrenci Dağılım Grafiği	36
Grafik 3.2. Okullara Göre Öğrenci Dağılım Grafiği	37
Grafik 3.3. Gelir Durumuna Göre Öğrenci Dağılım Grafiği	38
Grafik 3.4. Ailede Sanat Eğitimi Almış Kişilere Göre Öğrenci Dağılım Grafiği	39
Grafik 3.5. İleride Görsel Sanatlar Eğitimi Almak İsteyenlere Göre Öğrenci Dağılım Grafiği	40

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

AGSL : Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

ESA : Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi

GSD : Görsel Sanatlar Dersi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu açıklanmış, problem cümlesi ve alt problem cümleleri, amacı ve önemi belirtilmiştir. Sayıltılar ve sınırlılıklar ortaya konmuş ve önemli kavramların kısa tanımları verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyıl, 20 yüzyıldan devraldığı modern yaşama biçimi ve kültürüne yeni boyutlar getirerek her alanda sürdürülebilir bir yaşam umudu taşımaktadır. Eğitim ve sanat alanlarında bugün olağan görünen bir çok gelişmenin geçen yüzyıla ait olduğu görüyoruz. Eğitim farklı kazanımlarıyla devingen bir süreç ve sanatla olan ilgisini güncel tutmak zorunda.

Bireylerin eğitimde yaşanan gelişmelere ve dönüşümlere ayak uydurabilmesinin sanat eğitimi ile mümkün olabileceği inancı günümüzde daha da kuvvetlenmiştir. Sanat eğitimi ile yaratıcı, çok boyutlu düşünme kabiliyetine sahip çağdaş bireylerin yetişeceği beklenmektedir. Sanat eğitimi sadece yetenekli öğrencilere yönelik değil eğitimin bir parçası olarak görülmelidir. Sanat eğitimi gören öğrencilerin mekân, malzeme, teknik çeşitliliği içerisinde yaratıcılıklarının gelişme göstereceği, zengin bir düşünme eğilimiyle sanatsal üretime geçebilecekleri düşünülmektedir.

Günümüzde bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına göre sanat eğitimi modellemelerinin ve öğretim süreçlerinin güncellenmesi sıkça gündeme gelmektedir. Sanattaki değişimleri öngörmeden yapılan çalışmaların eksik kaldığı

söylenbilir. Burada referans sanatın kendi doğası ve akışı olmalıdır. Kavramsal sanat bu doğal akışın bir parçasıdır. Bu sebeple; incelenmesi, sanat eğitimi sürecinde yararlanılması öngörülmüştür. Kavramsal sanatla, sanatta kalıcı olduğu düşünülen değerler tartışılır hale gelmiştir ve yeni ifade olanakları geleneksel biçimlendirme yöntemlerini belli oranlarda değişime ve dönüşüme zorlamıştır.

1960'lardan günümüze kavramsal sanat varlığını göstermesine rağmen Türkiye'de kavramsal sanatı anlama ve anlamlandırmaya dönük etkinliklere henüz eğitim programlarında yer verilmemektedir. Bugün ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) görsel sanatlar öğretim programları ve sanatsal etkinlikler incelendiğinde kavramsal sanat hakkında yeteri kadar bilgi ve deneyimin olmadığı anlaşılmaktadır. Özellikle 1987 yılından bu yana dünyada önemli sanat etkinliklerinden biri olan İstanbul Bienali incelendiğinde; ülkemizde de kavram odaklı çalışmaların yer aldığı görülecektir. Bu ve benzer uluslararası etkinlikleri izleyebilecek genç kuşakların yetiştirilmesi ve dünyadaki sanat ortamlarıyla entegre olmaları bakımından önem taşımaktadır.

Bugün ilköğretim görsel sanatlar öğretim programı çerçevesinde "Eser Analizi" etkinliklerinde örneklemeler yakın ve uzak dönem sanat tarihi kapsamında bilinen eserlerden oluşmaktadır. Buna dayanarak öğretmenin klasik dönem eserlerine sıkça yer verdiği görülmektedir. Çağdaş sanat uygulamalarının bilinirliğine ilişkin kaynak sorunları bir bakıma öğretmeni kolaycılığa itmektedir. Bu araştırmada; ilköğretim 8. sınıf görsel sanatlar dersinde kavramsal sanat konusu ele alınarak öğrencilerin kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin algıları, beğeni görüş boyutlarıyla incelenmiştir.

1.1.2. Problem Cümlesi

Problem cümlesi; ilköğretim 8. sınıf görsel sanatlar dersinde kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin öğrenci-öğretmen algıları nelerdir?

1.1.3. Alt Problemler

1. Öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri ve görüşleri nelerdir?
2. Öğrencilerin kişisel bilgi verileri ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğenileri arasında anlamlı ilişki var mıdır?
  - a. Öğrencilerin cinsiyetleri ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?
  - b. Öğrencilerin okulları ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?
  - c. Ailenin gelir durumu ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?
  - d. Ailenin eğitim durumu ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?
  - e. Öğrencilerin görsel sanatlara ilgisi ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?
3. Öğrencilerin kişisel bilgi verileri ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?
  - a. Öğrencilerin cinsiyetleri ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?
  - b. Öğrencilerin okulları ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?
  - c. Ailenin gelir durumu ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?
  - d. Ailenin eğitim durumu ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?
  - e. Öğrencilerin görsel sanatlara ilgisi ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?

4. Öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri ile görüşleri arasında anlamlı ilişki var mı?
5. Deney (çalışma) grubu öğrencilerinin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri ve görüşleri nelerdir?
  - *Ön test ve son test* uygulamaları sonunda öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğenileri arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
  - *Ön test ve son test* uygulamaları sonunda öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
6. Deney (çalışma) grubu öğrencilerinin yaptıkları kavramsal sanat çalışmalarına ilişkin öz-değerlendirmeleri ve uzman görüşleri nelerdir?
7. Örneklem grubu okullarındaki görsel sanatlar öğretmenlerinin kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.1.4. Amaç

Bu araştırmanın amacı;

- a. Mevcut durum içinde ilköğretim 8. sınıf görsel sanatlar dersinde kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin öğrenci algıları ve öğretmen görüşlerini belirlemek,
- b. Denizli ili ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) okullarında kavramsal sanata ilişkin algılar ve görüşler arasında farklılıkları ortaya koymak, örnek öğrenci grubunun çalışmalarını incelemek ve değerlendirmek,
- c. Kavramsal sanat ve uygulamalarına ilişkin öğrenme zorluklarını saptamak,
- d. Kavramsal sanat uygulamalarını, görsel sanatlar dersi öğretim programı geliştirme kapsamında değerlendirmek,
- e. İleride yapılacak benzer araştırmalara kaynaklık etmek.

1.1.5. Önem

Bu araştırma, sanatta son 50 yıla damgasına vuran kavramsal sanat olgusundan ve uygulamalarından ilköğretim sanat eğitiminde yararlanılabileceğine ilişkin varsayımı desteklemek amacıyla yapılmıştır. Konuya ilişkin öğrenci algılarını ve öğretmen görüşlerini çözümleyerek sanat eğitimine yeni bir boyut kazandırmayı hedeflemesi bakımından önem taşımaktadır.

Kavramsal sanat, farklı disiplinlerden beslendiği gibi kendi içinde de malzeme ve düşünce bakımından çok boyutludur ve dil gelişimini destekler. Eğitimde bilişsel ve devingen öğretimin birleştirilmesinde yapıcı bir rol oynayabilir. Bu sebeple, kavramsal ürünler ortaya koyan öğrencilerden daha üretken, yaratıcı olmaları beklenmelidir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre kavramsal sanat eğitimine olan ihtiyaçların vurgulanması ileride hazırlanacak öğretim programlarının geliştirilmesi bakımından önemlidir.

1.1.6. Sayıtlılar

- Araştırma konusu ile ilgili olarak taranan kaynak ve belgelerden edinilen bilgiler doğrudur.
- Araştırmada öğrencilerin anket formuna tarafsız cevap verdikleri varsayıldığından toplanan veriler geçerli ve güvenilir kabul edilmiştir.

1.1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Denizli'de öğrenim gören 8. Sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- Denizli'de öğrenim gören 8. Sınıf öğrencilerinin kavramsal sanat hakkındaki görüşlerinin belirlenmesine yönelik geliştirilen veri toplama ölçeğindeki sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

- Grup odaklı örnek uygulamalar, seçilen 11 öğrencinin çalışmaları ile sınırlıdır.
- Denizli’de görev yapan 5 uzmanın görüşleri ile sınırlıdır.

1.1.8. Tanımlar

Eğitim: Bireylerin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişimi meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1974: 12).

Sanat: Sanat açık bir kavramdır. Döneme göre yeni tanımlar çıkmaktadır. Genel olarak sanat, insanların, doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili biçimde, kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir (Aytaç, 1981).

Sanat Eğitimi: Bireyin duygu ve düşüncelerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasıdır (Artut, 2001: 89).

Yaratıcılık: Bilinenlerden yola çıkılarak eski ile yeni arasında ilişki kurmak, alışılmışın dışındaki farklılıkları yakalayıp, deneyerek özgün etkinlikler oluşturma çabasıdır (Artut, 2001: 121).

Kavram: Nesnelerin ya da olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarımdır (Türkçe Sözlük, 1993: 668).

Kavramsal Sanat: Sanatı kuramsal bir düzlemde çözümlemeyi, yapısını araştırmayı ve yeniden tanımlamayı amaçlayan, mantık-felsefe gibi zihinsel süreçlerle yakından ilişkili bir sanattır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi (ESA), 1997: 971).

Minimalizm: Güncel endüstriyel malzeme/yöntem kullanımının yanı sıra ilişkisel olmayan bir kompozisyon anlayışını, tüm fazlalıklardan 'arındırılmış' bir biçimsel sadeliği ve birimsel öğelerin tekrarını içerir (Antmen, 2008: 183).

Video Sanatı (Video Art): 1960'lardan başlayarak sanatın üretilmesinde ve tüketilmesinde yeni deneysel araştırma yapan sanatçıların video ile gerçekleştirdikleri çalışmalar sonucunda gündeme gelen bir sanat deneyimidir (ESA, 1997: 1885).

Performans Sanatı (Performance Art): Bir ya da birkaç sanatçıyla; izleyicinin önünde ya da izleyiciden uzak; birkaç dakika, birkaç saat ya da birkaç gün sürebilen; zaman zaman fotoğraf ya da video kayıtları halinde sergilenen sanat akımıdır (Antmen, 2008: 219).

Yeryüzü Sanatı (Land Art): Doğayı görünür kılan, doğaya dair bilinç uyandırmayı amaçlayan, teknoloji karşısında doğayı kutsayan bir yaklaşım ürünüdür (Antmen, 2008: 251).

Yerleştirme Sanatı, Enstalasyon (Installation): Sanat eserlerinin aksine, çevreden bağımsız bir sanat nesnesi içermeyip belirli bir mekân için yaratılan, mekanın niteliklerini kullanıp irdeleyen ve izleyici katılımının temel bir gereklilik olduğu sanat türüdür.

Happening: Senaryo dahilinde olmadan, doğaçlama yoluyla yapılan bir çeşit sanatsal etkinliktir.

Fluxus: "Akış" anlamına gelen adı gibi, pek çok kaynağa göre Almanya'dan çıkıp birçok Avrupa kentine ve New York'a akan Fluxus, ortak bir üslup olmaktan çok, o akışa kapılan sanatçıların taşıdığı ortak bir tavidir (Antmen, 2008: 203).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. KAVRAMSAL SANAT

Günümüzün hızla sanayileşen toplumsallaşma süreci içinde değişen yaşam koşullarının, insan düşüncelerinin, değer yargılarının ve ideolojilerinin büyük ölçüde değişkenliğe uğradığı bilinen bir gerçektir. Bu değişkenlikler kuşkusuz insan beğeni ve hazlarının gelişmesine, farklılaşmasına da neden olmuştur (Artut, 2001: 5).

19. yüzyılda bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin sonucunda sanayi devrimine ulaşılmıştır. Daha önceleri ham madde işleminde insan gücünden yararlanılırken, sanayileşmeyle birlikte insan gücü yerine daha çok makineleşmeden yararlanılmaya başlanmıştır. Sanayileşmenin olduğu kentlerde fabrikalar, ticari ekonomik birimler kurulmuş, bu kentlere kırsal kesimden gelen yığınlar sonucunda büyük kentler oluşmuştur. 19. yüzyıl, insanlık tarihi için her alanda gelişmelerin ivme kazandığı önemli bir yüzyıldır (Balci, 2005: 98).

19. yüzyıl ve sonrasında empresyonizm, ekspresyonizm, fovizm, kübizm ve dadaizm gibi birçok sanat akımı ortaya çıkmıştır. Bu sanat akımlarının çoğu kendinden önce çıkan sanat akımına tepki olarak doğmuştur. 1960 ve sonrasında ise, sanatta daha çok düşünceyi ön plana çıkaran kavram odaklı çalışmalara yönelmişlerdir.

Sanatsal eğilimler kendilerinden önceki sanat akımlarına koşut olarak gelişmiş, kendi anlayış ve eğilimleri doğrultusunda yenilikler oluşturmuşlardır. Bu akımlar toplumsal ve sosyal değerleri sorunsal hale getirmiş, sorgulama ve

hesaplaşma yoluna gitmişlerdir. Ancak kavramsal sanat bu süreçten kendini ayırmaktadır. Çünkü kavramsal sanat, sanatın kendini çözümlemesi, yeni bir sanat anlamlandırmasıdır. "Bu görüş ve anlamlandırma kendine yeten bir sanat eseri gibi, çeşitli şekillerde açığa vurulmakta, yansıyor, biçim ve türlerine göre sanat olayı sayılabilmektedir" (Kınay, 1993: 335).

Kavramsal sanat, plastik sanatların yörüngesini izleyerek adım adım ilerlemiş ve sonuç olarak da plastik sanatlardan koparak bugünkü konumuna ulaşmıştır (Kahraman, 1993: 30). Kavramsal sanat, en geniş anlamıyla sanatı kuramsal düzlemde çözümlmeyi, yapısını araştırmayı ve yeniden tanımlamayı amaçlayan bir sanattır.

Kavramsal sanat, sahip olunabilir, sergilenebilir, alınıp satılabilir ve yeniden üretilebilir sanat nesnesini devreden çıkarma fikrini ortaya koymuştur. Kavramsal sanat ile sanat maddesizleşmiş, sanat ortamlarının, galeri, müze gibi mekanların sanat nesnesinin anlamını değiştirmesi sorununa karşılık özgürleşme yolunda açıklar meydana getirilmiştir (Özsezgin, 1989: 11).

Kavramsal sanatla birlikte sanat kavramının irdelenmesine, sanatın tanımın yapılmasına ve sanatın diğer düşünce alanlarına, içindeki yerinin saptanmasına önem vermeye başlanmıştır. Matematik, felsefe, dilbilim alanlarından yola çıkılarak; sanat, kendi işlevinin sorgulanmasında kullanılmış ve yeni bir bilgi aracı olarak görülmüştür. Dilbilim alanında Joseph Kosuth, Matematik alanında Bernar Venet gibi örneklerden yola çıkılarak sanatın sorgulanmasına ve yeniden tanımlanmasına olanaklar sağlanmıştır (Aysan, 1986: 14).

Japon "Gutai Grubu" kavramsal sanat ile uğraşan ilk sanatçılardır. "Gutai Grubu" nun eylem ve çevre düzenlemeleri olarak 1955 yılında başlattıkları kavramsal sanat daha sonra Avrupa ve Amerika'da büyük ilgi görmüştür (Gültekin, 1994: 56).

Kavramsal sanatta fikir ya da kavram, çalışmanın en önemli boyutudur. Bir sanatçı, sanatın kavramsal herhangi bir formunu kullandığında bu; bütün planlamanın ve karar vermenin daha önceden yapıldığını, icranın ise bir yükümlülükten kurtulma işi olduğunu ifade eder. Fikir, sanat üreten bir makineye dönüşür. Bu türde bir sanat, varsayımların ya da kuramların resmedilmesine dayanmaz. Sezgiseldir, düşünsel sürecin bütün aşamalarıyla ilintilidir ve kasıtlıdır. Sanatçı, bir zanaatçının sahip olduğu el becerilerine sahip olmak zorunda değildir. Sanatçının amacı, ortaya koyduğu işle, kavramsal sanata ilgi duyan izleyicinin düşünsel ilgisini çekmektir ve bu yüzden sanatçı genellikle duygusallıktan kaçınmayı arzular. Bir gerekçeye ihtiyacı yoktur ve izleyicinin sıkılıyor olması da kavramsal sanatçının ilgi alanı dışındadır. Kavramsal sanat sadece hissedilen bir heyecanın dışı vurulmasıdır. Sanatın, ortaya konan bir işle olağan biçimde ifadesidir ve izleyicileri bu sanatı algılama kaygısından vazgeçirmeye çalışır (İmamoglu ve Tarman: 2005).

İzleyicinin, sanatı görmekle sanatçının kavramlarını anlaması o kadar önemli değildir. Elinden çıktığı andan başlayarak sanatçı, izleyicinin yapıtı algılama biçimini kontrol edemez. Farklı kişiler aynı şeyi farklı biçimlerde kavrarlar (Lewitt, 1980: 20).

Kavramsal sanatta mantık aranması gerekmez. Mantık, belki sanatçının gerçek ilgisini gizlemek, belki izleyicinin işten ne anladığıyla ilgili kafasını karıştırmak, belki de mantıklı ya da değil gibi paradoksal bir sonuç çıkarmak amacıyla kullanılabilir. Bazı fikirler kavramsal boyutta mantıklı ancak algılamada mantıksız olabilir. Fikrin karmaşık olması gerekmez. Başarılı fikirler genellikle yalın olarak ortaya çıkar. Fikir kavramı sanatçıda, kendisini ifade etmek kaygısı ile oluşmaz. Fikir sezgiyle keşfedilir. Sanat nesnesinin neye benzediği çok önem taşımaz. Eğer fiziken bir formu varsa, bu yeterlidir. Sanatçının içsel sürecinde oluşan yaratının dışı vurulmasıdır. Sanatçı tarafından nesneye fiziksel bir form verildiği anda, artık sanatçının kendisi de dâhil olmak üzere herkesin algısına açıktır. Sanatsal nesne, sadece tamamlandığı andan itibaren algılanabilir. Sanat ilk bakışta göze hitap ettiği için kavramsal olmaktan çok algısaldır. Bu algı daha çok görsel, devinsel, ışık ve renk sanatını içerir (İmamoglu ve Tarman: 2005).

Kavramsal sanat temelinde iki eğilimi barındırır. Bunlardan birincisi, izleyiciye bitmiş ürün sunmak yerine, yapıtın oluşum sürecini izleme olanağı vermek, ikincisi ise izleyicinin de bu sürece etkin olarak katılımını sağlamak. Dolayısıyla kavramsal sanatçı, sanatçının toplumsal bir güç olduğunu anımsatarak, onu yeniden tanımlar. Sanatçı artık toplumun politik bir gücüdür. Toplumun çok özel bir katmanı oluşturur. Buradan da toplumsal devinimi yönlendirme işlevine sığır (Kahraman, 1990: 45).

Toplumsal devinimi yönlendirme gücüne sahip olan sanatçı, bu değişim sürecinde yeni alanların araştırılması ve yeni arayışlara yönelinmesini savunur (Lewitt 1980: 23).

Kavramsal sanat için izleyiciyi düşündürmek ve onu yeni bir bilinç alanına taşımak önemli görülmektedir. Bu nedenle kavramsal sanat, 20. yüzyıl sanat düşüncesinin en bilinçli dönemi olarak değerlendirilmektedir (Ögel 1977: 2).

Sonuç olarak kavramsal sanat 20. yy'ın ikinci yarısından sonra meydana gelen; siyasi, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak, sanatın yeniden tanımlanmasını ve sanatta yeni bir dil geliştirmeyi amaçlayan bir düşünce ve fikir akımıdır.

2.1.1. Marcel Duchamp (1887-1968)

Marcel Duchamp'ın, 1917 tarihinde R. Mutt olarak olarak imzaladığı "Çeşme", "Ready Made" olarak New York'ta düzenlenen sergide yerini alarak birçok sanatçıyı etkilemiştir. Duchamp 'Çeşme' adlı eserinde kavramlar üzerine izleyeni yeniden düşündürmeye yönelmiştir. Duchamp'ın "Çeşme"si, Mott Works adında bir dükkândan satın alınan, seri üretilmiş bir pisuardır. Duchamp bu pisuarı bir kelime oyununa başvurarak R. Mutt diye imzalamış ve katılımcı ücretli bir sergiye göndermiştir. Böylece sıradan bir nesnenin sanat olarak nitelendirilmesindeki kriterleri sorgulayan sanatçı, bu kriterlerin oluşumunda

kurumların, eleştiri mekanizmasının ve izleyici beklentisinin rolünü irdelemiştir. Duchamp'ın eylemi, sanat olgusunu dönüştürmeye yönelik yeni bir önerme olarak, 20. yüzyıl avangard ruhunun bir simgesi niteliğindedir (Antmen, 2008: 194).

Duchamp'ın geliştirdiği hazır nesne fikri kavramsal sanatın başlangıcı olarak nitelendirilebilir. Duchamp, hazır nesnelere resim sanatına özgü kalem, fırça ve boya gibi terimleri kullanmayarak izleyicilerin bu çalışmaları sanat olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusunda kararsız kalabileceklerini belirtmiştir.

Nesnenin fiziki görünüşünü yapıtlarıyla yadsıyan ve daha çok düşünsellik ile ilgilenen sanatçı, sanatı, maddesizleştirme ve zihinsel süreçlerin tanımlanması yolunda ele almıştır. “Duchamp'ın sanat anlayışı, kısaca, üründen çok düşüncelere duyduğu ilgiyle açıklanabilir” (Smith, 1991: 256).

Duchamp sanat yapıtı ve izleyici arasındaki ilişkileri de etkilemiştir. Ele aldığı ve rastgele bir biçimde seçtiği nesneyi, sıradan ve seri yapım ürünü olarak ortaya koyarak, izleyicinin sanattan beklentilerini doyuma ulaştıran değil, onu yapıtın sorgulanmasını gerektiren bir sürece sürüklemiştir. Belki herkesi sanatçı kılmak istemiştir ama esas açıkladığı, “sanat” denilen, adeta dini bir değer kazanmış olan bir şeyin kutsallığını yıkmak olmuştur. Madem ki endüstri, karşısına mimesisi ondan çok daha iyi uygulayan bir güç ve teknik olarak çıkmıştı, o zaman o güne kadar tanrısal bir görüntüyü bize en inandırıcı şekilde aktardığı için “dahi” olarak görülen sanatçı artık yoktu. Duchamp'ta gördüğünüz, “sanatçının ölümüdür” (Erzen, 1991: 20).

“Duchamp'ın ünlü önerisi şudur. Bu resmi ortaya koyan izleyicidir ve bunu hiçbir değişiklik yapmadan kabul edecektir” (Cauquelin, 2005: 80).

Duchamp için sanatçı yapıtın ortaya çıkışından sonra onu kontrol edemeyip, onu sona ulaştıranın aslında izleyici olduğunu düşünür. İzleyici eserin içsel niteliklerini ortaya çıkarıp yorumlayarak eserin dış dünyayla

bağlantısını sağlar, böylece yaratma edimine katkıda bulunmuş olur (Kuspit, 2006: 34).

2.1.2. Joseph Kosuth (1945-)

Joseph Kosuth, 1965'te "Bir ve Üç Sandalye" (Modern Sanat Müzesi, New York) adlı yapıtında bir gerçek sandalye, bir sandalye fotoğrafı, sandalyenin sözlükteki tanımının büyütülmüş yazılı metnini kullanarak her biri için oluşturulmuş dili iletişim olgusuyla birleştirerek düşünsel bir boyutta izleyiciye aktarmıştır (Kahraman, 1990: 45).

Felsefe eğitimi alan Kosuth sanat yapıtının aslında düşüncenin kendisi olduğunu belirtmeye çalışmıştır. Onun için akıl daima ön planda olup, sanat yalnızca nesneye ve onun biçimsel gerçekliğine bağlı değildir. Kosuth nesne kullanımını ortadan kaldırarak sanatın onu meydana getiren düşünce ile bağlantısını öne çıkarmaya çalışmıştır. Sanat ve Dil Grubu üyelerinden olan Kosuth eserlerinde yazı ve dil kullanmıştır.

Kavramsal sanat Joseph Kosuth'un da ifade ettiği gibi; 20. yüzyıl sanatı üzerinde düşünülerin tuhaf bir karışımıdır; gelişimin bir evresi; kişiliğe saygı ve benzerleri gibi. Tepkici sanatın büyük bir kısmı için, kolayca, korkunun egemenliğinde bir dizi kor davranış olarak söz edilebileceğini söylemektedir (Kosuth, 1980: 24).

"Kosuth'a göre, sanatsal olsun ya da olmasın dünyadaki tüm nesnelerin önemleri estetik düşünce açısından eşittir. Çağdaş sanat arenasındaki bir nesnenin estetik önemi demek, artık, estetik yargılarla ilişkisi olmaması demektir. Estetik kaygılar bir nesnenin işlevine ya da 'varoluş nedeni' ne her zaman yabancıdır. Bir nesnenin 'varoluş nedeni' kesinlikle estetik adına falan değildir. Kosuth, tamamen saf estetik bir nesnenin, dekoratif (süslemeci) olduğunu söyler" (Yılmaz, 2005: 224).

Kavramsal sanatın ilkelerini ortaya koyan bir kişi olarak Kosuth sanata yeni bir dil olarak dil'in kendisini önerdi. Böylece dil ile iletişim olgusu son derece dinamik bir boyutta yaratılmış oldu. Amacı gösterme biçiminin her tür imge ya da nesneden kurtarılması, bir kılıf, bir kabuk gibi düşünceyi saran ve onu görünür kılan gösterenin ortadan kaldırılmasıyla asıl gösterilmek istenenin, içeriğin, düşüncenin, özün, kavramın ortaya çıkarılmasıydı (Özayten, 1994: 37).

2.1.3. Joseph Beuys (1921-1986)

1962 yılında Fluxus hareketinin üyesi olan Beuys, sanatı toplumsal ideallerini dile getirebileceği alternatif bir alan olarak görmüştür (Antmen, 2008: 211).

Beuys nesne sanatının yaygınlaşmasında ve kavramsal sanatın oluşumunda belirleyici olan sanatçılardandır. Düşünce ve kavramın sanat nesnesi olarak kullanılmasını ve günlük yaşantımızda varolan her tür nesnenin sanat ortamına taşınması gerektiğini vurgulamaktadır. Joseph Beuys, Kosuth ve Duchamp gibi sanatın özüne düşünce olgusu yerleştirmeyi amaçlamıştır.

1970 tarihli "Keçe Takım Elbise" isimli çalışması Joseph Beuys'un en önemli çalışmasıdır. Keçeden dikilmiş bu takım elbise insanın fiziksel sıcaklığını ifade ediyor. Keçe koruyucu ve yalıtıcı bir dokuma olduğundan bu figür bir güvenlik ve korunma duygusu uyandırıyor. Beuys, o zamana dek hiç görülmemiş türden sanat yapıtları üretmiş ve alışagelmiş sanat formunun dışına çıkarak fikrin ön planda olması konusunda etkili çalışmalar meydana getirmiştir.

Beuys'un kullandığı malzemelerde insanın kendisi ve özü vardır. Sanatında kendi bedeni, düşünceleri ve varlığı ile birlikte teknik, kimyasal, organik alanlarda kullandığı malzemelerle yapıtlarında bütün yaşamı kapsayan bir görünüm sergilemektedir. Kablo, cep saati, akü, mıknaş, piyano, şişe, borular, kimyasal yanma olayları, çürümeye terk edilmiş çeşitli maddeler, sıvılar, bitki artıkları, ölü tavşan, metal kutu, gözlük, yemek, ocak, tabak, fırça,

sandalye, çeşitli oyuncak atıkları gibi malzemeler kullanmıştır.

Joseph Beuys sanatı geniş bir alanda yararlanılabilecek yeteneklere sahip bir disiplin olarak görmüş, herkesi, bir araya gelerek yeni bir toplumsal disiplin kurmaya çağırmıştır. Beuys'a göre herkes yaratıcı güce sahiptir ve varolan kültürün koşullarını incelemelidir.

Beuys'un ortaya attığı "sosyal heykel" kavramı, kolektif bir çabayla daha iyi bir toplumsal yapının şekillendirilebileceği düşüncesinden hareket eder (Antmen, 2008: 211).

2.2. KAVRAMSAL SANATIN İLİŞKİDE OLDUĞU SANAT DALLARI

2.2.1. Minimalizm

İlk kez 1961'de düşünür Richard Wollheim tarafından 'içeriği en aza indirgenmiş sanat' için kullanılmış 'Minimal Sanat' terimi, giderek çoğunlukla üç boyutlu yapıtlar, heykeller için kullanılmıştır. Ancak, 1960'lardan başlayarak Amerika'da yaygınlaşan sanat anlayışının kapsamındaki resmi de tanımlamaktadır (ESA, 1997: 1260).

Başka bir kaynağa göre "Barbara Rose, Art in America'nın Ekim 1965 tarihli sayısında yayınladığı 'ABC Art' başlıklı yazısında yeni bir sanat eğiliminden söz eder. 'ABC Art' (temel sanat) gibi bir adlandırma benimsenmez ama kullanmış olduğu 'minumum' sözcüğü 'Minimalizm' kavramına hayat verir" (Batur, 1995: 84).

Minimal sanatta yapıtlar, mekân içinde sistematik açılımlarıyla, sergilendikleri mekânla algı boyutunda ilişki kurmuşlar, bu nedenle mekânların özel olarak düzenlenmesine gereksinim duymuşlardır (Özayten, 1997: 1939).

Aynı zamanda minimal sanat, en basit en yalın biçimler örnekleriyle sadelik ve açıklık kavramlarını gündeme getirmiştir ve mekânla ilişkisi bu yönde olmuştur denebilir. Minimal sanat anlayışındaki çalışmalar, sergilenme açısından, yalın mekânları benimsemişlerdir. Günümüzde de bu durumun getirisi olarak, müze ve galerilerde 'beyaz küp' (white cube) mekân anlayışı ile karşılaşılmaktadır (Özdamar, 2003).

Düşünsel ve kavramsal yönelimlerle, geometrik formlara ağırlık verilerek ortaya konmuştur. Sanatçılar, mekânı ve izleyicinin görsel algısını değişikliğe uğratarak sanat yapıtını içinde bulunduğu durumla, mekânla ilişkilendirerek bir nesne gibi algılanmasını sağlamışlardır.

Minimalizm; biçimden çok içerikle gündeme gelmiş, sanatın kavram, kavrama ve düşünce süreçlerini ortaya koymuştur. Aynı zamanda sanatçı düşüncesini yapıta dönüştürerek özgürce ortaya koymuştur.

2.2.2. Video Sanatı (Video Art)

Bir kitle iletişim aracı olarak televizyonun etkinliğinin artması ve taşınabilir video araçlarının üretilmesiyle ortaya çıkan sanat türüdür. Video sanatı 1960'lardan itibaren sanatın üretilmesinde yeni araştırmalar yapan sanatçıların video ile gerçekleştirdikleri çalışmalar sonucunda gündeme gelen bir sanat deneyimidir.

Her sanatçının kendine özgü yorumladığı video tekniği, elektronik alandaki yeni gelişmelerle birlikte (bilgisayar, dijital fotoğraf vb..) çeşitlenerek çok boyutlu karakteri, dans, gösteri, müzik gibi sanat dallarıyla birlikte yorumlayarak bütünsel bir sanat açısı ortaya çıkarılır (ESA, 1997: 1855).

Video sanatı, alışılmışın dışında estetik yaratmak üzere 1960'lı yıllarda gündeme gelen ve 90'larda yaygınlaşan ve diğer sanat disiplinleriyle iç içe geçen bir ifade şekline gelmiştir. Bu sanatın temsilcilerinden olan Nam June Paik

daha sonra Joseph Beuys'un etkinlikleriyle birlikte 'interaktif eylem'in oluşmasını sağlamıştır (Boynudelik, 1999).

Video araçları ile teknolojik imgelemenin sunduğu olanaklar birer sanat malzemesi olarak irdelenmiştir. Günümüz yerleştirme sanatı da; geleneksel sunumların yanı sıra gelişen teknolojik verilerce donatılan ya da desteklenen etkileşime ağırlık veren biçimsel farklılıklar ve kavramlar altında film ve video teknolojilerini, müze ve galerilerin gösterim tekniklerini sonuna kadar zorlamaktadır (Özdamar, 2003).

2.2.3. Performans Sanatı (Performance Art)

Performans sözcüğü Latince'de; 'perfunger', İngilizce ve Fransızca'da; 'performance', Almanca'da ise; 'leistung' sözcüklerine karşılık gelip, "yapmak, bitirmek, başarmak, icra etmek" anlamına gelmekle birlikte, Türkçede 'herhangi bir başarı, yerine getirme, işleme, yapıt, oyun, numara' anlamlarında da kullanılmaktadır. Performans sanatçıları, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara kendi yöntemleriyle yanıt bulma çabasındadırlar. Bu sanatçılar bedenlerini birçok sanatsal anlatım biçimiyle kullanarak bir anlatım biçimi kullanırlar (ESA, 1997: 1443).

Anlık, planlanmamış, izleyici katılımıyla gerçekleştirilen sanat olaylarıdır. Yapıtın ana malzemesi genellikle sanatçının kendisidir.

Performans sanatı izleyiciye doğrudan ulaşmaktadır. Galeri, eleştirmen gibi araçları ortadan kaldıran, sanat nesnesinden bağımsızlaşan bir sanat alanı olarak sanatçılara kendilerini rahatça ifade edebilecekleri her türlü malzeme ve disiplinden yararlanabilecekleri alan yaratmıştır (Bolat Aydoğan, 2008: 16).

Operalar, tüm sergiler benzer şekildeki olayların tümü sanat performansları olarak değerlendirilebilir. Performans sanatının çeşitli farklı görünüşleri olmasına karşın hepsinin dayandığı temel nokta sanattır.

Performanslar genellikle beş boyut (yükseklik, genişlik, hacim, zaman, sınırsız uzunluk) içerisinde yer alır (Can, 1991: 3).

2.2.4. Yeryüzü Sanatı (Land Art)

1960'lı yılların sonlarında bazı sanatçılar, dönemin sınır tanımaz sanat anlayışları doğrultusunda atölyelerin, galerilerin, müzelerin sınırlayıcı yapılarından uzaklaşıp doğaya yönelik çalışmalara başlamışlardır. Bunlar arazi sanatı, havasal sanat gibi isimler almışlardır (Aysan, 1980: 4).

Yeryüzü sanatının önemli temsilcilerinden biri olan ABD'li Smithson 1938-1973 yılları arasında düşüncelerini kaleme aldığı bir dizi denemeyle geliştirmiş, Termodinamiğin İkinci Yasası'yla 1966 tarihli denemesinde, parçalar ayrılan anıtların neden en geçerli sanat biçimleri olduğunu belirtmiştir (Smithson, 1979: 9-18).

Yeryüzü sanatı sanatçıları ağaçlar, kara parçaları, akarsuları, adaları, önemli binalar hatta müzeleri metrelerce uzunlukta bezlerle paketlemiş, çeşitli kazı ve şekillendirme işlemleri, taş ve topraklar kullanılarak doğa ve yer yüzeyinin büyük parçaları yeniden düzenlemişlerdir. Yeryüzü sanatında izleyici sanat yapıtının çevresinde dolaşarak, içine girerek yapıyla kaynaşma imkanı bulur. Doğada gerçekleştirilen bu eylemlerin büyük bir kısmı kalıcı değildir. Bu da yapıtın sergilenmesini kullanılmasını veya satılabilmesini engellemekle birlikte yapıtı ve sanatçıyı bağımsızlaştırmaktadır. Sanat yapıtı fotoğraf veya video kaydı ile belgelenebilmektedir. Yeryüzü sanatı çalışmalarının fotoğraflanarak belgelenmesi yöntemi bu hareketi happening, performans sanatı ve kavramsal sanata yaklaştırır.

Yeryüzü sanatı ve sanatçıları üzerinde düşünüldüğünde yüzyılın kentsel yaşantısının ürünü ve sonucu olan inşa etme ve yıkmaya, doğa ve zamana müdahale etmeye karşı bir tepki olduğu anlaşılır. Kentin varlığına karşı duyulan

öfke ve kuşkunun sonucunda kent ortamına meydan okumakta herkese açık bir alanda oluşturulan biçimlerle kültür ve zamana karşı bir şok yaratılır.

2.2.5. Yerleştirme Sanatı, Enstalasyon (Installation)

Enstalasyon, sözlükte düzenleme, makamına getirme, tanzim etme, bir yere yerleştirme anlamlarına karşılık gelmektedir. Burada 'düzenleme' ve 'bir yere yerleştirme' kavramları öne çıkmaktadır. Enstalasyon sanatsal alanda dilimizdeki karşılığını 'yerleştirme' olarak bulmuştur. Temel anlamıyla, nesnenin ya da nesne grubunun bir yere konması veya yerleştirme ya da bir yerde bulunan nesneye veya nesne grubuna etkide bulunulması veya düzenlenmesi olarak tanımlanabilir.

Enstalasyon kavramını sanat alanı içinde daha da açacak olursak, “Görsel sanatlardaki genel kullanımı, anlam ve algı düzleminde birbirleriyle ve içinde buldukları mekanla ilişkili nesnelere bir arada sergilenmesidir”

"Nesne yerleştirmesinde, seçilmiş nesnenin belirli kaygılarla, gösterge olarak bir mekân içinde sergilenmesinden çok, mekânın bu işe yaşam alanı oluşturması amaçlanmıştır. Önemli olan, seçilmiş mekân ve içinde yapılan düzenlemenin anlamlarının çakışması ve izleyicinin görsel algılamasının ötesine geçebilmesidir. Burada yapıt, ne tek başına sergilenen malzeme ne de mekân değil, bütün olarak yapıtın, mekânın işlevi, anlamı, belki de tarihi ile ilişkiye girdiği algı boyutudur” (Özayten, 1997).

2.2.6. Happening

Sanat tarihine ilk kez 1959'da Allan Kaprow'un New York Reuben Galerisi'nde “6 Bölümde 18 Olay” adlı gösterisiyle girmiştir. New York, Paris, Venedik, Viyana, Düsseldorf, Tokyo ve Buenos Aires'te yaygınlaşmıştır. Sözü edilen gösteride sanatçılar bir şeyler okuyor, pantomim yapıyor, resim çiziyor

ve çeşitli enstrümanları çalıyorlardı. Bunları yaparken seyircilerin arasında dolaşarak seyirciyi de etkinliğe dahil ediyorlardı (Sanat Dünyamız, 1995).

Happening'de önceden tasarlanmış, tanımlanmış ve programlanmış bir olay yoktur ve anlık gerçekleşir. Oluşumlar izleyicilerle direkt ilişki içerisindedir. Yorum aktarmaz ve doğaçlamanın yarattığı etkileşim izleyende kendi anlamını üretir. Böylece sanatsal yaratma sadece sanatçının olmaktan çıkar, ortak estetik değerler oluşturulur. Happening, bir tiyatro şekli gibidir fakat tiyatro salonu yerine parklar, caddeler, sokaklar, açık veya kapalı alanlarda bir gösteri olarak düzenlenebildiği için halkın da ilgisini çekmektedir. İzleyicinin tam bir özgürlük içinde katıldığı olaylar yaratılarak yaşam yorumlanır, onun gerçeği algılanır.

2.2.7. Fluxus

Fluxus, 1961'lerde Almanya'da ABD'li sanatçı, grafik tasarımcısı ve Mimar George Maciunas'ın öncülüğünde ve onun itici gücü, yaratıcı düşünceden ve projelerinin çevresinde gelişen akımdır (ESA, 1997: 596–567). Fluxus, sanatçılarının şenliklerden, gösterilerden, filmlerden oluşan çalışmalarıyla sanatta alternatif bir yaklaşımın savunucuları olmuşlardır. Grubun etkin olduğu dönem 1962-1978 yılları arasındadır (Atakan, 1998: 64). İlk Fluxus şenliği 1962'de Batı Almanya'daki Wiesbaden'de yapılmış, dört hafta sürmüştür. Şenlik boyunca "Fluxus Uluslararası En Yeni Müzik Şenliği" adı altında 14 dinleti gerçekleştirilmiştir (Atakan, 1998: 65).

Fluxus sanatçıları, sanat yapıtının geçiciliğine, güncelliğine, izleyici yaratıcı ilişkisine, estetik değerlere karşı çıkmışlardır. Fluxus için sosyal yaratıcılık, deneysellik ve araştırmacılık nesne ya da yapıt üretmekten daha önemlidir. Bu nedenle Fluxus hareketi genel olarak geçici olanı ön planda tutarak yaşamın akışına göndermeler yapar.

Fluxus sanatçılarının toplumsal kaygıları estetik düşüncelerden daha önde gelir. Burjuvazini getirdiği tavır ve tutumu yıkmak isterler. Bununla beraber

Fluxus etkinlikleri sadece müzik ve tiyatro etkinlikleri ile sınırlı değildir. Ray Johnson normal postayla kartpostal biçiminde kolâjlar göndererek mail art ya da posta sanatının öncüsü olmuştur (Sanat Dünyamız, 1995).

2.3. KAVRAMSAL SANAT EĞİTİMİ

Toplumlar, ekonomik, kültürel, bilimsel ve teknolojik alanlarda değişme ve gelişme gösterirken sanat eğitimi de bu değişimlere koşut olarak çeşitli aşamalardan geçerek bugüne ulaşmıştır (Kırışoğlu, 2005: 13).

1960'lı yıllardan itibaren sanat eğitimi kendi amaçlarını gerçekleştirmek için değişim ve gelişim sürecine girmiştir. "Sanatın bu yöndeki gelişimi içinde, söylenebilirse sanat artık nesnelere değil, ilişkilerle ilgilenmeye başlamış, sanatın olgulara yaklaşımı semiyolojinin kültüre yaklaşımına benzemeye başlamıştır. Buna göre, bir eylem ya da nesnenin anlamı doğalmış gibi gözükse de, anlam her zaman insanlar arası bir uzlaşımaya dayanır. Dolayısıyla dil kapsamına tüm bir kültürel davranış ve üretimler girer" (Balci, 2004: 98).

Sanat eğitimi bireylerin kendilerini daha özgürce ifade etmeleri, kendilerine saygı duymaları ve çevrelerinde gördükleri her şeye karşı değer beslemeleri açısından oldukça önemlidir. Bu konuda Buyurgan ve Buyurgan, sanat eğitiminin çocuğun kendini özgürce ifade edebildiği bir ortam olduğunu, çocuğun kişiliğinin gelişmesinde kendine güvenmesinde önemli rol oynadığını, atölye derslerinde paylaşma, sorumluluk, düzen, malzemeyi kullanma konularında bilinçlendiğine değinmiştir. Yine sanat eğitiminin özgür, barışçı, insancıl, yaratıcı, toplumu ile bütünleşmiş, değişen şartlara göre kendini yenileyebilen, geleceğin izlerini yansıtan çocukların yetişmesi için vazgeçilmez bir dünya olduğunu, sanat eğitiminin çocuklara kültür, sanat ve tarih değerlerini kazandırırken aynı zamanda onların özgürce yaratıcı güçlerini ortaya koyabilecekleri bir süreç olması gerektiğini dile getirmiştir (Buyurgan ve Buyurgan, 2001: 12-13).

Kavramsal sanat eğitimi, tabulaşmış, alışılmış, sıradan, değiştirilemeyen, gelenekçi çizgiyi devam ettirmemekle birlikte üstün ve ulaşılmaz sanatın yapılabileceği fikrini de taşımamaktadır. Yaratıcı düşünceyi yalnızca nesneye dayandıran bir sanat eğitimi anlayışında değildir. Yeni bir oluşum olması bakımından da kendi dilini kurup geliştirir, dolayısıyla kendi özgün kuramını da ortaya atar.

Kavramsal sanat eğitimi, sanatın ve yaşamın sınırlarını aşmaya çalışır. Sanat ve yaşam arasındaki çelişkileri ortaya çıkarmaya çalışır. Sanat bir eğitim sorunu olmaktan önce bir yaşam sorununa dönüşür. Kavramsal sanat eğitiminde toplumdaki tüm bireyler için sanata ilgi duyma, sanatçı olma ve olanaklarını yaratma isteği vardır. Yetenek artık, sanatsal yaratının vazgeçilmez koşulu olmaktan çıkmıştır. Kavramsal sanat kendini hazır bilgilerden farklı öznel bir yaşantı, gözlem ve deneyimler yoluyla elde edilen bilgileri getirmektedir (Süsoy Şimsek, 2006).

2.4. İLKÖĞRETİM KURUMLARI GÖRSEL SANATLAR DERSİ (1-8. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMLARI (2010-2013)

Bu araştırma halen yürürlükte olan 2010 öğretim programı sürecinde yapılmıştır. 29/11/2013 tarihinde İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Görsel Sanatlar Dersi (GSD) (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı yenilenmiştir. 2013'te kabul edilen program kademeli olarak uygulanacaktır. Her iki program incelendiğinde;

"Görsel Sanatlar Dersinin Genel Amaçları" olan "Bireysel ve Toplumsal Amaçlar", "Algısal Amaçlar", "Estetik Amaçlar" ve "Teknik Amaçlar", "Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın Genel Amaçları" başlığı altında toplanmıştır. Görsel Sanatlar Eğitimi İlkeleri ve Temel Beceriler'de değişiklik gözlenmiştir.

Çizelge 2.1. Programın Öğrenme Alanlarının Karşılaştırılması

2010 Yılı GSD Öğretimi Öğrenme Alanları	2013 Yılı GSD Öğretimi Öğrenme Alanları
1. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme
2. Görsel Sanatlar Kültürü	2. Sanat Eleştirisi ve Estetik
3. Müze Bilinci	3. Kültürel Miras

Çizelgede görüldüğü üzere öğrenme alanlarında farklılaşma görülmektedir. “Kültürel Miras” öğrenme alanı içerisinde müzeler ele alınmış, “Sanat Eleştirisi ve Estetik” öğrenme alanı içerisinde ise, sanat eserlerinin incelenmesini ele almıştır. Kavramsal sanat uygulamalarına doğrudan yer verilmese de bu öğrenme alanı içerisinde uygulanabilir, biçimlendirme alanında uygulama yaptırılabilir.

2.4.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın Genel Amaçları (2013)

Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Görsel sanatlar kavramı, bazen bir amaca yönelik olarak bazen de estetik kaygılar ile sanatsal düzenleme eleman ve tasarım ilkelerini dikkate alıp, hayal gücü, düşünce, yaratıcılık ve becerinin birleşmesi sonucu ortaya çıkan eserleri ifade eder. Bu eserler mimari yapı, resim, seramik, heykel, tekstil tasarımı, fotoğraf gibi sanat eserleridir.

Görsel sanatlar, bireyin yaşamında ve çevresindeki gereksinimlerindedir. Çünkü o, bireyin yaşadığı toplumda etrafında olup bitenlere karşı kendini farklı biçimlerde ifade edebildiği etkili araçlardan biridir. Görsel sanatlar, insan bilincini yeniden düzenleyebilecek kazanımları sağlayan ve bu sayede duygusal gelişime katkıda bulunarak duygu birliği oluşturan; onun yaratıcılık ve üretkenlik yönünü açığa çıkartarak sanatsal gelişimini teşvik eden; farklı fikirler, ülkeler ve kültürlerle iletişim kurarak onlara saygı duymayı öğreten

ve empati gibi değerleri kazandırarak toplumlar arasında köprü vazifesi gören; kültürel mirasa değer vermenin önemini kavratan; estetik değer yargılarının gelişimine katkı yapan; bireylerin görsel okuryazarlığı kazanması, eleştirel düşünmesi ve problem çözmesi için eğitsel süreci organize eden bir alandır. Ayrıca görsel sanatlar, insanlık tarihinin geçmişini bize aktarmakla birlikte kim olduğumuzu, tarihimizi, kültürümüzü ve dünyadaki yerimizi anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Bireyin görsel sanatlar eğitimi alması onun sadece bir sanatçı veya çok üstün yeteneklere sahip olmasını gerektirmez. Görsel sanatlar eğitimi bireyin kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler, küresel anlamda ilişki içerisinde olduğumuz insanlar ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir.

Bu gereksinimler ışığında hazırlanan öğretim programının temel hedefleri;

- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Güncel kültür-sanat nesnelere bilinçli olarak izleyen,
- Görsel sanatlara ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- Çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran,
- Görsel sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir.

Programda; görsel sanatların doğasında var olan kavramlar bilgisinin elde edilmesini, sanatçının ve sanat eserinin değerinin anlaşılmasını, yetenekli

öğrencilerin keşfini, sanat eseri üzerinde tartışma yapılmasını, görsel sanatlara ait kültürel mirasın incelenmesini, onların değerinin fark edilmesini ve koruma bilinci kazandırılmasını, estetik değer yargılarının geliştirilmesini, teknik ve becerinin bir araya getirilerek duygu ve düşüncelerin biçimlendirilmesini sağlayacak kazanımlara yer verilmiştir.

Bu kazanımlarda ilkokul seviyesinde sanata dair bilgi ve uygulama çalışmaları genel olarak verilmiş, ortaokul seviyesinde ise öğrencilerin önceden edindikleri bilgi ve beceriler de dikkate alınarak; analiz yapabilen, yorumlayabilen ve değerlendirebilen bir yaklaşım göstermeleri ve özgün çalışmalar oluşturabilmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca, görsel sanatlar dersi programının 1-4. sınıflarında genel olarak duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, sanatın değerli olduğu, sanat eserlerinin süreç içerisindeki değişimi ve yapıldıkları yerlerin tanınması; Türk kültüründen ve farklı kültürlerden esinlenilerek yeni fikirler oluşturulması, bu fikirlerin uygulamaya yansıtılırken sanat malzemelerinin ve tekniklerinin kullanılması; oyun ve sorgulama yoluyla öğrenmenin gerçekleşmesi, yerel sanat ürünleri üzerindeki motiflerin incelenmesi, sanata karşı duyarlı olunması ve geçmiş dönemlerde yapılmış sanat eserlerinin günümüz sanatına etkisi üzerine yoğunlaşmıştır.

Görsel sanatlar dersi programının 5-8. sınıflarında genel olarak edinilen bilgilerin özümsemesi ve sanat eserlerinin daha anlamlı değerlendirilmesi, sanat çalışması oluşturmada ve sanatı takdir etmede kişisel değer ve fikirlerin iletimi; sanatçıların formları, materyalleri ve sembolleri eserlerinde nasıl kullandıklarının analiz edilmesi ve değerlendirilmesi; yaratıcı sürecin araştırılması, analizi ve keşfi, sanat elemanları ve tasarım ilkeleri doğrultusunda geleneksel ve çağdaş sanat materyallerinin kullanılarak tasarım yapılması, görsel sanat dilinin geliştirilmesi, sanatın anlamının ve değerinin araştırılması; görsel sanat çalışması oluşturulurken farklı tekniklerin bir arada kullanılması üzerine odaklanılmıştır.

2.4.2. Programın Öğrenme Alanları

Program üç temel öğrenme alanı üzerine odaklanmıştır.

1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme
2. Kültürel Miras
3. Sanat Eleştirisi ve Estetik

2.4.2.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme

Bu alanda öğrencilerin;

- Hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,
- Biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,
- Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları,
- Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrarak kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (fırça-boya, makas-kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,
- Dersle ilgili materyal, malzeme ve gereçlerini gereksiz yere harcamadan, aile ekonomisini düşünerek kullanmaları,
- Yeteneklerini açığa çıkartabilecek biçimlendirme çalışmalarını yapmaları,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri ve gerekli güvenlik tedbirlerini dikkate almaları amaçlanmıştır.

2.4.2.2. Kültürel Miras

Bu alanda öğrencilerin;

- Tarihî süreç içerisinde Türk kültürü başta olmak üzere farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,
- Müze, öğrenme yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür-sanat eserlerini incelemeleri,
- Sanatın farklı duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,
- Görsel sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,
- Müzeler ile görsel sanatları ilişkilendirmeleri,
- Görsel sanatların tarihsel sürecini incelemeleri,
- Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları amaçlanmıştır.

2.4.2.3.Sanat Eleştirisi ve Estetik

Bu alanda öğrencilerin;

- Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümlenme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,
- Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,
- Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,
- Sanat eserini algılamada ön bilgi ve deneyimlerin ne kadar etkili olduğunu kavramaları,
- Sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları,
- Sanat eserinin ekonomik değerinin olduğunu fark etmeleri,
- Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri,

- Görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır. (MEB, Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 2013).

2.5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde kavramsal sanat ile ilgili Türkiye’de yapılmış bazı araştırmalara yer verilmiştir.

Acil (2008), “Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğrencilerinin Kavramsal Sanat ile İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma (Diyarbakır İli Örneği)” adlı makalesindeki amacı; “Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Resim Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Kavramsal Sanat ve Kavramsal Sanat etkinlikleri hakkında görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aramaktır. Araştırma verilerinin toplanması için betimsel araştırma yöntemi kullanmıştır. Araştırmayı Diyarbakır AGSL Resim bölümü öğrencileri üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırma verileri, çalışma evreni üzerinde uygulanan ve 20 sorudan oluşan anket tekniği ile elde edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında ise; öğrencilerin %50’sinin geleneksel malzemeleri tercih ettiğini, branş öğretmenlerinin alternatif malzeme ve teknikleri kullanmaları konusunda yönlendirmediklerini belirtmiş ve AGSL öğrencileri herhangi bir sanatsal üretim ortaya koymak istedikleri zaman bunu atölyede çalışarak ürettikleri sonucuna varmıştır. Öğrencilerin çoğu kavramsal sanatı ve etkinliklerini, öğretmenleri, basın-yayın organları tarafından takip ederken, öğrencilerde kavramsal sanatın sadece bir görsel sanat olduğu düşüncesi hakimdir. Kavramsal sanatın fikir sanatı olduğunu düşünen çok az öğrenci vardır. Öğrencilerin çoğunlukla resim ve heykel sergileri düzenledikleri için bu disiplinlerin sergilerine katıldıkları belirtilmiştir.

Ayrıca; Materyal çeşitliliğinin önemli olduğu, sanat eğitimi programları ve müfredatın çağı gerektirdiği anlayış ve oluşumlar ışığında olması gerektiği, başarı durumu yüksek dahi olsa öğrencilerin AGSL’ye yönlendirilmeleri gerektiği, alternatif

malzemeler kullanmak gerektiği, sanat etkinliklerinden mümkün olduğunca öğrencilerin haberdar edilmesi ve müfredatta kavramsal sanata ilişkin bir dersin konması ve öğrencilere bu bağlamda çalışmalar yaptırılması önerilmiştir.

Yılmaz (2008), “Kavramsal Sanatta İroni ve Olumsuzluk” adlı makalesindeki amacı; Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü öğrencilerinin, kavramsal sanatta ironi ve olumsuzluk ile ilgili bilgi ve algı düzeyleri nedir? sorusuna cevap aramaktır. Bu araştırmanın sanat eğitimi veren kurumlarda, günümüz çağdaş sanatına ışık tutan kavramlara, felsefelere, sanatçılara ve eserlerine çok daha geniş bir perspektifle bakılabilmesi ve doğru anlaşılabilmesi yolunda katkıda bulunacağı ümit edilmektedir. Araştırmanın modeli; Sanat eğitiminin içerik, anlam ve işleniş bakımından daha çağdaş bir düzeye erişebilmesi için model, problemlerin ve eksikliklerin tespitine yönelik araştırma, tarama ve uygulama çalışmasıdır. Araştırmanın evrenini ise; İstanbul’da Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, Yıldız Teknik Üniversitesi Bileşik Sanatlar Bölümlerinde okuyan 4. sınıf öğrencileri ve Beykent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü 2. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler anket (bilgi toplama formu) yöntemiyle toplanmıştır.

İstanbul’da dört üniversite’de yapılan “Kavramsal Sanatta İroni ve Olumsuzluk” konulu seminerler, seçilen her okulda üç hafta süreyle uygulanmıştır. Dört farklı okulda yapılan seminer uygulamaları ve her okuldaki farklı öğrencilerin katılımı seminerlerde yeni açılımlar getirmiştir. Seminerlere katılım zorunlu olmadığından öğrenciler kendi rızalarıyla ve istekleriyle, ders mantığının dışında katılmışlardır. Bu durum bir ölçüde rahatlık ve özgürlük getirirken, düşüncelerini açıklarken, sorular sorarken çok daha içten olmalarına olanak sağlayabilmiştir. Seminerin sonunda not verilmemesi, verilen seminer notları veya katılım karşılığında ücret talep edilmemesi seminerin yapısını olumlulaştırmıştır. Seminerin içeriği ve seminer notları kavramları, sanat manifestolarını, çağdaş sanat felsefesini; dolayısıyla günümüz sanatını içerdiğinden sanatçı adayları olan katılımcıların konulara, sanatçılara ve eserlere olan ilgilerini yükseltmiştir. Seminerde incelenen otuz sanatçı ve bu sanatçıların

manifestoları, eserleriyle birlikte incelenirken kuramlar, pratiğe ve yeni fikirlere dönüşebilmiştir. Günümüz sanatında ve sanat felsefesinde çok önemli olan bu sanatçıların kendi felsefeleri, çağdaş filozofların felsefeleri, sanat ve kuram (Sanat Manifestoları), sanat ve politika, Avangard Sanat, Kavramsal Sanat ve etkilediği sanat dalları gibi çok önemli başlıklarla üç hafta boyunca incelenmiş ve irdelenmiştir.

Varolan statükoları, edimselleşmiş (kalıplanmış) anlayışları çağdaş kuramlarla tekrar gözden geçirmek, 20. yüzyılın manifestolarını incelerken yeni düşünceler üretmek ve kendimizi bir birey, bir sanatçı olarak konumlandırırken sürekli araştırmanın, denemenin, farklı bakış açılarını gözlemlemenin ayrıcalığını deneyimlemek fikri seminerlerle pratiğe geçilmiştir. Bu bağlamda seminerler, güzel sanatlar fakülteleri için bir eğitim modeli önermekten ziyade, eğitim anlayışının içerisindeki teorik derslere uygulama modeli olarak alternatif getirebilecektir. Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin 1965 sonrası sanat anlayışlarına, manifestolara, sanatçıların eserlerine eleştirel bakış açısıyla bakabilen, günümüz sanatını yorumlayabilen, sorular sorabilen, fikir yürüten aktif tutumuyla sadece biçimsel, estetik yönünü değil düşünsel, eleştirel, kuramsal yönünü de geliştirebilecek eğitim anlayışı önemsenmelidir.

Kasioğlu (2009), “Sanat Eğitimcilerinin Yetiştirilmesinde Kavramsal Sanatın Önemi” adlı makalesi; yeni dünya koşullarıyla şekillenen özellikle 1950’li yıllarda Japonya da başlayıp kısa bir süre sonrada Amerika ve tüm Avrupa ya yayılan önemli sanat hareketi olan kavramsal sanatın, Türkiye deki eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi veren programlarda sanat eğitimcisi yetiştirilmesinde yerinin ve öneminin saptanmasına yönelik bir araştırmadır.

Bu çalışmanın kapsamı; Eğitim Fakülteleri Resim-iş Eğitimi Ana Bilim dallarında verilen sanat eğitiminde kavramsal sanatın çağımız gereklerine karşılık vermesi bakımından önemine dikkat çekmek olmuştur. Araştırma, Diyarbakır Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Resim-İş Eğitimi bölümündeki hocalarla görüşme formu eşliğinde oluşturulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre; kavramsal sanat bünyesinde barındırdığı çeşitli açılımlar, farklı disiplinleri içine alması, sanat ve sanat sorunlarına getirdiği yeni çözüm yolları ve oluşturduğu farklı diliyle sanatı ilgilendiren her alanda varlığına ihtiyaç duyulan bir akım olduğu düşünülmektedir. Ülkemizde sanat eğitimi veren ve sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlarda kavramsal sanata ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır. Çağın beraberinde getirdiği kendine has problemler olduğu klasik eğitim anlayışının yanında kavramsal sanat eğitiminin verilmesi durumunda ihtiyaçlara daha etkili bir şekilde karşılık verileceği ve kavramsal sanatın sanat eğitiminde çok önemli bir noktada olup eğitim müfredatına girmesinin gerekli ve olumlu sonuçlar doğuracağı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak verilecek öneriler ise; sanat eğitimcileriyle yapılan görüşmelerde kavramsal sanatın, sanat eğitimi açısından büyük bir öneme sahip olduğu ve birçok alanda faydalı açılımlara olanak vereceğine, öğrencinin sanata farklı bakış açıları sunmasına yardımcı olacağına, öğrenciyi farklı dünyalara kaydıracağına ve yaratım sürecini çok geniş alanlara yayacağına kanaat getirilmiştir. Bütün bu saydığımız sebeplerden dolayı kavramsal sanatın, sanat eğitimi müfredatı içinde yerini almasının ve kavramsal sanat eğitiminin verilmesinin sanat eğitimcilerinin yetiştirilmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir.

Süsoy Şimşek (2006), "Kavramsal Sanatın Resim Sanatı Tanımını Etkileyişi ve Resim-İş Eğitimine Getireceği Katkılar" adlı makalesinde; güzel sanatlar (resim-iş) sanat eğitiminin, ekonomik, teknolojik, toplumsal, bilimsel ve sanatsal değişimlerin yaşandığı evrensel süreç içinde Kavramsal Sanatla sanata giren zihinsellik, dil ve düşünce olguları ışığında, sanat eğitiminin gelişim olanaklarını araştırmak; Kavramsal Sanatın çağdaş sanat eğitimine getireceği katkıları ve dayanaklarını ele alarak, sanat eğitiminde daha yapıcı, ilerleyici ve özgür bir ortama geçişe ilişkin yaklaşım biçimlerini, bu anlayış doğrultusunda açıklamayı amaçlamaktadır. Araştırma ve incelemeler literatür tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Resim Sanatı'nın sanat tarihi içindeki değişimi ve gelişimi doğrultusunda Kavramsal Sanat'a ulaşılan süreç ve bu oluşum sonuçlarının sanat eğitimi (resim-iş) ana sanat atölye dersi ile

ilişkilendirilmesi ve Kavramsal Sanat'ın Resim-iş eğitimine getireceği katkıların alınan uzman görüşleri neticesinde değerlendirilmesi oluşturmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre; Yalnızca tuval resmi ve onun sınırları içinde kalınarak yapılan çalışmalar yerine değişik malzemeler, hazır-nesne ve benzeri materyallerin kullanılmasının yaratıcılığı geliştirme konusunda farklı denemelerle ve olumlu gelişmelerle sonuçlanacağı,

Klasik eğitimin temel öğelerinin kavratılmasının yanı sıra temelinde çağdaş yaklaşımlarla ele alınan, günümüz yaşam standartlarına uyarlanan ve bireyin zihinsel, sanatsal gelişimi ile bütünleşen bir anlayış varolan sanat eğitimi programlarına farklı bakış açıları kazandırarak daha olumlu sonuçlar elde edilmesine imkân tanıyacağına,

Kavramsal Sanat'ın bireyin sanat görüşüne ve sanatsal alandaki çalışmalarına kattığı özgürlük onun daha özgün, yaratıcı, düşünen, sorgulayan bir platformda yer almasına ve varlık kazanmasına katkıda bulunacağına,

Yalnızca tuval ve boyaya bağlı bunların sınırları dışından çıkamayan, felsefeden, düşünceden, yaşamdan kopuk bir anlayış bireyi çağın ilerisine taşıyamamakta, sanatı ve sanatçıyı topluma kimlik kazandırmada yeterli düzeye ulaştıramayacağına,

Sanat eğitiminin (resim-iş) anasanat atölye derslerindeki uygulama biçimlerinin yalnızca el becerisini geliştirmeye yönelik tavrından sıyrılması bireyin zihinsel ve yetisel özelliklerine demokratik bir ortam içerisinde destek ve geçit vermesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma önerisi olarak; Çağımızda artık düşünce üretiminin her alanda oldukça yaygınlaştığı dikkate alınmalı, yalnızca tuval ve boya resmi içinde kalmaktan çıkıp yeni eğilimler ve oluşumlarla genişleyen sanatın, uçsuz bucaksız bir ortamda her türlü malzeme ve yaklaşımla kendini yaratmaya

devam ettiği unutulmamalıdır. Tasarım ve üretimin, düşünce nin hayatın her alanına girdiği, resim sanatının eski sınırları içinde kalmaktan çıkarak tanımının değiştirdiği bilgisi yazılı ve görsel örneklerle öğrencilere sunulmalıdır. Bu süreçte etkin rol oynayan sanatçı ve sanatsal hareketler konusunda bilgilendirilmeler gerekli düzeye ulaştırılmalı, öğrencilere bu çeşitliliğe ulaşma hakkı tanınmalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

İlköğretim 8. sınıf görsel sanatlar dersinde kavramsal sanat uygulamalarına dair algıların araştırıldığı bu çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, müdahale etmeksizin varolan durumu betimlemeyi amaçlayan tarama modeli (survey) ve deneysel model birlikte kullanılmıştır. Öncelikle örneklem grubu öğrencilerine kavramsal sanat örnekleri gösterilerek beğenileri ve görüşleri belirlenmiştir. Daha sonra deney grubu olarak seçilen öğrencilere ise, ön test-son test uygulanmıştır ve kendi sanatsal uygulamalarını oluşturmaları sağlanmış, oluşturdukları çalışmalara dair öz-değerlendirme yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin kavramsal çalışmaları ve öz-değerlendirmeleri doküman incelemesine tabi tutulmuş ve görsel sanatlar alanında uzman 5 kişi tarafından değerlendirilmiş ve görüşleri alınmıştır.

3.2. Evren

Bu araştırmanın evreni, Denizli İlinde öğrenim gören ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. 2012-2013 eğitim öğretim yılı itibariyle, Denizli İli merkezi ve ilçelerinde toplam 529 ilköğretim (İlkokul, Ortaokul, Yatılı Bölge Ortaokulu) okulunda toplam 14790 sekizinci sınıf öğrencisi öğrenim görmektedir.

Çizelge 3.1. Denizli İli Merkez ve Kırsaldaki Okullar ve 8. Sınıftaki Öğrenci Sayıları*

Merkez ve İlçeler	İlkokul	Ortaokul	Yatılı Bölge Ortaokulu	Toplam Okul Sayısı	8. Sınıf Öğrenci Sayısı
Acıpayam	31	24	1	56	962
Akköy	3	2	-	5	73
Babadağ	6	3	-	9	132
Baklan	5	5	-	10	91
Bekilli	4	3	-	7	95
Beyağaç	6	4	-	10	105
Bozkurt	4	3	-	7	147
Buldan	15	5	1	21	410
Çal	10	9	-	19	242
Çameli	19	12	-	31	301
Çardak	6	4	-	10	127
Çivril	34	15	-	49	915
Güney	8	3	-	11	156
Honaz	12	10	-	22	443
Kale	16	8	1	24	379
Merkez	73	62	-	135	8347
Merkez (Özel)	10	8	-	18	344
Sarayköy	11	10	-	21	409
Serinhisar	8	4	-	12	254
Tavas	31	20	-	51	781
TOPLAM	312	214	3	529	14790

* Veri Kaynağı: Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Mart' 2013

3.3. Örneklem

Denizli ilindeki 8. sınıf öğrencilerin kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin beğeni ve görüşlerini belirlemek için nicel ve nitel veri toplama yapılmıştır.

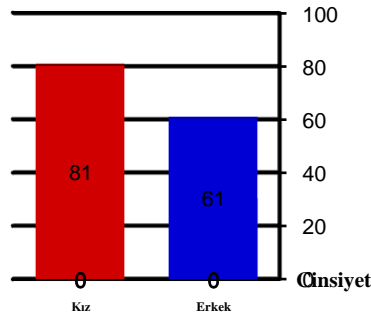
1. Nicel verilerin toplanmasında rastlantısal yolla maksimum çeşitlilik örneklemesinden yararlanılmıştır. Nicel olarak yapılan taramada (survey), temsil gücünü artırmak ve genelleme yapabilmek için, il merkezi, kırsal (ilçe ve köy), devlet okulu, özel okul, sosyo-ekonomik durum gibi, vb. kriterler göz önünde bulundurulmuştur.
2. Nitel araştırma sürecinde, odaklı grup çalışması için, araştırmacının kolay ulaşabileceği deney (çalışma) grubu tercih edilmiştir. (Yıldırım, A, Şimşek, H. 2003: 72-74).

3.3.1. Örneklem Bulguları

Çizelge 3.2. Cinsiyete Göre (Örneklem Grubu) Öğrenci Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	% Dağılımı
1 Kız	81	57.0
2 Erkek	61	43.0
Toplam (N)	142	100.0

Örnekleme oluşturan toplam 142 öğrencinin 81'i (% 57) kız, 61'i (% 43) erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

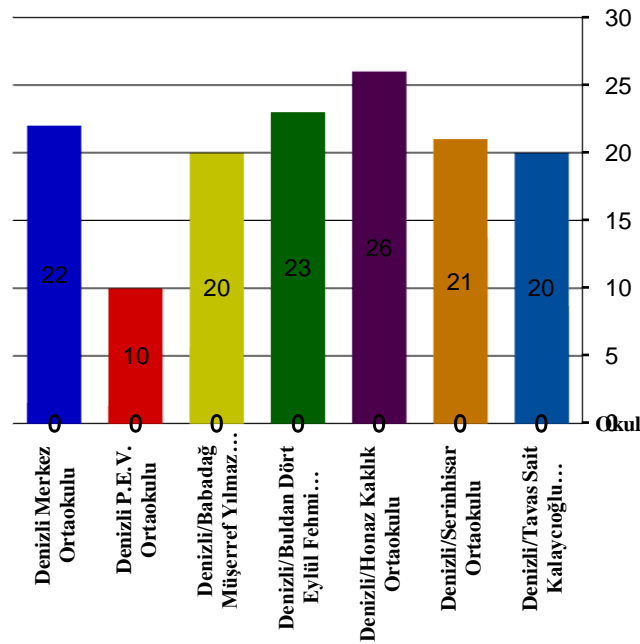

Grafik 3.1. Cinsiyete Göre Öğrenci Dağılım Grafiği

Çizelge 3.3. Okullara Göre Öğrenci Dağılımı

Okul	Frekans	% Dağılımı
1 Denizli Merkez Ortaokulu	22	15.5
2 Denizli P.E.V. Ortaokulu	10	7.0
3 Denizli/Babadağ Müşerref Yılmaz Ortaokulu	20	14.1
4 Denizli/Buldan Dört Eylül Fehmi Mehmet Şükriye Erensoy	23	16.2
5 Denizli/Honaz Kaklık Ortaokulu	26	18.3
6 Denizli/Serinhisar Ortaokulu	21	14.8
7 Denizli/Tavas Sait Kalaycıoğlu Ortaokulu	20	14.1
Toplam (N)	142	100.0

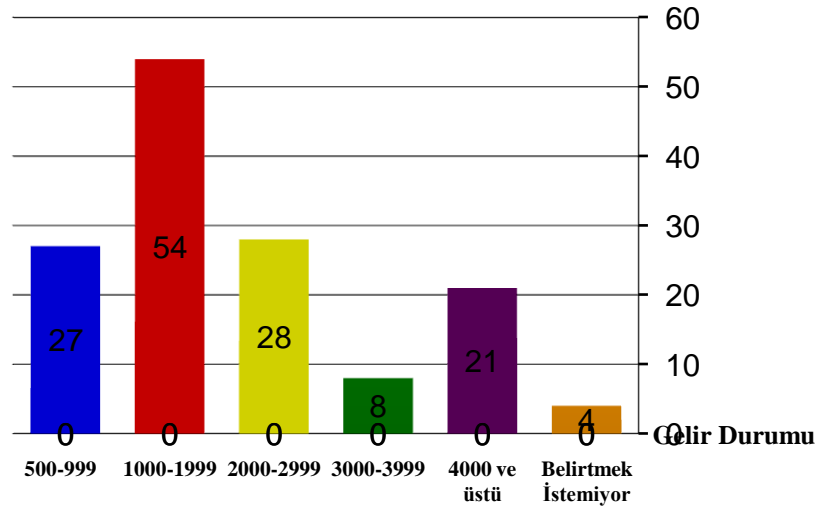
Örnekleme oluşturan 142 öğrencinin okul dağılımına bakacak olursak, Denizli Merkez Ortaokulu 22 (% 15.5) öğrenci, Denizli P.E.V. Ortaokulu 10 (% 7.0) öğrenci, Denizli/Babadağ Müşerref Yılmaz Ortaokulu 20 (% 14.1) öğrenci, Denizli/Buldan Dört Eylül Fehmi Mehmet Şükriye Erensoy Ortaokulu 23 (% 16.2) öğrenci, Denizli/Honaz Kaklık Ortaokulu 26 (% 18.3) öğrenci, Denizli/Serinhisar Ortaokulu 21 (% 14.8) öğrenci ve Denizli/Tavas Sait Kalaycıoğlu Ortaokulu 20 (% 14.1) öğrenciden oluşmaktadır.

Grafik 3.2. Okullara Göre Öğrenci Dağılım Grafiği

Çizelge 3.4. Gelir Durumuna Göre Öğrenci Dağılımı

	Gelir Durumu	Frekans	% Dağılımı
1	500-999 ₺	27	19.0
2	1000-1999 ₺	54	38.0
3	2000-2999 ₺	28	19.7
4	3000-3999 ₺	8	5.6
5	4000 ve üstü ₺	21	14.8
6	Belirtmek İstemiyor	4	2.8
	Toplam (N)	142	100.0

Örneklemi oluşturan 142 öğrencinin Gelir Durumuna göre dağılımına bakacak olursak; 27 (% 19.0) öğrenci 500-999 ₺, 54 (% 38.0) öğrenci 1000-1999 ₺, 28 (% 19.7) öğrenci 2000-2999 ₺, 8 (% 5.6) öğrenci 3000-3999 ₺, 21 (% 14.8) öğrenci 4000 ve üstü ₺ seçeneğini işaretlemiştir. 4 (% 2.8) öğrenci ise, Belirtmek İstemiyorum seçeneğini işaretlemiştir.

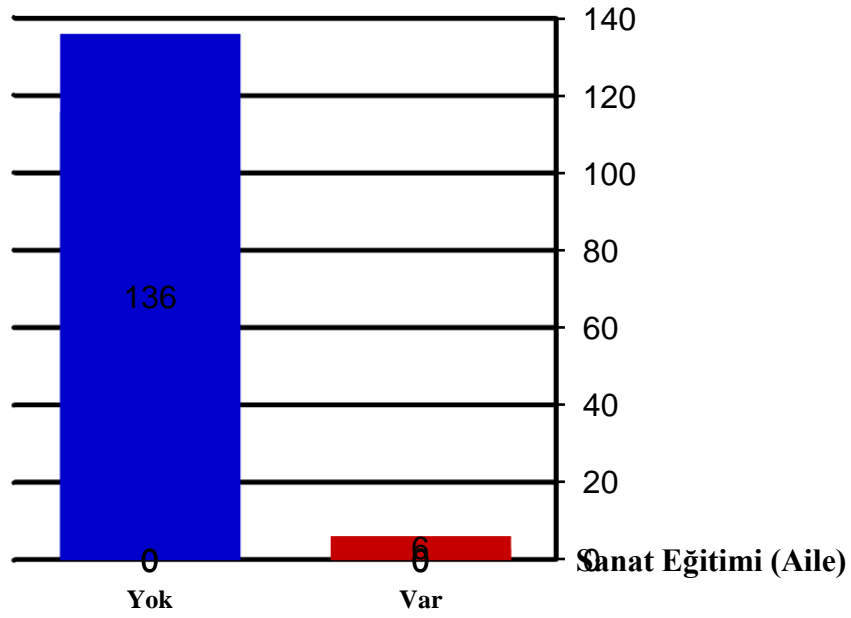

Grafik 3.3. Gelir Durumuna Göre Öğrenci Dağılım Grafiği

Çizelge 3.5. Ailede Sanat Eğitimi Almış Kişilere Göre Öğrenci Dağılımı

Ailede Sanat Eğitimi Almış Kişi Var mı?		Frekans	% Dağılımı
1	Yok	136	95.8
2	Var	6	4.2
Toplam (N)		142	100.0

Örnekleme oluşturan 142 öğrencinin Ailesinde Sanat Eğitimi Almış Kişiler var mı? sorusuna verdikleri cevaplara bakacak olursak, 136 (% 95.8) öğrenci Yok seçeneğini işaretlemiş, 6 (% 4.2) öğrenci ise Var seçeneğini işaretlemiştir.

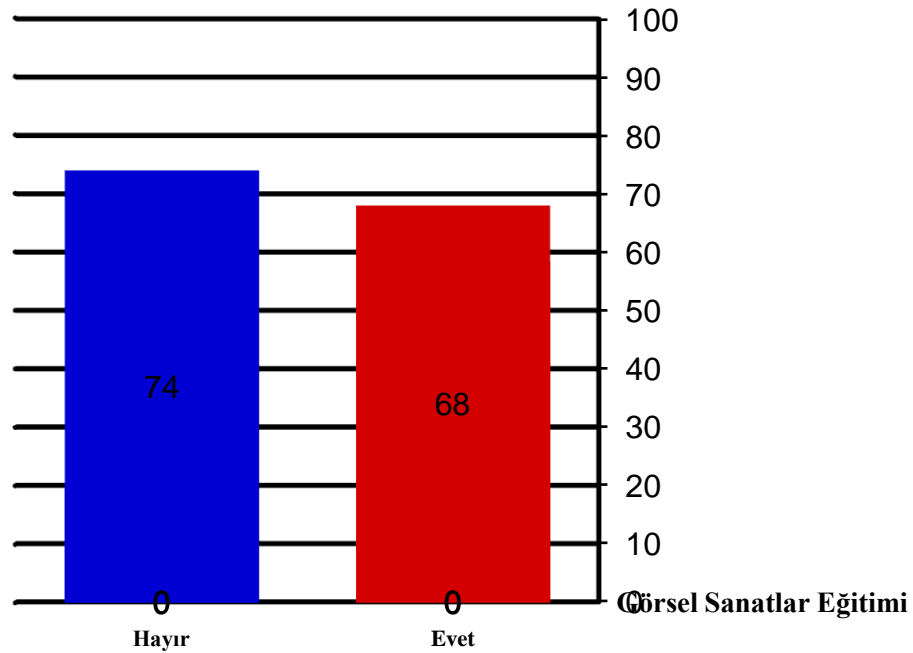

Grafik 3.4. Ailede Sanat Eğitimi Almış Kişilere Göre Öğrenci Dağılım Grafiği

Çizelge 3.6. İleride Görsel Sanatlar Eğitimi Almak İsteyenlere Göre Öğrenci Dağılımı

İleride Görsel Sanatlar Eğitimi Almak İster misiniz?	Frekans	% Dağılımı
1 Hayır	74	52.1
2 Evet	68	47.9
Toplam (N)	142	100.0

Örnekleme oluşturan 142 öğrencinin İleride Görsel Sanatlar Eğitimi Almak ister misiniz? sorusuna verdikleri cevaplara bakacak olursak, 74 (% 52.1) öğrenci Hayır seçeneğini işaretlemiş, 68 (% 47.9) öğrenci ise Evet seçeneğini işaretlemiştir.

Grafik 3.5. İleride Görsel Sanatlar Eğitimi Almak İsteyenlere Göre Öğrenci Dağılım Grafiği

3.4. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak, (A) *Kişisel Bilgi Formu*, (B) *Kavramsal Sanat Örneklerine İlişkin Beğeni Formu*, (C) *Kavramsal Sanat Örneklerine İlişkin Görüş Formu*, *Öğrenci Öz Değerlendirme Formu*, *Öğretmen Görüşme Formu* ve *Uzman Değerlendirme Formu* kullanılmıştır. Öğrencilere gösterilen kavramsal sanat örnekleri yaş ve algı düzeyleri gözetilerek uzmanlar tarafından belirlenmiştir.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışma kapsamında öğrencilerin kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin algılarının çeşitli bağımsız değişkenlere göre çözümlenebilmesi için araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Kişisel bilgi formunda yer alan değişkenler; "cinsiyet, okul, kardeş sayısı, ailenin eğitim durumu ve mesleği, gelir durumu, ailede sanat eğitimi almış kişilerin olup olmaması, öğrencilerin ileride görsel sanatlar eğitimi almak istemesi" şeklinde sıralanmaktadır (Ek-1). Araştırmadaki alt problemlere göre, değişkenlerden bazılarının kullanılmasına ihtiyaç duyulmamıştır.

3.4.2. Kavramsal Sanat Örneklerine İlişkin Beğeni Formu

Seçilmiş 8 adet görsel öğrencilere gösterilmiştir. Öğrencilerin anlık algılarını tespit edebilmek için bir eğilim ölçümü yapılması düşünülmüştür. Bu sebeple beşli Likert Tipi (1: Kesinlikle Beğenmiyorum; 5: Çok Beğeniyorum) ölçeklendirme kullanılmıştır (Ek-2).

3.4.3. Kavramsal Sanat Örneklerine İlişkin Görüşler

Yarı yapılandırılmış bir formdur. Her görsel için 8 adet soru sorulmuştur. Evet yanıtını işaretleyen öğrencilerden yazılı açıklama yapmaları istenmektedir (Ek-3).

3.4.4. Öğrenci Öz-Değerlendirme Formu

Deney grubu öğrencilerinden yaptıkları kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin öz-değerlendirme yazıları yazmaları istenmiştir. (Ek-4)

3.4.5. Öğretmen Görüşme Formu

Tarama yapılan okullardaki görsel sanatlar öğretmenlerinden kavramsal sanat uygulamalarıyla ilgili görüşlerini yazmaları istenmiştir. (Ek-5)

3.4.6. Uzman Değerlendirme Formu

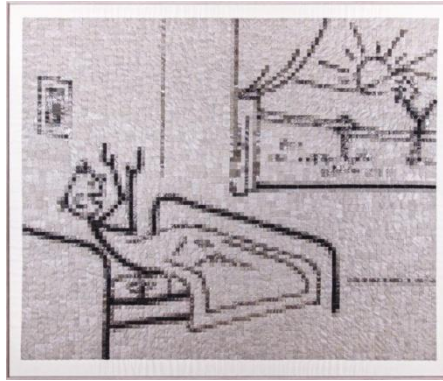
Deney grubu öğrencilerinin kavramsal sanat uygulamaları ve öz-değerlendirme yazılarının uzmanlar tarafından değerlendirilmesi istenmiştir. (Ek-6)

3.4.7. Kavramsal Sanat Uygulama Örneklerinin Seçimi

Farklı sanatsal kategorilere göre oluşturulan görsel havuzundan öğrencilerin yaş durumu ve ilgileri dikkate alınarak aşağıdaki görseller, görsel sanatlar öğretmenleri ve akademisyenlerden oluşan bir uzman grubu tarafından seçilmiştir.

Görsel 1: Jean Dubuffet'in Fransa'da yaptığı bir dizi çizgisel renkli mekan düzenlemelerinden birisidir. İki boyutlu yüzey düzenlemelerini heykelsi formlara dönüştürerek, mizahi bir anlatımla sunar. Dinamik etkisinin öğrencilerin ilgisini çekeceği düşünülmüştür.

Görsel 2: Sabire Susuz'a ait Cin Ali serisinden bez giysi etiketlerini birleştirme tekniği ile yapılmış bir çalışmadır. MEB tarafından 1968 yılından itibaren tavsiye edilen resimli okuma kitaplarını arasında yer alan Cin Ali dizisi, 2000'lerden sonra piyasadan kalkmıştır ancak görsel bir imge olarak belleklerde hala yer ettiği ve kuşaktan kuşağa aktarıldığı görülmektedir. Cin Ali, iki boyutlu tel-çizgi figür şeklinde kolay çizilebilen karikatürize bir karakterdir. Sabire Susuz bu imgeyi kullanarak, şu an ilk ve ortaöğretimde okuyan çocukların ebeveynlerine bir gönderme yaptığı, bir tür bellek-çağrışım çalışması olarak değerlendirilebilir.

Görsel 3: Ron Mueck'a ait 4,5 metrelik hiperrealist çocuk heykeli, Londra – Millenium Dome'daki ve Venedik Bienalindeki en başarılı çalışmalarından birisidir. Mueck, heykellerinde hiç bir zaman gerçek boyutları kullanmıyor, boyut

tezatlıklarının yarattığı etkilerden yararlanmaktadır. Kendi yaş grubuna yakın çocuklarda merak uyandıracakı düşünülerek seçilmiştir.

Görsel 4: Jeffrey "Jeff" Koons'a ait büyük boyutlu paslanmaz çelikten ayna yüzeyli bir tür oyuncak heykeldir. Balon hayvanlar gibi sıradan nesnelerin röprodüksiyonlarını üreten sanatçının bu çalışmasının özellikle büyüklüğü itibariyle öğrencilerin dikkatini çekeceği düşünülerek seçilmiştir.

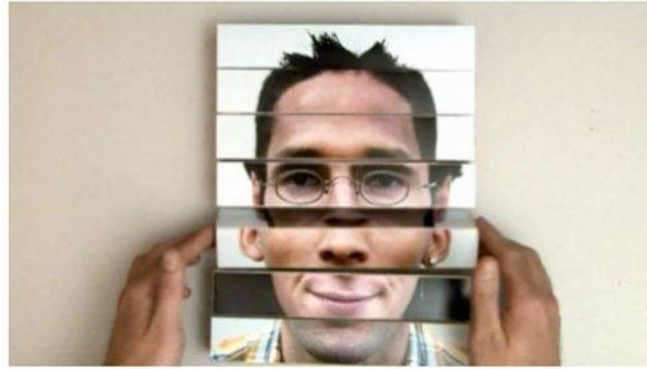
Görsel 5: Burhan Doğançay, seyahat ettiği şehirlerdeki duvar afişi yırtıklarından edindiği izlenimleri, soyut kaligrafik görünümler halinde "Kurdeleler Dizisi" adı altında yansıtmıştır. Eserlerinde düz zeminde üç boyutlu illüzyon yaratmıştır. Kurdelelerin beyaz renk iç yüzeyleri bu etkiyi kuvvetlendirmektedir. Renkli kağıtlar, mavi renkli kağıt zeminden göz yanıltması yoluyla öne çıkarak yırtılmış kağıt etkisi vermiştir.

Görsel 6: Ahmet Güneştekin'in ilk olarak zemini boyadığı, daha sonra belli bir ritimle silerek veya kazıyarak figür oluşturduğu Maviye Kanat Açan Anka isimli soyutlama çalışmasıdır. Mitolojik bir kahraman olan anka kuşunun resmedildiği bu çalışma, tekniği ve renkleriyle farklılık yaratmaktadır.

Görsel 7: İsmail Eyüpoğlu'na ait, ortada gerçek bir kukla ve etrafında yağlıboya tekniğinde yapılmış kukla resimlerinin yer aldığı enstalasyon çalışmasıdır. Özellikle ortada yer alan oyuncak kuklanın öğrencilerin ilgisini çekeceği düşünülmüştür.

Görsel 8: Julien Lassort ve Matthieu Burlot'un L'homme 100 Têtes isimli çalışma bir yarışma için hazırlanmıştır. İnsan yüzleri yedi parçaya ayrılmış ve her bir parçanın çevrilmesiyle farklı portreler oluşmuş, duygular aktarılmıştır. Video sanatı olarak öğrencilerin dikkatini çekeceği düşünülmektedir.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında, kişisel bilgi ve kavramsal sanata ilişkin algı-görüş formlarının yer aldığı kapalı uçlu maddelerden oluşan anket kullanılmıştır. Uygulanma için Denizli İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır (Ek-8). Görseller bilgisayara bağlı projeksiyon cihazı ile gösterilmiştir. Daha sonra kısa bir bilgilendirme yapıp öğrencilerin formu doldurmaları istenmiştir.

Deney grubu öğrencilerine kavramsal sanatla ilgili iki ve üç boyutlu çalışmalar yaptırılarak daha sonra uzmanlar tarafından incelenmek üzere veri seti oluşturulmuştur.

Örneklem grubu okullarında görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinden açık uçlu soru yöntemi ile kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin yazılı görüşleri alınmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Anket formundan elde edilen sayısal veriler, SPSS veri değerlendirme programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde; ortalama, standart sapma, frekans ve yzde dağılımı, T testi, Scheffee Testi kullanılmıştır.

Araştırmada görüşme ve doküman incelemesi yoluyla elde edilen verilerin analizi, (nitel) betimsel içerik analizi tekniğiyle yapılmıştır. Güvenirlik sağlamaya yönelik elde edilen veriler beş alan uzmanı tarafından incelenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri (B) ve görüşleri (C) nelerdir?

Yöntemde belirtildiği gibi, öğrencilerin görsellere ilişkin beğeni düzeyleri 5'li Likert tipi düzey ölçeklendirme tekniği ile alınmıştır. Görüşlerini almak için ise nitel yazılı görüş formundan yararlanılmıştır.

Şekil 4.1. Görsel-1 : Jean Dubuffet - Perigny Falbala Logologique

Çizelge 4.1. Öğrencilerin Görsel-1'e İlişkin Beğeni Düzeyleri

	Görsel-1	Frekans	% Dağılımı
1	Kesinlikle Beğenmiyorum	4	2.8
2	Beğenmiyorum	14	9.9
3	Kararsızım	29	20.4
4	Beğeniyorum	56	39.4
5	Çok Beğeniyorum	39	27.5
	Toplam (N)	142	100.0

Jean Dubuffet'e ait çizgisel ve renkli mekan düzenlemesinden oluşan yukarıdaki görsele ilişkin beğeni düzeylerine baktığımızda, anketi yanıtlayan toplam 142 öğrenciden, 4'ü (% 2.8) "*Kesinlikle Beğenmiyorum*", 14'ü (% 9.9) "*Beğenmiyorum*", 29'u (% 20.4) "*Kararsızım*", 56'sı (% 39.4) "*Beğeniyorum*" ve 39'u (% 27.5) "*Çok Beğeniyorum*" yönünde görüş bildirmişlerdir. Genelleme yapacak olursak beğeni oranının yüksek olduğu görülmektedir. Görselle ilgili olarak daha çözümleyici bir değerlendirme yapabilmek için öğrencilerin görüşleri (C) aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.2. Görsel-1'in Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

1. Sizce bu bir sanat eseri midir? Yanıtınız "evet" ise nedenini kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	124	87.3
2	Hayır	18	12.7
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %87 oranında bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 18 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.3. Görsel-1'in Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Yaratıcılık (f= 5) - Hayal gücü (f= 1) - Özgünlük (f= 1) - Deneyim (f= 1) - Profesyonellik (f= 1) - Başarılı (f= 1)
Bıçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Farklılık (f= 2) - Karışıklık (f= 2) - Perspektif (f= 1) - Derinlik (f= 1) - Renklerin uyumu (f= 1) - Ayrıntı (f= 1) - Üç boyutlu (f= 1) - Gerçekçilik (f= 1) - Grafiti (f= 1)
Uygulama Güçlüğü	- Yoğun emek gerekli (f= 10) - Zor (f= 5) - Zaman (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 20) - Bakış açısı (f= 1) - Huzur (f= 1) - İlk defa görme (f= 1)

Çizelge 4.3'e baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Bıçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, yaratıcılık, hayal gücü, özgünlük, deneyim, profesyonellik ve başarılı, *Bıçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, farklılık, karışıklık, perspektif, derinlik, renklerin uyumu, ayrıntı, üç boyutluluk, gerçekçilik ve grafiti, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, yoğun emek gerektirdiği, uygulama zorluğu ve uzun zaman gerektiği, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, bakış açısı, huzur ve ilk defa görme gibi kodlamalarla bu çalışmanın sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin, bu çalışmayı sanat eseri olarak görmesinde, en çok tekrar edilen kod beğenme-etkilenme'dir. Öğrenciler aynı zamanda sanatçının yaratıcı olması, yoğun emek harcaması ve çalışmayı uygulamanın zor olması üzerinde durmuşlardır.

Çizelge 4.4. Görsel-1'de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

2. Bu çalışmada anlatılmak isteneni (konu-tema) anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise ne/ neler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	46	32.4
2	Hayır	96	67.6
Toplam (N)		142	100.0

Öğrenciler %32 oranında bu çalışmada anlatılmak isteneni (konu-tema) anladıklarını ifade etmişlerdir. 96 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.5. Görsel-1’de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu/Tema	- Karışıklık (f= 2) - Farklılık (f= 2) - İnsan sevgisi (f= 2) - Özgürlük (f= 1) - Kararsızlık (f= 1) - Hayal gücü (f= 1)
Görsel Betimleme (Tasvir)	- Açılan Kapı (f= 3) - Kapı ve sandalye (f= 2) - Boş bir oda (f= 1)
Yorumlama/Çıkarım	- Hayatın karmaşıklığı, insanın bu düzen içerisinde nasıl kaybolduğu (f= 1) - Kapının ardında hayat olduğu (f= 1) - Güzellik (f= 1) - Üç boyutlu (f= 1) - Gerçekçi (f= 1)

Çizelge 4.5’e baktığımızda, görüşlerin, *Konu/Tema*, *Görsel Betimleme (Tasvir)*, *Yorumlama/Çıkarım* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Konu/Tema* başlığı altında, karışıklık, farklılık, insan sevgisi, özgürlük, kararsızlık ve hayal gücü, *Görsel Betimleme (Tasvir)* tema başlığı altında, açılan kapı, kapı ve sandalye, boş bir oda, *Yorumlama/Çıkarım*

tema başlığı altında ise, güzellik, gerçekçi, üç boyutlu, “Hayatın karmaşıklığı ve insanın bu düzen içerisinde nasıl kaybolduğu” ve “Kapının ardında hayat olduğu” gibi ifadelerle bu çalışmada gördüklerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler, mizah yönü güçlü, hayal dünyasını yaşanır mekanlar haline dönüştüren ve ilginç konulara yer veren sanatçının bu çalışmasında anlatılmak isteneni farklı ifadelerle dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bazıları gördükleri kapı ve sandalyeyi tasvir ederken, bazıları karışıklık, farklılık, insan sevgisi, özgürlük, kararsızlık ve hayal gücü gibi soyut kavramlar üzerinde durmuşlardır.

Çizelge 4.6. Görsel-1’i Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

3. *Bu çalışmayı daha önce gördünüz mü? Yanıtınız “evet” ise nerede gördüğünüzü belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	10	7.0
2	Hayır	132	93.0
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %7 oranında bu çalışmayı daha önce gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 132 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.7. Görsel-1’i Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Gördüğü Medya	- İnternet (f= 4) - Derste (f= 1) - Televizyon (f= 1)

Çizelge 4.7'ye baktığımızda, *Daha Önce Gördüğü Medya* tema başlığı altında, öğrenciler internet, televizyon ve derste bu çalışmayı daha önce gördüklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmayı daha önce gördüğünü belirten öğrenci sayısı çok azdır.

Çizelge 4.8. Görsel-1'e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

4. *Daha önce buna benzer bir çalışma yaptınız mı? Yanıtınız "evet" ise kısaca anlatınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	16	11.3
2	Hayır	126	88.7
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %11 oranında daha önce buna benzer çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 126 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.9. Görsel-1'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Yaptığı Çalışma	- Karmaşık yazılarla (f= 1) - Perspektif görünümlü (f= 1) - Çizgilerle (f= 1) - Odanın duvarlarına (f= 1)

Çizelge 4.9'a baktığımızda, *Daha Önce Yaptığı Çalışma* tema başlığı altında, öğrenciler karmaşık yazılarla, perspektif görünümlü, çizgilerle ve odalarının duvarlarına daha önce bu çalışmaya benzer uygulamalar yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu çalışmayı daha önce uygulayan öğrenci sayısı çok azdır.

Çizelge 4.10. Görsel-1'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

5. Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	117	82.4
2	Hayır	25	17.6
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %82 oranında bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek isterim yönünde görüş bildirmişlerdir. Sadece 25 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.11. Görsel-1'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1)
	- Özgün (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 5)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 37)
	- Merak (f= 14)
	- İlgi Çekici-İlginç (f= 11)

Çizelge 4.11'e baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, başarılı ve özgün, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema başlığı altında, değişik/farklı, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında etkilenme-beğenme, merak ve ilgi çekici-ilginç gibi kodlamalarla bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını görmek istediklerini belirtmişlerdir.

Sanatçının diğer çalışmalarını görmek isteyen öğrenciler beğenme, ilgi çekici-ilginç, merak ve değişik-farklı kodlamalarını çok sık tekrarlamışlardır.

Çizelge 4.12. Görsel-1'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip

Değiştirmediyine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

6. *Bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinizin değişmesine neden oldu mu?*

Yanıtınız "evet" ise kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	34	23.9
2	Hayır	108	76.1
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %24 oranında bu çalışma ile sanat hakkındaki görüşlerinin değiştiği yönünde görüş bildirmişlerdir. 108 öğrencinin "Hayır" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "Evet" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.13. Görsel-1'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine

İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 7)
	- Karışıklık (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 5)
	- Resim ve sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği bildirme (f=8)

Çizelge 4.13'e baktığımızda, görüşlerin, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 2 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* başlığı altında, değişik-farklı ve karışıklık, *Alımlama/Duygusal Etki* başlığı altında etkilenme-beğenme ve resim ve sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği bildirme gibi kodlamalar yapmışlardır.

Örnekleyecek olursak, 77 no'lu öğrenci “Daha önceden karışık, göz yoran resimleri pek sevmezdim fakat bu resmi gördükten sonra fikrim değişti”, 33 nolu öğrenci “Resim dersini sevmezdim, artık seveceğim”, 36 no'lu öğrenci “Sanatı doğa olarak bilirdim, ama muhteşem”, 64 no'lu öğrenci “Sanatta bir şey anlatılmak istendiğini anladım” 37 no'lu öğrenci “Sanatın çocuk çizmekten ibaret olduğunu zannediyordum meğer yanlışmışım”, 42 no'lu öğrenci ise “Farklı bir anlam kazandı” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere, bu çalışmanın öğrencileri olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Bu tür soyut düzenlemelerin görsel sanatlar dersine olan ilgili artıracağı söylenebilir.

Çizelge 4.14. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-1'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

7. Görsel Sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	75	52.8
2	Hayır	67	47.2
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %53 oranında görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 67 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.15. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-1'e Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1) - Yaratıcı (f= 1) - Hayal gücü (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 3) - Karışıklık (f= 1) - Değerlilik (f= 1) - Çok yönlülük (f= 1)
Uygulama Güçlüğü	- Yoğun emek gerekli (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 21) - Eğlenceli (f= 7) - Geliştirici (f= 4) - İlgi çekici-İlginç (f= 4) - Zevkli (f= 1) - Mutluluk (f= 1)

Çizelge 4.15'e baktığımızda, görüşlerin, Sanatçı Faktörü, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrencilerin, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, başarılı, yaratıcı ve hayal gücü, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, değişik-farklı, karışıklık, değerlilik ve çok yönlülük, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında yoğun emek gerektirdiği, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, eğlenceli, geliştirici, ilgi çekici-ilginç, zevkli ve mutluluk gibi kodlarla görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Özellikle etkilenme-beğenme kodunun sıklıkla tekrar ettiği dikkate alındığında, görsel sanatlar dersi öğretim programında bu tür soyut ve kavramsal çalışma örneklerine yer verilmesinin müfredatın zenginleştirilmesi bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. Bloom taksonomisine göre, bilişsel öğrenme sürecinde uygulama, kalıcı öğrenmeyi pekiştiren önemli bir aşamadır. Kavramsal sanatla ilgili ön bilgi, anlatım ve araştırma yöntemleriyle verildikten

sonra kavramayı destekler nitelikte uygulama yaptırmanın öğrencinin analitik düşünme ve değerlendirme yapabilmesine katkı sağlayacaktır.

Çizelge 4.16. Görsel-1'in Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

8. *Bu çalışmanın tekniğini anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, suluboya, heykel, mimari, fotoğraf, baskı, kolaj, karışık teknik, video...) düşüncelerinizi belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	50	35.2
2	Hayır	92	64.8
	Toplam (N)	142	100.0

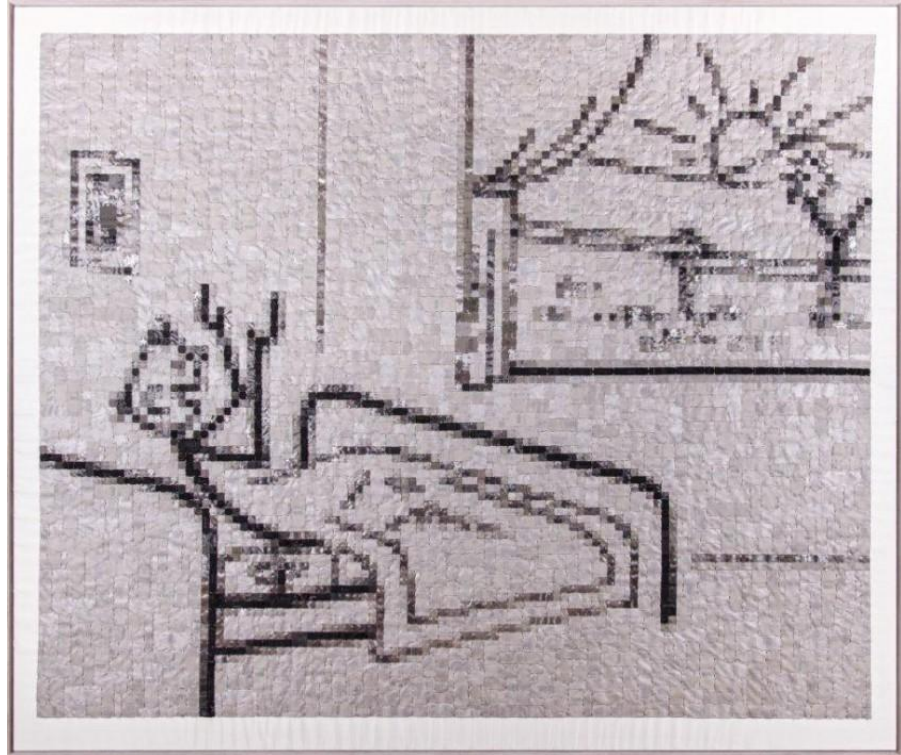
Öğrenciler %35 oranında bu çalışmanın tekniğini anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 92 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.17. Görsel-1'in Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Teknik	- Karışık Teknik (f= 21) - Mimari (f= 7) - Yağlıboya (f= 6) - Baskı (f= 2) - Kolaj (f = 2) - Fotoğraf (f= 2) - Karakalem (f= 1)

Çizelge 4.17'ye baktığımızda, *teknik* tema başlığı altında, öğrenciler bu çalışmanın karışık teknik, mimari, yağlıboya, baskı, kolaj, fotoğraf ve karakalem tekniğinde yapıldığını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin bilgi sahibi olmadıkları halde yoğun bir şekilde karışık teknik ifadesini kullandıkları görülmektedir. Aslında 21 öğrencinin görsele bakarak çalışmanın tekniğini anlamadığı için “karışık teknik” ifadesini kullandıkları söylenebilir. Derinlik, mekan algısı, kapı gibi görsel unsurlardan dolayı bir tür mimari çalışma olduğu yönünde görüş bildiren öğrenciler bulunmaktadır. Duvarlara yapılmış iki boyutlu yüzey boyamalarını dikkate alan öğrenciler ise yağlıboya tekniği ile yapılmış olabileceğini düşünmüşlerdir. Bunun dışında, tekniğin baskı, kolaj ve fotoğraf olduğunu ifade eden öğrenciler de bulunmaktadır. Soruda seçeneklerin parantez içinde verilmiş olması öğrencileri bu seçeneklere yönlendirmiştir.

Şekil 4.2. Görsel-2 : Sabire Susuz - Cin Ali

Çizelge 4.18. Öğrencilerin Görsel-2'ye İlişkin Beğeni Düzeyleri

	Görsel-2	Frekans	% Dağılımı
1	Kesinlikle Beğenmiyorum	35	24.6
2	Beğenmiyorum	45	31.7
3	Kararsızım	27	19.0
4	Beğeniyorum	24	16.9
5	Çok Beğeniyorum	11	7.7
	Toplam (N)	142	100.0

Sabire Susuz'a ait etiketlerden oluşan Cin Ali isimli çalışmasına ilişkin beğeni düzeylerine baktığımızda, anketi yanıtlayan toplam 142 öğrenciden, 35'i (% 24.6) "*Kesinlikle Beğenmiyorum*", 45'i (% 31.7) "*Beğenmiyorum*", 27'si (% 19.0) "*Kararsızım*", 24'ü (% 16.9) "*Beğeniyorum*" ve 11'i (% 7.7) "*Çok Beğeniyorum*" seçeneğini işaretlemiştir. Genelleme yapacak olursak beğeni oranının düşük olduğu görülmektedir. Bunun sebebi de öğrencilerin bu çalışmayı karakalem olarak çizilmiş, çok kolay bir resim olarak algılamasıdır. Görselle ilgili olarak daha çözümlayici bir değerlendirme yapabilmek için öğrencilerin görüşleri (C) aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.19. Görsel-2'nin Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin

Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

1. Sizce bu bir sanat eseri midir? Yanıtınız "evet" ise nedenini kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	66	46.5
2	Hayır	76	53.5
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %47 oranında bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 76 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.20. Görsel-2'nin Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Hayal gücü (f= 2) - Yaratıcılık (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Noktalama (Puantizm) (f= 3) - Basitlik (f= 1) - Karışıklık (f= 1) - Detay (f= 1) - Çizim (f= 1)
Uygulama Güçlüğü	- Yoğun emek gerekli (f= 6) - Zor (f= 2)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 8) - Güzel bir sabah (f= 1) - Mutluluk (f= 1) - Dünyaya bir kapıdan bakma (f= 1)

Çizelge 4.20'ye baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrencilerin, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, hayal gücü ve yaratıcılık, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, noktalama, basitlik, karışıklık, detay ve çizim, *Uygulama güçlüğü* tema başlığı altında yoğun emek gerektirdiği ve uygulama zorluğu, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, güzel bir sabah, mutluluk ve dünyaya bir kapıdan bakma gibi kodlamalarla bu çalışmanın sanat eseri olduğunu belirtmişlerdir.

Bu çalışmanın sanat eseri olarak görülmesinde, etkilenme-beğenme kodlaması öne çıkmaktadır. Öğrenciler, aynı zamanda sanatçının bu çalışmayı yapmak için yoğun emek harcadığını ifade etmektedirler. Tarama yapılan okullardan birinde görsel sanatlar öğretmeni tarafından noktalama (Puantizm) tekniği uygulatıldığı ve öğrencilerin bu çalışmayı noktalama tekniği ile yapıldığını düşünmeleri sebebiyle sanat eseri olarak nitelendirdiklerini söyleyebiliriz.

Çizelge 4.21. Görsel-2’de Anlatılmak İsteneği Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

2. Bu çalışmada anlatılmak isteneği (konu-tema) anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise ne/ neler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	61	43.0
2	Hayır	81	57.0
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %43 oranında bu çalışmada anlatılmak isteneği (konu-tema) anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 81 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.22. Görsel-2’de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu/Tema	- Yaşama sevinci (f= 3) - Mutluluk (f= 3) - Sevgi (f= 1)
Görsel Betimleme (Tasvir)	- Güneşin doğuşu (f= 10) - Cin Ali (f= 6) - Dua eden çocuk (f= 2) - Yeni bir güne başlamak (f= 2)
Yorumlama/Çıkarım	- Güzel bir gün-sabah (f= 3) - İlkokulda yapılan resimler gibi (f= 1) - Geç kalkan çocuk (f= 1)

Öğrenci görüşlerinin konu ve anlatım bakımından birbirine yakın olmaları sebebiyle kodlama ve bu kodları temalar altında toplamak oldukça zor olmuştur. Çizelge 4.22’ye baktığımızda da bu görüşlerin, *Konu/Tema*, *Görsel Betimleme (Tasvir)*, *Yorumlama/Çıkarım*, olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Konu/Tema* tema başlığı altında, yaşama sevinci, mutluluk ve sevgi, *Görsel Betimleme (Tasvir)* tema başlığı altında, güneşin doğuşu, Cin Ali, dua eden çocuk ve yeni bir güne başlamak,

Yorumlama/Çıkarım tema başlığı altında ise, ilkokulda yapılan resimler gibi, geç kalkan çocuk ve güzel bir gün-sabah gibi kodlamalarla bu çalışmada neler gördüklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin çalışmada anlatılmak istenen (konu/tema) sevinç ve mutluluk gibi kavramlarla anlatması, görselde Cin Ali karakterinin günü alkışlayarak karşılamasından kaynaklanmaktadır. Görselde Cin Ali'nin alkışlama sebebi olarak güneşin doğuşunu neden gösteren bazı öğrenciler de anlatılmak istenen, güneşin doğuşu olarak tasvir etmişlerdir. Cin Ali kitap serisi, 1968 yılından 2000'li yılların başına kadar Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı onayıyla yardımcı resimli okuma kitabı olarak ilkokullara tavsiye edilmiştir ve yaygın bir şekilde kullanıldığı bilinmektedir. Daha sonra tavsiye kararı kaldırılınca, yeni baskıları yapılamamıştır. Buna rağmen Cin Ali serisinin 2012-2013 öğretim yılında öğrenim gören öğrenciler tarafından bilinmesi dikkat çekmektedir. Bazı öğrenciler görselde doğrudan Cin Ali'yi gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.23. Görsel-2'yi Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

3. *Bu çalışmayı daha önce gördünüz mü? Yanıtınız “evet” ise nerede gördüğünüzü belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	19	13.4
2	Hayır	123	86.6
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %13 oranında bu çalışmayı daha önce gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 123 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.24. Görsel-2'yi Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Gördüğü Medya	- Okulda-Kendim (f= 4) - İnternet (f= 3) - Televizyon (f= 1)

Çizelge 4.24'e baktığımızda, *Daha Önce Gördüğü Medya* tema başlığı altında, öğrenciler bu çalışmayı daha önce okulda çizdiklerini ve dolayısıyla daha önce gördüklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğrencilerin ise, bu çalışmayı daha önce internet ve televizyonda gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.25. Görsel-2'ye Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

4. *Daha önce buna benzer bir çalışma yaptınız mı? Yanıtınız "evet" ise kısaca anlatınız.*

	Frekans	% Dağılımı
1 Evet	52	36.6
2 Hayır	90	63.4
Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %37 oranında daha önce buna benzer bir çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 90 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.26. Çizelge 4.26. Görsel-2'ye Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Yaptığı Çalışma	- Küçükken, çocukken, ilkokulda... çizmiştim (f= 23)

Çizelge 4.26'ya baktığımızda, *Daha Önce Yaptığı Çalışma* tema başlığı altında, 23 öğrenci bu çalışmayı daha önce küçükken, çocukken ve ilkokulda yaptığını belirtmiştir.

Çizelge 4.27. Görsel-2'yi Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

5. *Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	67	47.2
2	Hayır	75	52.8
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %47 oranında bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 75 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.28. Görsel-2'yi Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Yaratıcı (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Farklılık (f= 3)
	- Noktalama (Puantizm) (f= 2)
Alımlama/Duygusal Etki	- Merak (f= 17)
	- Etkilenme -Beğenme (f= 8)
	- İlgi Çekici-İlginç (f= 5)
	- Hayatımın bir parçası gibi (f= 1)
	- Düşündürücü (f= 1)

Çizelge 4.28'e baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı

altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, yaratıcı, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* başlığı altında, farklılık ve noktalama, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında, merak etme, etkilenme-beğenme, ilgi çekici-ilginç, hayatımın parçası gibi ve düşündürücü gibi kodlamalarla bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu merak ettiği için bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını görmek istediğini söylemiştir. Bazı öğrenciler doğrudan merak veya merak ettiğim için gibi ifadeler kullanırken, bazı öğrencilerin aslında bu çalışmayı beğenmediklerini ama diğer çalışmalarını da görüp yorum yapmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Örnek verecek olursak; 59 no'lu öğrenci “Çünkü bu resme göre onu değerlendirmek istemem.”, 84 no'lu öğrenci “Diğerleri de böyle mi?”, 85 no'lu öğrenci “Bu çalışmayı beğenmedim. Ama yine de diğer çalışmalarına bakıp anlatmak istediklerini yorumlamak isterim.”, 94 no'lu öğrenci ise “Fazla hoş bulmasam da diğer eserlerinin güzel olabileceğini düşünüyorum.” cevaplarını vermişlerdir.

Aynı zamanda bazı öğrencilerin bu çalışmayı beğenmesi ve ilginç bulmasından dolayı sanatçının diğer çalışmalarını görmek istediğini görmekteyiz.

Çizelge 4.29. Görsel-2'nin Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip

Değiştirmediğine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

6. *Bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinizin değişmesine neden oldu mu?*

Yanıtınız “evet” ise kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	18	12.7
2	Hayır	124	87.3
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %12 oranında bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinin değişmesine neden olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 124 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.30. Görsel-2'nin Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Farklı (f= 3)
Alımlama/Duygusal Etki	- Resim ve sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği (f= 4)

Çizelge 4.30'a baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, Sanatçı Faktörü tema başlığı altında, başarılı, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema başlığı altında, farklı ve *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, resim ve sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği bildirme gibi kodlamalar yapılmıştır.

Örnekeyecek olursak, 62 no'lu öğrenci “Bakış açım değişti”, 80 no'lu öğrenci “Sanatta düşüncelerimizi özgürce açıklayabileceğimizi öğrendim. Sanatı sevmeye başladım.” 103 no'lu öğrenci “Sanat güzel bir şeymiş”, 112 no'lu öğrenci ise “Resim çizelim geldi, resme ilgi duymaya başladım” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere, bu çalışmanın öğrencileri olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Çizelge 4.31. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-2'ye Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

7. *Görsel Sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	48	33.8
2	Hayır	94	66.2
Toplam (N)		142	100.0

Öğrenciler %34 oranında görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 94 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.32. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-2'ye Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 1)
Uygulama Güçlüğü	- Kolay (f= 6)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 7) - Eğlenceli (f= 1) - Düşündürücü (f= 1) - Zevkli (f= 1) - Dikkati artırır (f= 1) - Buna benzer resim yaparsam anlayabilirim (f= 1)

Çizelge 4.32'ye baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak

üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, başarılı, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında değişik-farklı, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, kolay, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, eğlenceli, düşündürücü, zevkli, dikkati artırır ve “Buna benzer resim yaparsam anlayabilirim.” gibi kodlamalarla görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Sanatçının yalın anlatım tarzıyla uyum gösteren Cin Ali kurgusunun öğrenciler tarafından beğenilmesi ve bu çalışmayı uygulamanın öğrencilere kolay gelmesi sebebiyle görsel sanatlar dersinde buna benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.33. Görsel-2'nin Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

8. *Bu çalışmanın tekniğini anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, suluboya, heykel, mimari, fotoğraf, baskı, kolaj, karışık teknik, video...) düşüncelerinizi belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	58	40.8
2	Hayır	84	59.2
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %41 oranında bu çalışmanın tekniğini anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 84 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.34. Görsel-2'nin Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Teknik	- Karışık Teknik (f= 9) - Kolaj (f = 9) - Karakalem (f= 7) - Baskı (f= 5) - Mimari (f= 3) - Yağlıboya (f= 1) - Noktalama (f= 1) - Heykel (f= 1) - Fotoğraf (f= 1) - Suluboya (f= 1)

Çizelge 4.34'e baktığımızda, *teknik* tema başlığı altında, *öğrenciler* bu çalışmanın karışık teknik, kolaj, karakalem, baskı, mimari, yağlıboya, noktalama, heykel ve fotoğraf tekniğinde yapıldığını belirtmişlerdir.

Öğrenciler çalışmanın tekniğini anladıkları yönünde görüş bildirseler de, soruda parantez içerisinde verilen seçeneklerden birini yazmışlardır. 9'ar öğrenci, çalışmanın karışık teknik ve kolaj tekniğinde yapıldığını düşünmektedir. 7 öğrenci karakalem, 5 öğrenci baskı, 3 öğrenci de mimari tekniğinde yapıldığını belirtmiştir.

Şekil 4.3. Görsel-3 : Ron Mueck - Çocuk

Çizelge 4.35. Öğrencilerin Görsel-3'e İlişkin Beğeni Düzeyleri

	Görsel-3	Frekans	% Dağılımı
1	Kesinlikle Beğenmiyorum	44	31.0
2	Beğenmiyorum	24	16.9
3	Kararsızım	34	23.9
4	Beğeniyorum	16	11.3
5	Çok Beğeniyorum	24	16.9
	Toplam (N)	142	100.0

Ron Mueck'e ait balmumundan yapılan gerçekçi ve detaycı çok büyük boyuttaki çocuk heykeline ilişkin beğeni düzeylerine baktığımızda, anketi yanıtlayan toplam 142 öğrenciden, 44'ü (% 31.0) "*Kesinlikle Beğenmiyorum*", 24'ü (% 16.9) "*Beğenmiyorum*", 34'ü (% 23.9) "*Kararsızım*", 16'sı (% 11.3) "*Beğeniyorum*" ve 24'ü (% 16.9) "*Çok Beğeniyorum*" seçeneğini işaretlemiştir. Genelleme yapacak olursak beğeni oranının düşük olduğu görülmektedir. Bunun sebebi, kız öğrencilerin çıplak çocuk heykelini görünce utanmaları ve bazı öğrencilerin bu heykelin gerçek bir çocuk olduğunu sanmalarındır. Araştırmacı tarafından heykelin çevresinde ayakta duranların gerçek insan

oldukları vurgulanmıştır. Görselle ilgili olarak daha çözümleyici bir değerlendirme yapabilmek için öğrencilerin görüşleri (C) aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.36. Görsel-3'ün Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

1. Sizce bu bir sanat eseri midir? Yanıtınız “evet” ise nedenini kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	76	53.5
2	Hayır	66	46.5
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %54 oranında bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 66 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.37. Görsel-3'ün Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Yetenek (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Heykel (f= 9) - Büyüklük (f= 5) - Benzetme (İnsan gibi) (f= 3) - Gerçekçilik (f= 3)
Uygulama Güçlüğü	- Zor (f= 5) - Yoğun emek gerekli (f= 3)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 6) - İlgi çekici (f= 1) - Anlama (f= 1)

Çizelge 4.37'ye baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, yetenek, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema

başlığında heykel, büyüklük, benzetme (insan gibi), gerçekçilik, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, uygulama zorluğu ve yoğun emek gerektirdiği, *Alımlama/Duyusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, ilgi çekici ve anlama gibi kodlamalarla bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu çalışmanın heykel tekniğinde yapıldığını ve bu yüzden sanat eseri olduğunu belirtmiştir. 4.5 metrelik bu çalışmanın, çok büyük boyutta olduğunu anlayan bazı öğrenciler büyüklük sebebiyle sanat eseri olabileceğini belirtirken, çalışmayı beğenen ve uygulamanın zor olduğunu düşünen öğrenciler de sanat eseri olarak görmüşlerdir. Bunun dışında çalışmayı çok gerçekçi bulan ve insana benzerliği sebebiyle sanat eseri olarak gören öğrenciler de bulunmaktadır.

Çizelge 4.38. Görsel-3’de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

2. *Bu çalışmada anlatılmak istenenini (konu-tema) anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise ne/ neler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	25	17.6
2	Hayır	117	82.4
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %18 oranında bu çalışmada anlatılmak istenenini (konu-tema) anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 117 öğrencinin “*Hayır*” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “*Evet*” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.39. Görsel-3’de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu/Tema	- Korku (f= 4) - Yalnızlık (f= 1) - Bunalım (f= 1) - İnsanları küçümsememek (f= 1)
Yorumlama/Çıkarım	- Büyüklüğü büyüleyici (f= 1) - Çekingenlik (f= 1)

Çizelge 4.39’a baktığımızda, görüşlerin, *Konu/Tema* ve *Yorumlama/Çıkarım* olmak üzere 2 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Konu/Tema* başlığı altında, korku, yalnızlık, bunalım ve insanları küçümsememek, *Yorumlama/Çıkarım* tema başlığı altında büyüklüğü büyüleyici ve çekingenlik gibi kodlamalarla neler gördüklerini belirtmişlerdir.

Bu çalışmada anlatılmak istenenini anladığını belirten öğrenciler, konu/tema olarak en sık korku kavramını kullanmışlardır. Bu da heykele bakıldığında korkmuş gibi görünen çocuk heykelinden kaynaklanmaktadır. Bunun dışında yalnızlık, bunalım ve çekingenlik kodlamaları kullanılmıştır.

Çizelge 4.40. Görsel-3’ü Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

3. *Bu çalışmayı daha önce gördünüz mü? Yanıtınız “evet” ise nerede gördüğünüzü belirtiniz.*

	Frekans	% Dağılımı
1 Evet	11	7.7
2 Hayır	131	92.3
Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %8 oranında bu çalışmayı daha önce gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 131 öğrencinin “*Hayır*” seçeneğini işaretlediği

görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.41. Görsel-3’ü Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Gördüğü Medya	- İnternet (f= 1) - Müze (f= 1) - Televizyon (f= 1)

Çizelge 4.41’e baktığımızda, öğrenciler *Daha Önce Gördüğü Medya* tema başlığı altında internette, televizyonda ve müzede bu çalışmayı daha önce gördüklerini belirtmişlerdir. Ama bu çalışmayı daha önce gören öğrenci sayısı çok azdır.

Çizelge 4.42. Görsel-3’e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

4. *Daha önce buna benzer bir çalışma yaptınız mı? Yanıtınız “evet” ise kısaca anlatınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	8	5.6
2	Hayır	134	94.4
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %6 oranında daha önce buna benzer bir çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 134 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.43. Görsel-3'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-
Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Yaptığı Çalışma	- Derste (f= 2)

Çizelge 4.43'e baktığımızda, *Daha Önce Yaptığı Çalışma* tema başlığı altında, sadece iki öğrencinin derste daha önce buna benzer çalışma yaptığı görülmektedir.

Çizelge 4.44. Görsel-3'ü Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

5. *Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek ister misiniz? Yanıtınız "evet" ise nedenini belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	64	45.1
2	Hayır	78	54.9
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %45 oranında bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 78 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.45. Görsel-3'ü Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 4)
	- Gerçekçi (f= 2)
	- Üç boyutlu (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme - Beğenme (f= 14)
	- Merak (f= 8)
	- İlgi Çekici-İlginç (f= 6)

Çizelge 4.45'e baktığımızda, görüşlerin, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 2 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema başlığı altında değişik-farklı, gerçekçi ve üç boyutlu, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, merak ve ilgi çekici-ilginç gibi kodlamalarla bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek isterim yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin çoğu bu çalışmayı beğendikleri için sanatçın diğer çalışmalarını görmek istediklerini belirtmiştir. Merak, ilginç-ilgi çekici ve değişik-farklı kodlamaları da sık tekrar edilmiştir.

Çizelge 4.46. Görsel-3'ün Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip

Değiştirmedigine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

6. Bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinizin değişmesine neden oldu mu? Yanıtınız "evet" ise kısaca açıklayınız.

	Frekans	% Dağılımı
1 Evet	21	14.8
2 Hayır	121	85.2
Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %15 oranında bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinin değişmesine neden olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 121 öğrencinin

“Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.47. Görsel-3’ün Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Gerçekçilik (f= 1)
	- Farklı (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Resim sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği (f= 2)
	- Etkilenme-Beğenme (f= 1)
	- Çok kötü (f= 1)

Çizelge 4.47’ye baktığımızda, görüşlerin, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 2 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema başlığı altında, gerçekçilik ve farklı, *Alımlama/Duygusal Etki* başlığı altında etkilenme-beğenme, resim ve sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği bildirme ve çok kötü gibi kodlamalar yapılmıştır.

Örnekeleyecek olursak, 42 no’lu öğrenci “Sanata ilgi duymaya başladım”, 93 anket no’lu öğrenci ise “Ben genellikle heykelleri gri ve beyaz gördüm” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu öğrencinin meydan heykelleri dışında ilk defa renkli heykel gördüğü anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.48. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-3'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

7. Görsel Sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak ister misiniz? Yanıtınız "evet" ise nedenini belirtiniz.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	28	19.7
2	Hayır	114	80.3
Toplam (N)		142	100.0

Öğrenciler %20 oranında görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 114 öğrencinin "Hayır" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "Evet" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.49. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-3'e Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 4)
Uygulama Güçlüğü	- Büyüklük (f= 1)
Alımlama/Duyusal Etki	- Denemek isterim (f= 2) - Etkilenme-Beğenme (f= 1) - Keyifli (f= 1) - İlginç (f= 1)

Çizelge 4.49'a baktığımızda, görüşlerin, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duyusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, *değişik-farklı*, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında büyüklük, *Alımlama/Duyusal Etki* tema başlığı altında ise, *etkilenme-beğenme*, *keyifli*,

ilginç ve deenemek isterim gibi ifadelerle görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.50. Görsel-3'ün Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

8. *Bu çalışmanın tekniğini anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, suluboya, heykel, mimari, fotoğraf, baskı, kolaj, karışık teknik, video...) düşüncelerinizi belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	99	69.7
2	Hayır	43	30.3
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %70 oranında bu çalışmanın tekniğini anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 43 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.51. Görsel-3'ün Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Teknik	- Heykel (f= 68) - Fotoğraf (f= 6) - Mimari (f= 3) - Photoshop (f= 2)

Çizelge 4.51'e baktığımızda, *teknik* tema başlığı altında, öğrenciler bu çalışmanın heykel, fotoğraf, mimari ve photoshop tekniğinde yapıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu heykel tekniğinde yapıldığını belirtmiştir. Görsel fotoğraf olarak gösterilmesi bazı öğrencileri yanıltmış olabilir.

Şekil 4.4. Görsel-4 : Jeff Koons - Köpek

Çizelge 4.52. Öğrencilerin Görsel-4'e İlişkin Beğeni Düzeyleri

	Görsel-4	Frekans	% Dağılımı
1	Kesinlikle Beğenmiyorum	9	6.3
2	Beğenmiyorum	19	13.4
3	Kararsızım	37	26.1
4	Beğeniyorum	52	36.6
5	Çok Beğeniyorum	25	17.6
	Toplam (N)	142	100.0

Jeff Koons'a ait sosis balondan esinlenerek kurgulanmış büyük boyuttaki kırmızı renkli köpek heykeline ilişkin beğeni düzeylerine baktığımızda, toplam 142 öğrenciden, 9'u (% 6.3) "*Kesinlikle Beğenmiyorum*", 19'u (% 13.4) "*Beğenmiyorum*", 37'si (% 26.1) "*Kararsızım*", 52'si (% 36.6) "*Beğeniyorum*" ve 25'i (% 17.6) "*Çok Beğeniyorum*" seçeneğini işaretlemiştir. Genelleme yapacak olursak beğeni oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunda, eserin oyuncak temalı olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Görselle ilgili olarak daha çözümleyici bir değerlendirme yapabilmek için öğrencilerin görüşleri (C) aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.53. Görsel-4'ün Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

1. Sizce bu bir sanat eseri midir? Yanıtınız “evet” ise nedenini kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	82	57.7
2	Hayır	60	42.3
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %58 oranında bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 60 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.54. Görsel-4'ün Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Yaratıcılık (f= 4)
	- Hayal gücü (f= 1)
	- Yetenek (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Farklı (f= 3)
	- Üç boyutlu (f= 1)
Uygulama Güçlüğü	- Zor (f= 9)
	- Yoğun emek gerekli (f= 7)
Alımlama/Duyusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 9)
	- İlginç (f= 2)
	- Dikkat çekici (f= 1)
	- Eğlenceli (f= 1)

Çizelge 4.54'e baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duyusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, yaratıcılık, hayal gücü ve yetenek, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, farklı ve üç boyutlu, *Uygulama Güçlüğü*

tema başlığı altında, uygulamanın zor olduğu ve yoğun emek gerektirdiği, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, ilginç, dikkat çekici ve eğlenceli gibi ifadelerle bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bu çalışmanın sanat eseri olduğu yönünde görüş bildiren öğrencilerin, beğenme ve zor kodlamaları sık tekrarlanmaktadır. Aynı zamanda çalışma için, sanatçının yoğun emek harcadığı ve yaratıcı olduğunu belirten öğrenciler de bulunmaktadır.

Çizelge 4.55. Görsel-4’de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

2. *Bu çalışmada anlatılmak istenenini (konu-tema) anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise ne/ neler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	45	31.7
2	Hayır	97	68.3
Toplam (N)		142	100.0

Öğrenciler %32 oranında bu çalışmada anlatılmak istenenini (konu-tema) anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 97 öğrencinin “*Hayır*” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “*Evet*” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.56. Görsel-4’de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Yaratıcı (f= 1)
Görsel Betimleme (Tasvir)	- Balon - köpek (f= 24)
Yorumlama/Çıkarım	- Çocukları eğlendirmek (f= 2) - Bilmiyorum ama beğendim (f= 1) - Küçük şeylerle her şey yapılabilir (f= 1)

Çizelge 4.56'ya baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Görsel Betimleme (Tasvir)* ve *Yorumlama/Çıkarım* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, yaratıcı, *Görsel Betimleme (Tasvir)* tema başlığı altında, balon ve köpek, *Yorumlama/Çıkarım* tema başlığı altında ise, çocukları eğlendirmek, “Bilmiyorum ama beğendim” ve “Küçük şeylerle her şey yapılabilir” gibi kodlamalarla neler gördüklerini belirtmişlerdir.

Çalışmadan anlatılmak istenen (konu/tema), ne/neler gördüklerini öğrencilerin çoğu balon ve köpek kodlamalarını sıklıkla tekrar ederek belirtmişlerdir.

Çizelge 4.57. Görsel-4'ü Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

3. *Bu çalışmayı daha önce gördünüz mü? ? Yanıtınız “evet” ise nerede gördüğünüzü belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	45	31.7
2	Hayır	97	68.3
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %32 oranında bu çalışmayı daha önce gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 97 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.58. Görsel-4'ü Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Gördüğü Medya	- Televizyon-Reklam (f= 18) - İnternet (f= 5) - Lunapark-Festival (f= 4) - Dergi (f= 1)

Çizelge 4.58'e baktığımızda, *Daha Önce Gördüğü Medya* tema başlığı altında, öğrenciler televizyon, internet, lunapark-festival ve dergide bu çalışmayı daha önce gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.59. Görsel-4'e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

4. *Daha önce buna benzer bir çalışma yaptınız mı? Yanıtınız "evet" ise kısaca anlatınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	11	7.7
2	Hayır	131	92.3
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %8 oranında daha önce buna benzer bir çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 131 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.60. Görsel-4'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Yaptığı Çalışma	- Balonlarla (f= 4)

Çizelge 4.60'a baktığımızda, *Daha Önce Yaptığı Çalışma* tema başlığı altında, 4 öğrenci balonlarla daha önce buna benzer çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.61. Görsel-4'ü Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

5. *Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	83	58.5
2	Hayır	59	41.5
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %59 oranında bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 59 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.62. Görsel-4'ü Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1)
Bişimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 5) - Gerçekçi (f= 2) - Şekilli (f= 1)
Uygulama Güçlüğü	- Yoğun emek gerekli (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme -Beğenme (f= 12) - Merak (f= 10) - İlgi Çekici-İlginç (f= 3) - Bunu yapan daha neler yapmaz ki (f= 2) - Zevkli (f= 2)

Çizelge 4.62'ye baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, başarılı, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema başlığı altında, değişik ve farklı, gerçekçi ve şekilli, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında yoğun emek gerektirdiği, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, merak, ilgi çekici-ilginç, zevkli, ve “Bunu yapan daha neler yapmaz ki” gibi kodlamalarla bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek isterim yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek isterim yönünde görüş bildiren öğrencilerin çoğunluğu, çalışmayı beğendiği ve diğer çalışmalarını merak ettiği için görmek istediğini belirtmiştir.

Çizelge 4.63. Görsel-4'ün Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip

Değiştirmediyine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

6. *Bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinizin değişmesine neden oldu mu? Yanıtınız “evet” ise kısaca açıklayınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	23	16.2
2	Hayır	119	83.8
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %16 oranında bu çalışmanın sanat hakkındaki görüşlerinin değişmesine neden olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 119 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.64. Görsel-4'ün Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 2) - Balonla birçok şey yapılabilirmiş (f= 2) - Çünkü hayatın basit bir parçasını heykele dökmek güzel bir şey (f= 1) - Hayata daha olumlu bakmaya başladım (f= 1)

Çizelge 4.64'e baktığımızda öğrenciler, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında, etkilenme-beğenme, "Çünkü hayatın basit bir parçasını heykele dökmek güzel bir şey", "Hayata daha olumlu bakmaya başladım" ve "Balonlarla birçok şey yapılabilirmiş" gibi ifadelerle sanat hakkında görüşlerinin değiştiği yönünde görüş bildirmiştir.

Çizelge 4.65. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-4'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

7. Görsel Sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak ister misiniz? Yanıtınız "evet" ise nedenini belirtiniz.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	77	54.2
2	Hayır	65	45.8
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %54 oranında görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 65 öğrencinin "Hayır" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "Evet" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.66. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-4'e Benzer Bir Çalışma
Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Yaratıcılık (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 5)
Uygulama Güçlüğü	- Zor (f= 9) - Yoğun emek gerekli (f= 7)
Alımlama/Duygusal Etki	- Eğlenceli (f= 10) - Etkilenme-Beğenme (f= 9) - İlgi çekici-İlginç (f= 4) - Zevkli (f= 1)

Çizelge 4.66'ya baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, yaratıcı, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, değişik-farklı, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, uygulama zorluğu ve yoğun emek gerektirdiği, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, eğlenceli, etkilenme-beğenme, ilgi çekici-ilginç ve zevkli gibi kodlamalarla görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Görsel sanatlar dersinde öğrenciler bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istemektedirler. Çünkü, bu tür çalışmalarını uygulamak öğrencilere eğlenceli gelmektedir. Aynı zamanda balonun kolay bulunabilen bir malzeme olması sebebiyle, görsel sanatlar dersinde bu uygulamanın pratik bir karşılığı bulunmaktadır. Mevcut görsel sanatlar dersi öğretim programında üç boyutlu biçimlendirme tekniğine ilişkin konulara materyal olarak balon ve türevi kolay şekillenebilen materyallerin dahil edilmesi yararlı olacaktır.

Çizelge 4.67. Görsel-4'ün Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

8. *Bu çalışmanın tekniğini anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, suluboya, heykel, mimari, fotoğraf, baskı, kolaj, karışık teknik, video...) düşüncelerinizi belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	77	54.2
2	Hayır	65	45.8
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %54 oranında bu çalışmanın tekniğini anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 65 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.68. Görsel-4'ün Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Teknik	- Heykel (f= 26) - Fotoğraf (f= 11) - Mimari (f= 6) - Karışık Teknik (f= 4) - Kolaj (f = 2) - Yağlıboya (f= 1)

Çizelge 4.68'e baktığımızda, *teknik* tema başlığı altında, öğrenciler bu çalışmanın heykel, fotoğraf, mimari, karışık teknik, kolaj ve yağlıboya tekniğinde yapıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük bir bölümü çalışmanın heykel olduğu belirtmektedir fakat çalışma fotoğraf olarak gösterildiği için bazı öğrenciler çalışmanın tekniğinin fotoğraf olduğunu belirtmektedir. Birkaç öğrenci, soruda verilen seçeneklerden etkilenerek çalışmanın mimari ve karışık teknik olduğunu düşünmektedir.

Şekil 4.5. Görsel-5 : Burhan Doğançay - Kurdeleler

Çizelge 4.69. Öğrencilerin Görsel-5'e İlişkin Beğeni Düzeyleri

	Görsel-5	Frekans	% Dağılımı
1	Kesinlikle Beğenmiyorum	13	9.2
2	Beğenmiyorum	38	26.8
3	Kararsızım	37	26.1
4	Beğeniyorum	40	28.2
5	Çok Beğeniyorum	14	9.9
	Toplam (N)	142	100.0

Burhan Doğançay'a ait tuval resim olmasına karşın hem grafiksel hem de üç boyutlu etkisi kuvvetli olan "Kurdeleler" isimli çalışmasına ilişkin beğeni düzeylerine bakacak olursak, anketi yanıtlayan toplam 142 öğrenciden, 13'ü (% 9.2) "*Kesinlikle Beğenmiyorum*", 38'i (% 26.8) "*Beğenmiyorum*", 37'si (% 26.1) "*Kararsızım*", 40'ı (% 28.2) "*Beğeniyorum*" ve 14'ü (% 9.9) "*Çok Beğeniyorum*" seçeneğini işaretlemiştir. Genelleme yapacak olursak beğeni oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Görselle ilgili olarak daha çözümleyici bir değerlendirme yapabilmek için öğrencilerin görüşleri (C) aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.70. Görsel-5'in Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

1. Sizce bu bir sanat eseri midir? Yanıtınız “evet” ise nedenini kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	67	47.2
2	Hayır	75	52.8
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %47 oranında bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 75 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.71. Görsel-5'in Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Farklı (f= 3)
	- Üç boyutlu (f= 3)
	- Estetik (f= 1)
Uygulama Güçlüğü	- Yoğun emek gerekli (f= 4)
	- Zor (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 3)
	- Karışıklık/Karmaşa (f= 3)
	- Kağıtlar yırtılmış gibi (f= 1)

Çizelge 4.71'e baktığımızda, görüşlerin, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, farklılık, üç boyutlu ve estetik, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, yoğun emek gerektirdiği ve uygulama zorluğu, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, karışıklık-karmaşa ve kâğıtlar yırtılmış gibi kodlamalarla bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrenciler, sanatçının çalışmada yoğun emek harcadığını düşünerek, farklı ve üç boyutlu olduğu için sanat eseri olarak değerlendirmişlerdir.

Çizelge 4.72. Görsel-5’de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

2. *Bu çalışmada anlatılmak isteneni (konu-tema) anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise ne/ neler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	21	14.8
2	Hayır	121	85.2
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %15 oranında bu çalışmada anlatılmak isteneni (konu-tema) anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 121 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.73. Görsel 5’de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Görsel Betimleme (Tasvir)	- Kurdele (f= 2)
	- Kâğıt yırtılması (f= 1)
	- Kesik kâğıtların rastgele birleştirilmesi (f= 1)
Yorumlama/Çıkarım	- Üç boyutluluk (f= 1)
	- Kâğıtlardan harikalar yaratmış (f= 1)

Çizelge 4.73’e baktığımızda, görüşlerin, *Görsel Betimleme (Tasvir)* ve *Yorumlama/Çıkarım* olmak üzere 2 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Görsel Betimleme (Tasvir)* tema başlığı altında, kurdele, kâğıt yırtılması ve kesik kâğıtların rastgele birleştirilmesi, *Yorumlama/Çıkarım* tema başlığı altında ise, üç boyutluluk ve kâğıtlardan harikalar yaratılmış gibi kodlamalarla neler gördüklerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler kâğıtlarla üç boyutlu uygulamalar yapıldığını belirtmektedir.

Çizelge 4.74. Görsel-5'i Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

3. *Bu çalışmayı daha önce gördünüz mü? Yanıtınız “evet” ise nerede gördüğünüzü belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	20	14.1
2	Hayır	122	85.9
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %14 oranında bu çalışmayı daha önce gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 122 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.75. Görsel-5'i Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Gördüğü Medya	- İnternet (f= 4)
	- Okul-Arkadaş(f= 2)
	- Televizyon (f= 1)

Çizelge 4.75'e baktığımızda, *Daha Önce Gördüğü Medya* tema başlığı altında, öğrenciler internet, okul-arkadaş ve televizyonda bu çalışmayı daha önce gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.76. Görsel-5'e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

4. *Daha önce buna benzer bir çalışma yaptınız mı? Yanıtınız “evet” ise kısaca anlatınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	18	12.7
2	Hayır	124	87.3
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %13 oranında daha önce buna benzer bir çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 124 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.77. Görsel-5'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Yaptığı Çalışma	- Okulda-Derste (f= 6)

Çizelge 4.77'ye baktığımızda, *Daha Önce Yaptığı Çalışma* tema başlığı altında, öğrenciler okulda-derste gibi kodlamalarla buna benzer çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.78. Görsel-5'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

5. *Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	68	47.9
2	Hayır	74	52.1
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %48 oranında bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını görmek istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 74 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.79. Görsel-5’i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1)
	- Yaratıcı (f= 1)
Bişimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 5)
Alımlama/Duygusal Etki	- Merak (f= 5)
	- İlgi Çekici-İlginç (f= 5)
	- Etkilenme - Beğenme (f= 4)
	- Görüş açımı genişletmek için (f= 2)
	- Öğrenmek isterim (f= 2)

Çizelge 4.79’a baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Bişimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, başarılı ve yaratıcı, *Bişimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema başlığı altında, değişik ve farklı, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, merak, ilgi çekici-ilginç, etkilenme-beğenme, öğrenmek isterim, görüş açımı genişletmek için gibi kodlamalarla bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek isterim yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrenciler, çalışmayı beğendikleri, farklı-ilginç buldukları ve merak ettikleri için sanatçının diğer çalışmalarını görmek istediklerini söylemektedir.

Çizelge 4.80. Görsel-5'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip

Değiştirmediyine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

6. *Bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinizin değişmesine neden oldu mu? Yanıtınız “evet” ise kısaca açıklayınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	28	19.7
2	Hayır	114	80.3
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %20 oranında bu çalışmanın sanat hakkındaki görüşlerinin değişmesine neden olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 114 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.81. Görsel-5'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Bıçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 3)
Alımlama/Duygusal Etki	- İlgi Çekici-İlginç (f= 2) - Hiç böyle bir şey görmemişim (f= 1)

Çizelge 4.81'e baktığımızda, görüşlerin, *Bıçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 2 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler *Bıçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* başlığı altında, *değişik-farklı*, *Alımlama/Duygusal Etki* başlığı altında “Hiç böyle bir şey görmemişim” ve ilgi çekici-ilginç gibi kodlamalarla sanat hakkında olumlu yönde görüş değişikliği olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.82. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-5'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

7. *Görsel Sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	53	37.3
2	Hayır	89	62.7
Toplam (N)		142	100.0

Öğrenciler %37 oranında görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 89 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.83. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-5'e Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 2)
Uygulama Güçlüğü	- Kolay (f= 1)
Alımlama/Duyusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 7) - Eğlenceli-Zevkli (f= 4)

Çizelge 4.83'e baktığımızda, görüşlerin, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duyusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında değişik/farklı, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı kolay, *Alımlama/Duyusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, eğlenceli, ve zevkli gibi kodlamalarla bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler, bu çalışmayı beğendiği, eğlenceli ve

değişik olduğu için derste bu çalışmaya benzer uygulama yapmak istediğini söylemiştir.

Çizelge 4.84. Görsel-5'in Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

8. *Bu çalışmanın tekniğini anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, suluboya, heykel, mimari, fotoğraf, baskı, kolaj, karışık teknik, video...) düşüncelerinizi belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	70	49.3
2	Hayır	72	50.7
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %49 oranında bu çalışmanın tekniğini anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 72 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.85. Görsel-5'in Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Teknik	- Kolaj (f = 28) - Karışık Teknik (f= 13) - Yağlıboya (f= 4) - Baskı (f= 4) - Fotoğraf (f= 4)

Çizelge 4.85'e baktığımızda, öğrenciler *teknik* tema başlığı altında, bu çalışmanın kolaj, karışık teknik, yağlıboya, baskı ve fotoğraf tekniğinde yapıldığını belirtmişlerdir.

Çalışmanın tekniğini anladığını belirten öğrencilerde 4 tanesi yağlıboya olduğunu söylemiştir. Diğer öğrenciler tekniği kolaj, karışık teknik, baskı ve fotoğraf olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 4.6. Görsel-6 : AhmetGüneştekin - Maviye Kanat Açan Anka

Çizelge 4.86. Öğrencilerin Görsel-6'ya İlişkin Beğeni Düzeyleri

	Görsel-6	Frekans	% Dağılımı
1	Kesinlikle Beğenmiyorum	9	6.3
2	Beğenmiyorum	10	7.0
3	Kararsızım	22	15.5
4	Beğeniyorum	44	31.0
5	Çok Beğeniyorum	57	40.1
	Toplam (N)	142	100.0

Maviye Kanat Açan Anka isimli çalışmasında Ahmet Güneştekin, mavi bir fonda farklı dokular içinde sembolik olarak öne çıkan bir kuş kafası resimlemiştir. Birçok resminde görülen dairesel güneş formu ve Anka hikayesi yeniden doğuşu, dirilişi başka bir ifade ile umudu anlatmaktadır, fantastik bir anlatım içerir. Zeminde kullanılan mavinin dingin huzur veren bir renk olması ve mora çalan kırmızılardan uyumlu zıtlıklara dönüşmesi görsel olarak oldukça etkileyicidir.

Resme ilişkin beğeni düzeylerine bakacak olursak, anketi yanıtlayan toplam 142 öğrenciden, 9'u (% 6.3) "*Kesinlikle Beğenmiyorum*", 10'u (% 7.0) "*Beğenmiyorum*", 22'si (% 15.5) "*Kararsızım*", 44'ü (% 31.0) "*Beğeniyorum*" ve 57 öğrenci (% 40.1) "*Çok Beğeniyorum*" seçeneğini işaretlemiştir. Genelleme yapacak olursak beğeni oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Görselle ilgili olarak daha çözümleyici bir değerlendirme yapabilmek için öğrencilerin görüşleri (C) aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.87. Görsel-6'nın Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

1. Sizce bu bir sanat eseri midir? Yanıtınız “evet” ise nedenini kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	120	84.5
2	Hayır	22	15.5
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %85 oranında bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 22 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.88. Görsel-6'nın Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Hayal gücü (f= 3)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Renklerin uyumu (f= 2) - Farklılık (f= 1) - Karışıklık (f= 1) - Ayrıntı (f= 1) - Üç boyutlu (f= 1)
Uygulama Güçlüğü	- Yoğun emek gerekli (f= 9) - Zor (f= 2) - Sabır (f= 1)
Alımlama/Duyusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 20) - İlgi çekici-İlginç (f= 2) - Düşündürücü (f= 1) - Çizilenler ararsı ilişki (f= 1) - Özgürlük (f= 1)

Çizelge 4.88'e baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, hayal gücü, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında renklerin uyumu, farklılık, karışıklık, ayrıntı, üç boyutlu, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, yoğun emek gerektirdiği, uygulama zorluğu ve sabır gerektirdiği, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, ilgi çekici-ilginç, düşündürücü, çizilenler arası ilişki ve özgürlük gibi kodlamalarla bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.89. Görsel-6'da Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

2. *Bu çalışmada anlatılmak isteneni (konu-tema) anladınız mı? Yanıtınız "evet" ise ne/ neler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	53	37.3
2	Hayır	89	62.7
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %37 oranında bu çalışmada anlatılmak isteneni (konu-tema) anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 89 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.90. Görsel-6'da Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu/Tema	<ul style="list-style-type: none"> - Özgürlük (f= 2) - Asalet (f= 1) - Barış (f= 1) - Doğa (f= 1)
Görsel Betimleme (Tasvir)	<ul style="list-style-type: none"> - Kuş (f= 5) - Balık (f= 3) - Denizkızı (f= 2) - Horoz (f= 1) - Ejderha (1)
Yorumlama/Çıkarım	<ul style="list-style-type: none"> - Değişik çizgilerle resim oluşturma (f= 2) - Canlıların döngü halinde oldukları (f= 2) - Hayatın akış yönü (f= 1) - Yaşamın farklı alanları (f= 1)

Çizelge 4.90'a baktığımızda, görüşlerin, Konu/Tema, Görsel Betimleme ve Yorumlama/Çıkarım olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Konu/Tema* başlığı altında, özgürlük, asalet, barış ve doğa, *Görsel Betimleme (Tasvir)* tema başlığı altında, kuş, balık, denizkızı, horoz ve ejderha, *Yorumlama/Çıkarım* tema başlığı altında ise, farklı ifadelerle neler gördüklerini belirtmişlerdir.

Bu eserin alt metninde yer alan sembolik/fantastik hikayeler öğrencilerle paylaşılmamıştır. Ancak, öğrencilerin bir bölümü ejderha, denizkızı gibi gerçeküstü karakterleri kolayca dile getirmişlerdir, bunun yanında barış, sevinç, özgürlük gibi soyut kavramların kullanılması resmin anlatım bakımından zengin olmasından kaynaklandığını göstermektedir.

Çizelge 4.91. Görsel-6'yı Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

3. *Bu çalışmayı daha önce gördünüz mü? Yanıtınız “evet” ise nerede gördüğünüzü belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	19	13.4
2	Hayır	123	86.6
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %13 oranında bu çalışmayı daha önce gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 123 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.92. Görsel-6'yı Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Gördüğü Medya	- İnternet (f= 5) - Televizyon (f= 2)

Çizelge 4.92'ye baktığımızda, *Daha Önce Gördüğü Medya* tema başlığı altında, öğrenciler internet ve televizyonda bu çalışmayı daha önce gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.93. Görsel-6'ya Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

4. *Daha önce buna benzer bir çalışma yaptınız mı? Yanıtınız “evet” ise kısaca anlatınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	14	9.9
2	Hayır	128	90.1
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %10 oranında daha önce buna benzer bir çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 128 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.94. Görsel-6’ya Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Yaptığı Çalışma	- Farklı geometrik şekillerle kedi (f= 1) - Çiçekler, çizgiler, güneş (f= 1)

Çizelge 4.94’e baktığımızda, *Daha Önce Yaptığı Çalışma* tema başlığı altında, öğrenciler farklı geometrik şekillerle kedi ve çiçekler, çizgiler, güneş yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.95. Görsel-6’yı Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

5. Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.

	Frekans	% Dağılımı
1 Evet	97	68.3
2 Hayır	45	31.7
Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %68 oranında bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 45 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.96. Görsel-6'yı Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Teknik (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 4)
Uygulama Güçlüğü	- Zor (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme - Beğenme (f= 24) - Merak (f= 9) - İlgi çekici-İlginç (f= 5)

Çizelge 4.96'ya baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında teknik, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema başlığı altında, değişik ve farklı, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, uygulama zorluğu, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, merak, ilgi çekici-ilginç gibi kodlamalarla bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek isterim yönünde görüş bildirmişlerdir.

Beğenme-etkilenme kodu en çok tekrar edilen kodlamadır. Diğer öğrenciler merak ettiği, ilgi çekici olduğu ve farklı olduğu için sanatçının diğer çalışmalarını görmek istediklerini belirtmektedir.

Çizelge 4.97. Görsel-6'nın Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip

Değiştirmediğine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

6. Bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinizin değişmesine neden oldu mu? Yanıtınız "evet" ise kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	48	33.8
2	Hayır	94	66.2
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %34 oranında bu çalışmanın sanat hakkındaki görüşlerinin değişmesine neden olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 94 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.98. Görsel-6'nın Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 7)
Alımlama/Duygusal Etki	- Resim ve sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği (f= 6) - Etkilenme-Beğenme (f= 3)

Çizelge 4.98'e baktığımızda, görüşlerin, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 2 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* başlığı altında, değişik-farklı, *Alımlama/Duygusal Etki* başlığı altında etkilenme-beğenme ve resim ve sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği bildirme gibi kodlamalar yapılmıştır.

Örnekleyecek olursak, (66) anket nolu öğrenci “Sanata ilgi duydum”, (136) anket nolu öğrenci “Bende yapmak isterim”, (138) anket nolu öğrenci “Bu resimden sonra ilgim arttı”, (128) anket nolu öğrenci “Böyle bir resim çizmek kesinlikle isterim.”, (99) anket nolu öğrenci “Daha bir boyut kazandı”, (77) anket nolu öğrenci ise “Deniz kızlarının resmini çizmek çok basit ve klasik gelirdi bana” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere, bu çalışmanın öğrencileri olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Çizelge 4.99. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-6'ya Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

7. Görsel Sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	67	47.2
2	Hayır	75	52.8
Toplam (N)		142	100.0

Öğrenciler %47 oranında görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 75 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.100. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-6'ya Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklılık (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 13) - Eğlenceli (f= 2) - Geliştirici (f= 2) - İlgi çekici (f= 1) - Merak (f= 1) - Hayal gücümü yansıtıyor (f= 1) - Düşüncelerimizi özgürce belirtebiliriz (f= 1) - Zor da olsa yapmak isterim (f= 1)

Çizelge 4.100'e baktığımızda, görüşlerin, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 2 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı

altında, değişik-farklı, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, eğlenceli, geliştirici, ilgi çekici, merak, “Hayal gücümü yansıtıyor”, “Düşüncelerimizi özgürce belirtebiliriz” ve “Zor da olsa yapmak isterim” gibi kodlamalara görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler, bu çalışmayı beğendikleri ve eğlenceli buldukları için benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmektedirler.

Çizelge 4.101. Görsel-6'nın Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

8. *Bu çalışmanın tekniğini anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, suluboya, heykel, mimari, fotoğraf, baskı, kolaj, karışık teknik, video...) düşüncelerinizi belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	83	58.5
2	Hayır	59	41.5
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %59 oranında bu çalışmanın tekniğini anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 59 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.102. Görsel-6'nın Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Teknik	- Yağlıboya (f= 30) - Karışık Teknik (f= 23) - Suluboya (f= 10) - Kolaj (f = 3) - Mimari (f= 1)

Çizelge 4.102'ye baktığımızda, *teknik* tema başlığı altında, öğrenciler bu çalışmanın yağlıboya, karışık teknik, suluboya, kolaj ve mimari tekniğinde yapıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük bir kısmı yağlıboya tekniğinde yapıldığını ifade etmekte, fakat şıklardan etkilenecek farklı tekniklerde yapıldığını düşünen öğrenciler bulunmaktadır.

Şekil 4.7. Görsel-7 : İsmail Eyüpoğlu - Kuklalar

Çizelge 4.103. Öğrencilerin Görsel-7'ye İlişkin Beğeni Düzeyleri

	Görsel-7	Frekans	% Dağılımı
1	Kesinlikle Beğenmiyorum	5	3.5
2	Beğenmiyorum	7	4.9
3	Kararsızım	15	10.6
4	Beğeniyorum	48	33.8
5	Çok Beğeniyorum	67	47.2
	Toplam (N)	142	100.0

İsmail Eyüpoğlu'na ait Kuklalardan oluşan yerleştirme (enstalasyon) çalışmasına ilişkin beğeni düzeylerine bakacak olursak, anketi yanıtlayan toplam 142 öğrenciden, 5'i (% 3.5) "*Kesinlikle Beğenmiyorum*", 7'si (% 4.9) "*Beğenmiyorum*", 15'i (% 10.6) "*Kararsızım*", 48'i (% 33.8) "*Beğeniyorum*" ve 67'si (% 47.2) "*Çok Beğeniyorum*" seçeneğini işaretlemiştir. Genelleme yapacak olursak beğeni oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Görselle ilgili olarak daha çözümleyici bir değerlendirme yapabilmek için öğrencilerin görüşleri (C) aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.104. Görsel-7'nin Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

1. *Sizce bu bir sanat eseri midir? Yanıtınız "evet" ise nedenini kısaca açıklayınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	105	73.9
2	Hayır	37	26.1
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %74 oranında bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 37 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.105. Görsel-7'nin Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Yetenek (f= 1)
Bişimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Teknik (f= 2) - Perspektif (f= 1) - Gerçekçilik (f= 1)
Uygulama Güçlüğü	- Yoğun emek gerekli (f= 4) - Sabır (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 8) - Değişik (f= 3) - Yaptığı eserleri bir arada toplayarak hoş bir görünüm ortaya çıkarmış (f= 2) - Birçok resmi bir arada kullanmış (f= 1) - Geçmişten günümüze oyuncakların dönüşü (f= 1) - Bir yerin durumunu aktarmış ve canlı bir görüntüsü var (f= 1) - Sergi (f= 1)

Çizelge 4.105'e baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Bişimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında yetenek, *Bişimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, teknik, perspektif ve gerçekçilik, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, yoğun emek ve sabır gerektirdiği, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, değişik ve yaptığı eserler bir arada toplayarak hoş bir görünüm ortaya çıkarmış, birçok resmi bir arada kullanmış, geçmişten günümüze oyuncakların dönüşü, bir yerin durumunu aktarmış ve canlı bir görüntüsü var, sergi gibi kodlamalarla bu çalışmanın sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrenciler çok farklı görüşlerle, bu çalışmayı sanat eseri olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Çalışmayı sanat eseri olarak gören öğrenciler

beğendikleri, sanatçının yoğun emek harcadığı ve değişik bir çalışma olduğu için sanat eseri olarak gördüklerini ifade etmektedirler.

Çizelge 4.106. Görsel-7’de Anlatılmak İsteneği Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

2. Bu çalışmada anlatılmak isteneği (konu-tema) anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise ne/ neler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	49	34.5
2	Hayır	93	65.5
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %35 oranında bu çalışmada anlatılmak isteneği (konu-tema) anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 93 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.107. Görsel-7’de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu/Tema	- Sevgi (f= 1)
Görsel Betimleme (Tasvir)	- Kukla (f= 11)
Yorumlama/Çıkarım	- Doğal görüntü (f= 2) - Sergi (f= 1) - Sanat galerisi (f= 1) - Müze (f= 1) - Resim atölyesi (f= 1) - Farklı (f= 1) - Resim yapılan yer (f= 1) - Çizilmiş resimler (f= 1) - Üç boyutluluk (f= 1)

Çizelge 4.107'e baktığımızda, görüşlerin, *Konu/Tema, Görsel Betimleme (Tasvir) ve Yorumlama/Çıkarım* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Konu/Tema* başlığı altında sevgi, *Görsel Betimleme (Tasvir)* tema başlığı altında, kukla, *Yorumlama/Çıkarım* tema başlığı altında ise, doğal görüntü, sergi, sanat galerisi, müze, resim atölyesi, farklı, resim yapılan yer gibi kodlamalarla gördüklerini belirtmişlerdir.

Bu çalışmada en sık tekrar eden kod "kukla"dır. 11 öğrenci gösterilen bu çalışmada ortada duran ve resimlenen kuklayı gördüklerini ifade etmiştir. Bazı öğrenciler ise, gösterilen çalışmada yer alan tablolardan etkilenecek buranın sergi, müze ve sanat galerisi olabileceğini düşünmüşlerdir.

Çizelge 4.108. Görsel-7'yi Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

3. *Bu çalışmayı daha önce gördünüz mü? Yanıtınız "evet" ise nerede gördüğünüzü belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	13	9.2
2	Hayır	129	90.8
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %9 oranında bu çalışmayı daha önce gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 129 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.109. Görsel-7'yi Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Gördüğü Medya	- İnternet (f= 2) - Dergi-Kitap (f= 2) - Televizyon (f= 1) - Kukla gösterisi (f= 1)

Çizelge 4.109'a baktığımızda, *Daha Önce Gördüğü Medya* tema başlığı altında, öğrenciler internet, dergi-kitap, televizyon ve kukla gösterisinde bu çalışmayı daha önce gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.110. Görsel-7'ye Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

4. *Daha önce buna benzer bir çalışma yaptınız mı? Yanıtınız “evet” ise kısaca anlatınız.*

	Frekans	% Dağılımı
1 Evet	10	7.0
2 Hayır	132	93.0
Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %7 oranında daha önce buna benzer bir çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 132 öğrencinin “*Hayır*” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “*Evet*” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.111. Görsel-7'ye Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Yaptığı Çalışma	- Bir tavşan yaptım (f= 1) - Karakalem falan yaptık öyle yani (f= 1) - 7. sınıfta yaptık (f= 1)

Çizelge 4.111'e baktığımızda, *Daha Önce Yaptığı Çalışma* tema başlığı altında, birkaç öğrenci bir tavşan yaptım, karakalemle yaptık, 7. sınıfta yaptık gibi ifadelerle daha önce buna benzer çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.112. Görsel-7'yi Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

5. *Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	96	67.6
2	Hayır	46	32.4
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %68 oranında bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 46 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.113. Görsel-7'yi Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Teknik (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 4)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme – Beğenme (f= 15) - Merak (f= 8) - İlginç (f= 3) - Zevkli (f= 2) - Geliştirici (f= 1) - Kuklaları seviyorum (f= 1)

Çizelge 4.113'e baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, teknik, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema başlığı altında değişik ve farklı, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, merak, ilginç, zevkli, geliştirici ve kuklaları seviyorum gibi kodlamalarla bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek isterim yönünde görüş bildirmişlerdir.

Sanatçının diğer çalışmalarını görmek isteyen öğrenciler, çalışmayı beğendikleri ve diğer çalışmalarını merak ettikleri için görmek istediklerini belirtmektedirler.

Çizelge 4.114. Görsel-7'nin Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip

Değiştirmediğine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

6. *Bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinizin değişmesine neden oldu mu?*

Yanıtınız "evet" ise kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	43	30.3
2	Hayır	99	69.7
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %30 oranında bu çalışmanı sanat hakkındaki görüşlerinin değişmesine neden olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 99 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.115. Görsel-7'nin Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme – Beğenme (f= 5) - Böyle değişik fikirleri olduğunu bilmiyordum (f= 1) - Fotoğraflarla değişik şeylerin anlatılabileceğini gördüm (f= 1)

Çizelge 4.115'e baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 2 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında başarılı, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, "Böyle değişik fikirleri olduğunu bilmiyordum", "Fotoğraflarla değişik şeylerin anlatılabileceğini gördüm" gibi kodlamalarla sanat hakkındaki görüşlerinin değiştiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Beğenme-etkilenme kodunun tekrar edilmesine dayanarak bu çalışmanın öğrencilerin sanat hakkındaki görüşlerinin olumlu yönde değiştiğini ifade edebiliriz.

Çizelge 4.116. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-7'ye Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

7. Görsel Sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak ister misiniz? Yanıtınız "evet" ise nedenini belirtiniz.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	67	47.2
2	Hayır	75	52.8
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %47 oranında görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istediği yönünde görüş bildirmişlerdir. 75 öğrencinin "Hayır" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "Evet" yanıtını veren öğrencilerin

yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.117. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-7'ye Benzer Bir Çalışma Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 3)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme - Beğenme (f= 8) - Eğlenceli (f= 3) - İlgı çekici-İlginç (f= 3)

Çizelge 4.117'ye baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, başarılı, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, değişik-farklı, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, yoğun emek gerektirdiği, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, eğlenceli ve ilgi çekici-ilginç gibi kodlamalarla görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler bu çalışmayı beğendikleri için ve aynı zamanda değişik, eğlenceli ve ilgi çekici buldukları için görsel sanatlar dersinde buna benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.118. Görsel-7'nin Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

8. *Bu çalışmanın tekniğini anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, suluboya, heykel, mimari, fotoğraf, baskı, kolaj, karışık teknik, video...) düşüncelerinizi belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	96	67.6
2	Hayır	46	32.4
Toplam (N)		142	100.0

Öğrenciler %68 oranında bu çalışmanın tekniğini anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 46 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.119. Görsel-7'nin Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Teknik	- Fotoğraf (f= 37)
	- Yağlıboya (f= 23)
	- Heykel (f= 9)
	- Karışık Teknik (f= 7)
	- Suluboya (f= 5)

Çizelge 4.119'a baktığımızda, *teknik* tema başlığı altında, öğrenciler bu çalışmanın fotoğraf, yağlıboya, heykel, karışık teknik ve suluboya tekniğinde yapıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilere, bu anket sırasında yerleştirme sanatı (Enstalasyon) hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir. Öğrencilerin çoğu, anket sırasında gösterilen fotoğraftan etkilenerek çalışmanın tekniğin fotoğraf olduğunu belirtmiştir. Öğrenciler bu çalışmada gördükleri tabloları yağlıboya, ortada duran kuklayı ise heykel olarak ifade etmişlerdir.

Şekil 4.8. Görsel-8 : Julien Lassort & Matthieu Burlot – L’homme 100 Têtes

Çizelge 4.120. Öğrencilerin Görsel-8'e İlişkin Beğeni Düzeyleri

	Görsel-8	Frekans	% Dağılımı
1	Kesinlikle Beğenmiyorum	8	5.6
2	Beğenmiyorum	1	0.7
3	Kararsızım	10	7.0
4	Beğeniyorum	37	26.1
5	Çok Beğeniyorum	86	60.6
	Toplam (N)	142	100.0

Julien Lassort & Matthieu Burlot ikilisinin 100 adet insan fotoğrafından yararlanarak yaptıkları video çalışmasına ilişkin beğeni düzeylerine bakacak olursak, anketi yanıtlayan toplam 142 öğrenciden, 8'i (% 5.6) “*Kesinlikle Beğenmiyorum*”, 1'i (% 0.7) “*Beğenmiyorum*”, 10'u (% 7.0) “*Kararsızım*”, 37'si (% 26.1) “*Beğeniyorum*” ve 86'sı (% 60.6) “*Çok Beğeniyorum*” seçeneğini işaretlemiştir. Genelleme yapacak olursak beğeni oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Görselle ilgili olarak daha çözümleyici bir değerlendirme yapabilmek için öğrencilerin görüşleri (C) aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.121. Görsel-8'in Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

1. Sizce bu bir sanat eseri midir? Yanıtınız “evet” ise nedenini kısaca açıklayınız.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	107	75.4
2	Hayır	35	24.6
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %75 oranında bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 35 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.122. Görsel-8'in Sanat Eseri Olduğuna İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Yetenek (f= 2)
	- Hayal gücü (f= 1)
	- Fikir (f= 1)
Bişimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Farklı (f= 2)
Uygulama Güçlüğü	- Yoğun emek gerekli (f= 10)
	- Zor (f= 8)
Alımlama/Duyusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 13)
	- Akıcı (f= 2)
	- Geliştirici (f= 1)

Çizelge 4.122'ye baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Bişimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duyusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, yetenek, hayal gücü ve fikir, *Bişimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, farklı, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, yoğun emek gerektirdiği ve uygulama zorluğu, *Alımlama/Duyusal Etki* tema

başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, akıcı, geliştirici gibi kodlamalarla bu çalışmanın bir sanat eseri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrenciler gösterilen video çalışmasını beğendikleri için, aynı zamanda çalışmanın zor olduğunu ve çalışmayı yapmak için sanatçının yoğun emek harcadığını dikkate alarak bu çalışmayı sanat eseri olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.123. Görsel-8’de Anlatılmak İsteneni Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

2. *Bu çalışmada anlatılmak istenenini (konu-tema) anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise ne/ neler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	84	59.2
2	Hayır	58	40.8
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %59 oranında bu çalışmada anlatılmak istenenini (konu-tema) anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 58 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.124. Görsel-8’de Ne Anlatılmak İstendiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu/Tema	<ul style="list-style-type: none"> - İnsanlar (f= 7) - Farklılık (f= 3) - Eşitlik (f= 2) - Değişim (f= 1) - Uyum ve yansıma (f= 1)
Görsel Betimleme (Tasvir)	<ul style="list-style-type: none"> - Farklı insan yüzleri (f= 12)
Yorumlama/Çıkarım	<ul style="list-style-type: none"> - Her insan farklıdır. (f= 4) - Değişik insanlar da olsalar aslında bir bütün oluşturduğu (f= 3) - İnsanlar birbirine benzer (f= 2) - Farklı dini, dili, ırkı olsa da insanlar insandır (f= 2) - Parça-bütün ilişkisi. (f= 1) - Dünya üzerinde birçok insanın yaşadığı, rengi, ırkı ne olursa olsun hepsinin çok özel ve çok değerli olduğu (f= 1) - İnsanların halleri. (f= 1) - Her insan birdir ama her insan farklıdır (f= 1) - İnsanların farklı görüş ve düşüncelerini belirtiyor (f= 1)

Çizelge 4.124’e baktığımızda, görüşlerin, *Konu-Tema*, *Görsel Betimleme (Tasvir)* ve *Yorumlara/Çıkarım* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Konu/Tema* başlığı altında, insanlar, farklılık, eşitlik, değişim, uyum ve yansıma, *Görsel Betimleme (Tasvir)* tema başlığı altında, farklı insan yüzleri, *Yorumlama/Çıkarım* tema başlığı altında ise, parça-bütün ilişkisi, “Her insan farklıdır”, “Değişik insanlar da olsalar aslında bir bütün oluşturduğu”, “İnsanlar birbirine benzer”, “Farklı dini, dili, ırkı olsa da insanlar insandır”, Dünya üzerinde birçok insanın yaşadığı, rengi, ırkı ne olursa olsun hepsinin çok özel ve çok değerli olduğu”, “İnsanların halleri”, “Her insan birdir ama her insan farklıdır” ve “İnsanların farklı görüş ve düşüncelerini

belirtiyor” gibi ifadelerle bu çalışmada gördüklerini belirtmektedirler. En çok tekrar edilen kodlama farklı insan yüzleridir. Diğer öğrenciler ise, insanlar hakkındaki görüşlerini farklı ifadelerle dile getirmektedirler.

Çizelge 4.125. Görsel-8’i Daha Önce Görüp Görmediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

3. *Bu çalışmayı daha önce gördünüz mü? Yanıtınız “evet” ise nerede gördüğünüzü belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	22	15.5
2	Hayır	120	84.5
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %16 oranında bu çalışmayı daha önce gördükleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 120 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.126. Görsel-8’i Daha Önce Nerede Gördüklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Gördüğü Medya	- İnternet (f= 5) - Okulda-Derste (f= 2) - Televizyon (f= 2) - Kendim de yapmıştım böyle benzer bir şey (f= 1)

Çizelge 4.126’a baktığımızda, *Daha Önce Gördüğü Medya* tema başlığı altında, öğrenciler internette, okulda-derste, televizyonda ve kendim de yapmıştım böyle benzer bir şey gibi kodlamalarla bu çalışmayı daha önce gördüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.127. Görsel-8'e Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

4. *Daha önce buna benzer bir çalışma yaptınız mı? Yanıtınız “evet” ise kısaca anlatınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	20	14.1
2	Hayır	122	85.9
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %14 oranında daha önce buna benzer bir çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 122 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.128. Görsel-8'e Benzer Nasıl Bir Çalışma Yaptıklarına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Daha Önce Yaptığı Çalışma	- Okulda-Derste (f= 4) - Ama o kadar fazla fotoğraf yoktu (f= 1) - Atatürk konulu bir çalışma yapmıştık (f= 2) - Ama yapmak isterdim (f= 1)

Çizelge 4.128'e baktığımızda, *Daha Önce Yaptığı Çalışma* tema başlığı altında, öğrenciler okulda-derste, “Ama o kadar fazla fotoğraf yoktu”, “Atatürk konulu bir çalışma yapmıştık” gibi kodlamalarla buna benzer çalışma yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.129. Görsel-8'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

5. Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	104	73.2
2	Hayır	38	26.8
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %73 oranında bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 38 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.130. Görsel-8'i Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Neden Görmek İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Hayal gücü (f= 1)
	- Başarılı (f= 1)
	- Zeki (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik – Farklı (f= 2)
Uygulama Güçlüğü	- Yoğun emek gerekli (f= 1)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme-Beğenme (f= 15)
	- Merak (f= 10)
	- Komik (f= 4)
	- İlgi çekici-İlginç (f= 4)
	- Zevkli (f= 3)
	- Eğlenceli (f= 3)

Çizelge 4.130'a baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı*

Faktörü tema başlığı altında, hayal gücü, başarılı ve zeki, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* tema başlığı altında, değişik ve farklı, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, yoğun emek gerektirdiği, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, merak, komik, ilgi çekici-ilginç, zevkli ve eğlenceli, gibi kodlamalarla bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek isterim yönünde görüş bildirmişlerdir. Etkilenme-beğenme ve merak kodlaması en sık tekrar edilen kodlamadır.

Çizelge 4.131. Görsel-8'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Değiştirip

Değiştirmediyine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

6. *Bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinizin değişmesine neden oldu mu? Yanıtınız "evet" ise kısaca açıklayınız.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	51	35.9
2	Hayır	91	64.1
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %36 oranında bu çalışmanın sanat hakkındaki görüşlerinin değişmesine neden olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. 91 öğrencinin "*Hayır*" seçeneğini işaretlediği görülmektedir. "*Evet*" yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.132. Görsel-8'in Sanat Hakkındaki Görüşlerini Nasıl Değiştirdiğine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 2)
Alımlama/Duygusal Etki	- Resim ve sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği (f = 6) - Etkilenme-Beğenme (f= 4)

Çizelge 4.132'ye baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 3 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler *Sanatçı Faktörü* başlığı altında başarılı, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik* başlığı altında, *değişik-farklı*, *Alımlama/Duygusal Etki* başlığı altında etkilenme-beğenme ve resim ve sanata ilişkin olumlu yönde görüş değişikliği bildirme gibi kodlamalar yapılmıştır.

Örnekleyecek olursak, (36) anket nolu öğrenci “Çok fazla değişmeye neden oldu”, (95) anket nolu öğrenci “Bazı sanatların çok eğlenceli olduğunu anladım”, (88) anket nolu öğrenci “Sanat çok farklı, değişken”, (112) anket nolu öğrenci “İlgi duymaya başladım”, (119) anket nolu öğrenci ise “İlk defa böyle bir çalışma gördüğüm için”, şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere, bu çalışmanın öğrencileri olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Çizelge 4.133. Görsel Sanatlar Dersinde Görsel-8'e Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

7. *Görsel Sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	88	62.0
2	Hayır	54	38.0
	Toplam (N)	142	100.0

Öğrenciler %62 oranında görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. 54 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

**Çizelge 4.134. Görsel Sanatlar Dersinde Neden Görsel-8'e Benzer Bir Çalışma
Yapmak İstediklerine İlişkin Kod-Tema Çizelgesi**

Tema	Kod
Sanatçı Faktörü	- Başarılı (f= 1) - Zeki (f= 1)
Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik	- Değişik-Farklı (f= 2)
Uygulama Güçlüğü	- Zor (f= 2)
Alımlama/Duygusal Etki	- Etkilenme - Beğenme (f= 10) - Eğlenceli (f= 8) - İlgi çekici-İlginç(f= 4) - Zevkli (f= 3) - Şaşırtıcı (f= 2) - Geliştirici (f= 1) - Komik (f= 1)

Çizelge 4.134'e baktığımızda, görüşlerin, *Sanatçı Faktörü*, *Biçimsel (Görsel) Nitelik/Özellik*, *Uygulama Güçlüğü*, *Alımlama/Duygusal Etki* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Öğrenciler, *Sanatçı Faktörü* tema başlığı altında, başarılı, zeki, *Biçimsel (Görsel) Nitelik* tema başlığı altında, değişik-farklı, *Uygulama Güçlüğü* tema başlığı altında, uygulama zorluğu, *Alımlama/Duygusal Etki* tema başlığı altında ise, etkilenme-beğenme, eğlenceli, geliştirici, ilgi çekici-ilginç, zevkli, şaşırtıcı, geliştirici ve komik gibi kodlamalarla görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler bu çalışmayı beğendiklerini ve eğlenceli bulduklarını ifade ediyorlar. Öğrencilere görsel sanatlar dersinde buna benzer çubuklar bulmaları ve bu çubukların dört tarafına insan yüzleri yapıştırılmaları istenir. Daha sonra bu çubuklar çevrilerek öğrencilerin çok farklı insan yüzleri ortaya çıktığını görmeleri sağlanır. İstenilirse video kaydı da yapılabilir.

Çizelge 4.135. Görsel-8'in Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

8. *Bu çalışmanın tekniğini anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, suluboya, heykel, mimari, fotoğraf, baskı, kolaj, karışık teknik, video...) düşüncelerinizi belirtiniz.*

		Frekans	% Dağılımı
1	Evet	104	73.2
2	Hayır	38	26.8
Toplam (N)		142	100.0

Öğrenciler %73 oranında bu çalışmanın tekniğini anladıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. 38 öğrencinin “Hayır” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. “Evet” yanıtını veren öğrencilerin yazılı görüşlerine ait kavramlar, betimsel analiz yöntemi ile tema-kod çizelgesine dönüştürülmüştür.

Çizelge 4.136. Görsel-8'in Hangi Teknikle Yapıldığına İlişkin Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Teknik	- Video (f= 55) - Fotoğraf (f= 14) - Kolaj (f = 8) - Karışık Teknik (f= 4) - Baskı (f= 2) - Mimari (f= 1)

Çizelge 4.136'ya baktığımızda, teknik tema başlığı altında, öğrenciler bu çalışmanın video, fotoğraf, kolaj, karışık teknik, baskı ve mimari tekniğinde yapıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin çoğu, çalışmanın video tekniğinde yapıldığını ifade etmiş fakat, video oluşturmada fotoğraftan yararlanıldığı için, tekniğin fotoğraf olduğunu ifade eden öğrencilerde bulunmaktadır.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin kişisel bilgi verileri (A) ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğenileri (B) arasında anlamlı ilişki var mıdır?

- a) Öğrencilerin cinsiyetleri ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.137. Görsel Beğeni Toplam Puanının Cinsiyete Göre T Testi Sonucu

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Kız	81	28.58	4.02	140	1.97	0.51
Erkek	61	26.95	5.82			Fark Anlamlı Değil

Öğrencilerin cinsiyete göre, görsel beğeni toplam puanına ilişkin, aralarındaki farkın, $t_{(140)} = 1.97$, $p < .01$ 'e göre anlamlı olmadığı görülmektedir. Ancak kız öğrencilerin beğenileri ($\bar{X} = 28.58$), erkek öğrencilerin beğeni toplam puanından ($\bar{X} = 26.95$) daha yüksektir.

- b) Öğrencilerin okulları ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.138. Görsel Beğeni Toplam Puan Ortalaması ve Standart Sapma Değerlerinin Okullara Göre Dağılımı

Okul	N	$\bar{X}$	SS
Denizli Merkez Ortaokulu	22	28.13	5.08
Denizli P.E.V. Ortaokulu	10	25.20	5.28
Denizli/Babadağ Müşerref Yılmaz Ortaokulu	20	28.50	5.16
Denizli/Buldan Dört Eylül Fehmi Mehmet Şükriye Erensoy Ortaokulu	23	27.73	2.70
Denizli/Honaz Kaklık Ortaokulu	26	26.42	4.04
Denizli/Serinhisar Ortaokulu	21	26.47	6.57
Denizli/Tavas Sait Kalaycıoğlu Ortaokulu	20	31.85	3.19
Toplam	142	27.88	4.92

Analiz sonuçları, öğrencilerin görsel beğeni toplam puan ortalamaları ile okulları arasında, $F(6, 135) = 3.78$, $p < .01$ 'e göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin görsel beğeni toplam puan ortalamaları, okullara göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Beğeniler arası farkların hangi okullar arasında olduğunu bulmak için yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, Denizli/Babadağ Müşerref Yılmaz Ortaokulu ($\bar{X} = 28.50$), Denizli Merkez Ortaokulu ($\bar{X} = 28.13$) ve Denizli/Tavas Sait Kalaycıoğlu Ortaokulu'nun ($\bar{X} = 31.85$) diğer okullara göre görsel beğeni toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.139. Görsel Beğeni Düzeylerinin Okullara Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler		p	Fark
	Toplamı	sd	Ortalaması	F		
Gruplararası	493.205	6	82.201	3.778	.002	Anlamlı
Grupiçi	2929.760	135	21.702			
Toplam	3422.965	141				

c) Ailenin gelir durumu ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.140. Görsel Beğeni Toplam Puan Ortalaması ve Standart Sapma Değerlerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Gelir Durumu	N	$\bar{X}$	SS
500-999 ₺	27	27.07	5.01
1000-1999 ₺	54	27.75	5.41
2000-2999 ₺	28	28.71	3.16
3000-3999 ₺	8	30.75	3.45
4000 ve üstü ₺	21	27.80	5.74
Belirtmek İstemiyorum	4	23.75	3.20
Toplam	142	27.88	4.92

Analiz sonuçları, öğrencilerin görsel beğeni toplam puan ortalamaları ile gelir durumları bakımından, $F(5, 136) = 1.44$, $p < .01$ 'e göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin görsel beğeni toplam puan ortalamaları, gelir durumuna göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Beğeniler arası

farkların hangi gelir durumu arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, gelir durumu yükseldikçe beğeni puan ortalamaları yükselmiştir. Sadece (4000TL) ve üstü ($\bar{X}=27.80$) seçeneğini işaretleyenlerin beğeni puan ortalamaları düşmüştür. Gelir durumunu Belirtmek İstemiyorum ($\bar{X}=23.75$) seçeneğini işaretleyen öğrencilerin beğeni ortalamaları en düşük seviyededir. Beğeni toplam puanı en yüksek (3000-3999TL) ($\bar{X}=30.75$) geliri olan ailelerde olmuştur. Orta gelir grubunda yer alan eğitimli ailelerin çocuklarında beğeni düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.141. Görsel Beğeni Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre ANOVA

Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	172.040	5	34.408	1.439	.214	Anlamlı
Grupiçi	3250.925	136	23.904			Değil
Toplam	3422.965	141				

d) Ailenin sanat eğitim durumu ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.142. Görsel Beğeni Toplam Puanının Ailenin Sanat Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonucu

Ailede Sanat Eğitimi Alan	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Yok	136	27.90	4.95	140	.27	.782
Var	6	27.33	4.63			Fark Anlamlı Değil

Öğrencilerin görsel beğeni toplam puanına ilişkin, ailede sanat eğitimi almış öğrencinin beğeni düzeylerine baktığımızda aralarında, $t_{(140)}=0.27$, $p<.01$ 'e göre anlamlı bir fark görülmemektedir. Ailede sanat eğitimi almamış öğrencinin beğenisi ($\bar{X}=27.90$), ailede sanat eğitimi almış ($\bar{X}=27.33$) öğrenciye göre daha olumludur. Bu bulguya bakarak, ailesinde sanat eğitimi almamış kişi bulunan öğrenciler görselleri daha çok beğenmiştir sonucu

çıkarılabilir. Ancak sanat eğitimi almış aile bireyelerine sahip öğrenciler ile ailesinde bu tür bireyler bulunmayan öğrencilerin sayıları (N) arasında farkın oldukça fazla olması istatistiksel olarak analiz sonucunu etkilemiştir. Ailesinde sanat eğitim almış öğrenci 6 iken, almamış öğrenci sayısı 136'dır.

- e) Öğrencilerin görsel sanatlara ilgisi ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.143. Görsel Beğeni Toplam Puanının Öğrencinin Görsel Sanatlara İlgisine Göre T Testi Sonucu

İleride Görsel Sanatlar Eğitimi						
Eğitimi	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Hayır	74	27.06	5.53	140	-2.07	.040
Evet	68	28.76	4.03			P < .05'e göre Fark Anlamlı

Öğrencilerin görsel beğeni toplam puanına ilişkin, ileride görsel sanatlar eğitimi almak isteyen öğrencinin beğeni düzeylerine baktığımızda aralarında, $t_{(140)} = 2.07$, $p < .01$ 'e göre anlamlı bir fark görülmemektedir. Ancak, $P < .05$ 'e göre ileride görsel sanatlar eğitimi almak isteyenler yönünde aradaki farkın anlamlı olduğunu söylemek mümkündür.

İleride görsel sanatlar eğitimi almak isteyen öğrencinin beğenisi ($\bar{X} = 28.76$), ileride görsel sanatlar eğitimi almak istemeyen öğrencinin beğenisine göre ($\bar{X} = 27.06$) daha olumludur. Bu bulguya bakarak, ileride görsel sanatlar eğitimi almak isteyen öğrenci görselleri daha çok beğenmiştir sonucu çıkarılabilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin kişisel bilgi verileri (A) ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri (C) arasında anlamlı ilişki var mıdır?

- a. Öğrencilerin cinsiyetleri ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.144. Görsel Görüş Toplam Puanının Cinsiyete Göre T Testi Sonucu

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Kız	81	26.87	7.91	14	2.86	0.05
Erkek	61	22.36	10.89	0		Anlamlı

Öğrencilerin cinsiyete göre, görsel görüş toplam puanına ilişkin, aralarındaki farkın $t_{(140)}=2.86$, $p<.01$ 'e göre anlamlı olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin görüş toplam puanları ($\bar{X}=26.87$), erkek öğrencilerin görüş toplam puanlarına ($\bar{X}=22.36$) göre daha yüksektir. Bu bulguya bakarak, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre görseller hakkında daha çok olumlu görüşlerde bulunduğu sonucu çıkarılabilir.

- b. Öğrencilerin okulları ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.145. Görsel Görüş Toplam Puan Ortalaması ve Standart Sapma Değerlerinin Okullara Göre Dağılımı

Okul	N	$\bar{X}$	SS
Denizli Merkez Ortaokulu	22	22.81	7.95
Denizli P.E.V. Ortaokulu	10	23.20	9.89
Denizli/Babadağ Müşerref Yılmaz Ortaokulu	20	21.40	10.47
Denizli/Buldan Dört Eylül Fehmi Mehmet Şükriye Erensoy Ortaokulu	23	25.26	6.10
Denizli/Honaz Kaklık Ortaokulu	26	25.73	11.28
Denizli/Serinhisar Ortaokulu	21	27.23	11.74
Denizli/Tavas Sait Kalaycıoğlu Ortaokulu	20	27.85	7.61
Toplam	142	24.93	9.54

Analiz sonuçları, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları ile okulları arasında, $F(6, 135) = 1.26$, $p < .01$ 'e göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, okullara göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Görüşler arası farkların hangi okullar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, Denizli/Serinhisar Ortaokulu ($\bar{X} = 27.23$) ve Denizli/Tavas Sait Kalaycıoğlu Ortaokulu'nun ($\bar{X} = 27.85$) diğer okullara göre görsel görüş toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.146. Görsel Görüş Düzeylerinin Okullara Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler			
	Toplamı	sd	Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	678.847	6	113.141	1.256	.282	Anlamlı
Grupiçi	12157.582	135	90.056			Değil
Toplam	12836.430	141				

c. Ailenin gelir durumu ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.147. Görsel Görüş Toplam Puan Ortalaması ve Standart Sapma Değerlerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Okul	N	$\bar{X}$	SS
500-999 ₺	27	24.14	12.25
1000-1999 ₺	54	25.64	8.73
2000-2999 ₺	28	26.32	9.45
3000-3999 ₺	8	24.75	5.94
4000 ve üstü ₺	21	24.42	8.21
Belirtmek İstemiyorum	4	14.00	9.83
Toplam	142	24.93	9.54

Analiz sonuçları, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları ile gelir durumları bakımından, $F(5, 136) = 1.29$, $p < .01$ 'e göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, gelir durumuna göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Görüşler arası farkların hangi gelir durumu arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan

Scheffe testinin sonuçlarına göre, gelir durumu en düşük olanlardan (500-999TL) orta gelir grubuna (2000-2999TL) doğru görüş puan ortalamalarının düzenli arttığı görülmektedir. En yüksek görüş toplam puan ortalaması ($\bar{X}$ =26.32), (2000-2999TL) geliri olan ailelerde olmuştur. (3000-3999TL) ($\bar{X}$ =24.75), (4000TL) ve üstü ($\bar{X}$ =24.42) ve Belirtmek İstemiyorum ($\bar{X}$ =14.00) seçeneğini işaretleyenlerin görsel görüş toplam puanlarındaki düşüş dikkat çekmektedir.

Çizelge 4.148. Görsel Görüş Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre ANOVA

Sonuçları						
Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	581.957	5	116.391	1.292	.271	Anlamlı
Grupiçi	12254.472	136	90.106			Değil
Toplam	12836.430	141				

- d. Ailenin sanat eğitim durumu ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.149. Görsel Görüş Toplam Puanının Ailenin Sanat Eğitim Durumuna Göre T Testi Sonucu

Ailede Sanat Eğitimi Alan							
	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P	
Yok	136	24.83	9.59	140	-.584	.560	
Var	6	27.16	8.70			Fark Anlamlı Değil	

Öğrencilerin görsel görüş toplam puanına ilişkin, ailede sanat eğitimi almış öğrencinin beğeni düzeylerine baktığımızda aralarında, $t_{(140)}=0.58$, $p<.01$ 'e göre anlamlı bir fark görülmemektedir. Ailede sanat eğitimi almış öğrencinin görüşü ($\bar{X}$ =27.17), ailede sanat eğitimi almamış ($\bar{X}$ =24.83) öğrenciye göre daha olumludur. Bu bulguya bakarak, ailesinde sanat eğitimi almış birey bulunan öğrenci görseller hakkında daha olumlu görüş bildirmiştir

sonucu çıkarılabilir. Görsel beğeni puanında ise bu sonucun tam tersi çıkmıştır. Bu ailesinde sanat eğitimi alan öğrenci ile almayan öğrenci sayıları arasındaki farka bağlıdır.

- e. Öğrencilerin görsel sanatlara ilgisi ile kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mı?

Çizelge 4.150. Görsel Görüş Toplam Puanının Öğrencinin Görsel Sanatlara İlgisine Göre T Testi Sonucu

İleride Görsel Sanatlar						
Eğitimi	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Hayır	74	22.10	10.77	140	-3.86	.000
Evet	68	28.01	6.83			Fark Anlamlı

Öğrencilerin görsel görüş toplam puanına ilişkin, ileride görsel sanatlar eğitimi almak isteyen öğrencinin beğeni düzeyine baktığımızda aradaki farkın, $t_{(140)}=3.86$, $p<.01$ 'e göre anlamlı olduğu görülmektedir. İleride görsel sanatlar eğitimi almak isteyen öğrencilerin görüşü ($\bar{X}=28.01$), ileride görsel sanatlar eğitimi almak istemeyen öğrencilerin görüşüne göre ($\bar{X}=22.10$) daha olumludur. Bu bulguya bakarak, ileride görsel sanatlar eğitimi almak isteyen öğrenci görseller hakkında daha çok olumlu görüş bildirdiği sonucu çıkarılabilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri ile görüşleri arasında anlamlı ilişki var mı?

Görsellerle ilgili sorulan toplamda 8 sorunun her olumlu yanıtına "1", olumsuz yanıtına "0" puan verilmek suretiyle (Ölçek C) Görsel Görüş Toplam Puanı elde edilmiştir.

Çizelge 4.151. Görsel-1'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Görsel-1	N	$\bar{X}$	SS
Kesinlikle Beğenmiyorum	4	1.75	2.06
Beğenmiyorum	14	2.85	1.99
Kararsızım	29	3.03	1.61
Beğeniyorum	56	3.39	1.42
Çok Beğeniyorum	39	3.76	1.51
Toplam	142	3.32	1.59

Çizelge 4.151'deki ANOVA testi, öğrencilerin Görsel-1'e ilişkin görüş toplam puanları arasındaki farkın beğeni düzeylerine göre anlamlı olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, beğenilerine göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir diyebiliriz. İstatistiksel olarak fark anlamlı görülmesi bile Görsel 1'i olumlu bulan görüş puan ortalamaları arttıkça beğeni düzeylerinin de düzenli arttığı yukarıdaki çizelgeden anlaşılmaktadır.

Jean Dubuffet'in hayal dünyasını mekân haline dönüştürdüğü bu çalışmada öğrencilerin büyük bir bölümü "beğeniyorum" ve "çok beğeniyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu seçenekleri seçen öğrencilerin, görüş toplam puan ortalamalarının da oldukça yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Çizelge 4.152. Görsel-1 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	23.389	4	5.847	2.386	.054	Anlamlı
Grupiçi	335.710	137	2.450			Değil
Toplam	359.099	141				

Çizelge 4.153. Görsel-2'ye İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Görsel-2	N	$\bar{X}$	SS
Kesinlikle Beğenmiyorum	35	2.17	1.33
Beğenmiyorum	45	2.22	1.66
Kararsızım	27	2.92	1.49
Beğeniyorum	24	3.58	1.66
Çok Beğeniyorum	11	4.36	2.06
Toplam	142	2.73	1.72

Çizelge 4.153'deki ANOVA testi, öğrencilerin Görsel-2'ye ilişkin görüş toplam puanları arasındaki farkın beğeni düzeylerine göre anlamlı olduğunu göstermektedir, $F(4, 137)=6.95$, $p<.01$. Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, beğenilerine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Sabire Susuz'a ait Cin Ali çalışmasını beğenen öğrenci sayısının "kesinlikle beğenmiyorum"dan "çok beğeniyorum"a doğru azaldığı görülmektedir. Buna karşın görüş toplam puanları beğenenlerin lehine düzenli bir şekilde artmaktadır. Bu görsele olumlu görüş bildirenlerle beğenenler arasındaki doğrusal bir ilişki bulunduğu bu durumdan da anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.154. Görsel-2 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler			
	Toplamı	sd	Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	70.379	4	17.595	6.947	.000	Anlamlı
Grupiçi	346.980	137	2.533			
Toplam	417.359	141				

Çizelge 4.155. Görsel-3'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Görsel-3	N	$\bar{X}$	SS
Kesinlikle Beğenmiyorum	44	1.75	1.43
Beğenmiyorum	24	1.95	1.19
Kararsızım	34	2.32	1.62
Beğeniyorum	16	2.93	1.34
Çok Beğeniyorum	24	3.41	1.95
Toplam	142	2.33	1.63

Çizelge 4.155'deki ANOVA testi, öğrencilerin Görsel-3'e ilişkin görüş toplam puanları arasındaki farkın beğeni düzeylerine göre anlamlı olduğunu göstermektedir, $F(4, 137)=5.54$, $p<.01$. Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, beğenilerine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Ron Mueck tarafından yapılan gerçekçi ve büyük boyuttaki çocuk heykeli, çıplak olarak yapıldığı için özellikle kız öğrencilerin utanmalarını sağlamış ve beğeni düzeylerini etkilemiştir. Öğrencilerin en fazla "kesinlikle beğenmiyorum" ve "kararsızım" seçeneklerini işaretledikleri çizelgeden anlaşılmaktadır. Fakat "kesinlikle beğenmiyorum"dan "çok beğeniyorum"a doğru, görüş toplam puanları düzenli bir şekilde yükselmektedir.

Çizelge 4.156. Görsel-3 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	52.354	4	13.089	5.544	.000	Anlamlı
Grupiçi	323.420	137	2.361			
Toplam	375.775	141				

Çizelge 4.157. Görsel-4'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Görsel-4	N	$\bar{X}$	SS
Kesinlikle Beğenmiyorum	9	2.44	1.50
Beğenmiyorum	19	2.00	2.18
Kararsızım	37	3.05	1.73
Beğeniyorum	52	3.55	1.87
Çok Beğeniyorum	25	3.40	1.60
Toplam	142	3.11	1.86

Çizelge 4.157'deki ANOVA testi, öğrencilerin Görsel-4'e ilişkin görüş toplam puanları arasındaki farkın beğeni düzeylerine göre anlamlı olduğunu göstermektedir, $F(4, 137)=3.03$, $p<.05$. Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, beğenilerine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Jeff Koons'un balondan yapılmış köpek çalışması yukarıdaki Çizelgeden anlaşıldığı gibi "kesinlikle beğenmiyorum"dan "beğeniyorum"a doğru düzenli şekilde artmış, fakat "çok beğeniyorum" seçeneğinde biraz düşüş olmuştur. Fakat, görsel görüş toplam puanlarına baktığımızda ortalamaların düzenli bir şekilde dağılmadığını görmekteyiz. Çalışmanın tekniğinin kolay anlaşılabilir olması ve görsel sanatlar dersinde yapmak istemeleri sebebiyle kararsız olan öğrencilerin de olumlu görüş bildirdiği ve gözlenmiştir.

Çizelge 4.158. Görsel-4 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	40.024	4	10.006	3.026	.020	P < .05'e göre
Grupiçi	452.941	137	3.306			
Toplam	492.965	141				Fark Anlamlı

Çizelge 4.159. Görsel-5'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Görsel-5	N	$\bar{X}$	SS
Kesinlikle Beğenmiyorum	13	1.61	2.06
Beğenmiyorum	38	1.26	1.34
Kararsızım	37	2.86	1.98
Beğeniyorum	40	2.77	1.79
Çok Beğeniyorum	14	4.21	1.67
Toplam	142	2.42	1.95

Çizelge 4.159'daki ANOVA testi, öğrencilerin Görsel-5'e ilişkin görüş toplam puanları arasındaki farkın beğeni düzeylerine göre anlamlı olduğunu göstermektedir, $F(4, 137)=9.47$, $p<01$. Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, beğenilerine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Burhan Doğançay'ın tuval üzerine yağlıboya çalışmasında öğrencilerin kararsız kaldıkları görülmektedir. Yukarıdaki çizelgeye bakacak olursak, "çok beğeniyorum" seçeneğini işaretleyen öğrencilerin görüş toplam puanlarının çok yüksek olduğu gözden kaçmamaktadır.

Çizelge 4.160. Görsel-5 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler		F	p	Fark
	Toplamı	sd	Ortalaması				
Gruplararası	116.694	4	29.173	9.469	.000	Anlamlı	
Grupiçi	422.102	137	3.081				
Toplam	538.796	141					

Çizelge 4.161. Görsel-6'ya İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Görsel-6	N	$\bar{X}$	SS
Kesinlikle Beğenmiyorum	9	2.22	2.33
Beğenmiyorum	10	1.80	1.22
Kararsızım	22	3.04	2.05
Beğeniyorum	44	3.63	1.94
Çok Beğeniyorum	57	4.14	1.55
Toplam	142	3.52	1.91

Çizelge 4.161'deki ANOVA testi, öğrencilerin Görsel-6'ya ilişkin görüş toplam puanları arasındaki farkın beğeni düzeylerine göre anlamlı olduğunu göstermektedir, $F(4, 137)=5.58$, $p<01$. Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, beğenilerine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Ahmet Güneştekin'in "Maviye Kanat Açan Anka" isimli çalışmasının öğrenciler tarafından "kesinlikle beğenmiyorum"dan "çok beğeniyorum"a doğru ritmik bir şekilde arttığı yukarıdaki çizelgeden görülmektedir. Öğrencilerin görsel görüş toplam puanları da "beğenmiyorum" seçeneği dışında gittikçe yükselmektedir. Çalışmayı beğenen öğrenciler, görseller hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.162. Görsel-6 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler			
	Toplamı	sd	Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	72.218	4	18.055	5.581	.000	Anlamlı
Grupiçi	443.169	137	3.235			
Toplam	515.387	141				

Çizelge 4.163. Görsel-7'ye İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Görsel-7	N	$\bar{X}$	SS
Kesinlikle Beğenmiyorum	5	2.00	2.54
Beğenmiyorum	7	2.57	1.71
Kararsızım	15	2.40	2.13
Beğeniyorum	48	3.18	1.60
Çok Beğeniyorum	67	3.91	1.91
Toplam	142	3.37	1.91

Çizelge 4.163'daki ANOVA testi, öğrencilerin Görsel-7'ye ilişkin görüş toplam puanları arasındaki farkın beğeni düzeylerine göre anlamlı olduğunu göstermektedir, $F(4, 137)=3.58$, $p<01$. Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, beğenilerine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Kuklalardan yapılan İsmail Eyüpoğlu'nun enstalasyon çalışmasında, öğrencilerin beğeni düzeyleri "kesinlikle beğenmiyorum"dan "çok beğeniyorum"a doğru gittikçe artmaktadır. Buna karşın görüş toplam puanları "kararsızım" seçeneği dışında gittikçe yükselmektedir. Aslında öğrencilerin büyük bir bölümü bu çalışmayı beğenmiştir. Çalışmayı beğenen öğrenciler, bu çalışma için olumlu görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.164. Görsel-7 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	49.129	4	12.282	3.579	.008	Anlamlı
Grupiçi	470.089	137	3.431			
Toplam	519.218	141				

Çizelge 4.165. Görsel-8'e İlişkin Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeyine Göre (B) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Görsel-8	N	$\bar{X}$	SS
Kesinlikle Beğenmiyorum	8	2.12	2.47
Beğenmiyorum	1	.00	.
Kararsızım	10	3.70	1.76
Beğeniyorum	37	3.59	2.00
Çok Beğeniyorum	86	4.56	1.77
Toplam	142	4.08	1.99

Çizelge 4.165'deki ANOVA testi, öğrencilerin Görsel-8'e ilişkin görüş toplam puanları arasındaki farkın beğeni düzeylerine göre anlamlı olduğunu göstermektedir, $F(4, 137)=5.53$, $p<01$. Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel görüş toplam puan ortalamaları, beğenilerine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Julien Lassort & Matthieu Burlot ikilisinin canlı-tepki yarışması için 100 insan yüzü fotoğrafını kullanarak oluşturduğu video çalışması öğrenciler tarafından çok beğenilmiştir. "Beğenmiyorum" seçeneğini işaretleyen 1 öğrenci, görsel hakkında sorulan 8 sorudan hiçbirine olumlu (evet) cevap vermemiştir. Dolayısıyla görsel görüş puanı "0" puan çıkmıştır. Video'yu çok beğendiğini söyleyen öğrenciler, çalışma hakkında olumlu görüş bildirmiştir.

Çizelge 4.166. Görsel-8 Görüş Toplam Puanlarının (C) Beğeni Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	78.011	4	19.503	5.532	.000	Anlamlı
Grupiçi	482.975	137	3.525			
Toplam	560.986	141				

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Deney (çalışma) grubu öğrencilerinin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeyleri ve görüşleri nelerdir?

- *Ön test ve son test uygulamaları sonunda öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğenileri arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?*

Çizelge 4.167. Öntest-Sontest Görsel-1 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Öntest	20	3.75	1.25	19	.36	.720
Sontest	20	3.90	1.11			Fark Anlamlı Değil

Öğrencilerin, Jean Dubuffet'e ait bu çalışması hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanlarının arttığı görülmektedir. Fakat, $t(19)=0.36$, $p<.01$ 'e anlamlı bir artma görülmemektedir. Öğrencilerin görsel hakkında bilgi verilmeden beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3.75$ iken, görsel hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3.90$ 'a yükselmiştir. Görsel hakkında açıklama yapılması beğeni puanının artmasını sağlamıştır.

Çizelge 4.168. Öntest-Sontest Görsel-2 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Öntest	20	1.45	.82	19	6.28	.000
Sontest	20	3.60	1.35			Fark Anlamlı

Öğrencilerin, Sabire Susuz'un "Cin Ali" çalışması hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanlarında anlamlı bir artma olduğu görülmektedir, $t(19)=6.28$, $p<.01$. Öğrencilerin görsel hakkında bilgi verilmeden beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 1.45$ iken, görsel hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3.60$ 'a yükselmiştir. Görsel hakkında açıklama

yapılması beğeni puanının artmasında önemli bir etkiye sahiptir. Bu çalışma hakkında açıklama yapılmadan önce çalışmayı beğenmediklerini söyleyen öğrenciler, çalışmanın nasıl yapıldığını öğrendikten sonra çalışmayı beğendiklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.169. Öntest-Sontest Görsel-3 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Öntest	20	2.40	1.69	19	1.03	.316
Sontest	20	3.00	1.71			Fark Anlamlı Değil

Öğrencilerin, Ron Mueck'e ait heykel çalışması hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanlarının arttığı görülmektedir. Fakat, $t(26)=1.03$, $p<.01$ 'e göre anlamlı bir artma görülmemektedir. Öğrencilerin görsel hakkında bilgi verilmeden beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 2.40$ iken, görsel hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3.00$ 'e yükselmiştir. Görsel hakkında açıklama yapılması beğeni puanının artmasını sağlasa da öğrenciler bu çalışma hakkında kararsız kaldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 4.170. Öntest-Sontest Görsel-4 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Öntest	20	2.75	1.48	19	.26	.800
Sontest	20	2.85	1.42			Fark Anlamlı Değil

Öğrencilerin, Jeff Koons'a ait köpek çalışması hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanlarının arttığı görülmektedir. Fakat, $t(19)=0.26$, $p<.01$ 'e göre

anlamli bir artma görülmemektedir. Öğrencilerin görsel hakkında bilgi verilmeden beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 2.75$ iken, görsel hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 2.85$ 'e yükselmiştir. Aslında ön test ve son test arasında çok az fark vardır. Çünkü, çalışma hakkında açıklama yapılmasına gerek kalmadan öğrenciler çalışmayı anlayabilmektedir. Öğrenciler bu çalışma hakkında kararsız kaldıklarını ifade etmektedirler.

Çizelge 4.171. Öntest-Sontest Görsel-5 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Öntest	20	2.20	1.10	19	4.04	.001
Sontest	20	3.65	.98			Fark Anlamli

Öğrencilerin, Burhan Doğançay'ın "Kurdeleler" isimli çalışması hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanlarında anlamlı bir artma olduğu görülmektedir, $t(19)=4.04$, $p<.01$. Öğrencilerin görsel hakkında bilgi verilmeden beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 2.20$ iken, görsel hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3.65$ 'e yükselmiştir. Görsel hakkında açıklama yapılması beğeni puanının artmasında önemli bir etkiye sahiptir. Öğrenciler, çalışmanın nasıl yapıldığı hakkında bilgi sahibi değilken kararsız kaldıklarını ifade ederken, çalışmanın nasıl yapıldığını öğrendikten sonra çalışmayı beğendiklerini belirtmektedirler.

Çizelge 4.172. Öntest-Sontest Görsel-6 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Öntest	20	3.45	1.09	19	1.88	.074
Sontest	20	4.15	1.03			Fark Anlamlı Değil

Öğrencilerin, Ahmet Güneştekin'in mitolojik çalışması hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanlarının arttığı görülmektedir. Fakat, $t(19)=1.88$, $p<.01$ 'e göre anlamlı bir fark görülmemektedir. Öğrencilerin görsel hakkında bilgi verilmeden beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3.45$ iken, görsel hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4.15$ 'e yükselmiştir. Çalışma hakkında bilgi verilmesi öğrencilerin beğeni puanlarının biraz daha artmasını sağlamaktadır.

Çizelge 4.173. Öntest-Sontest Görsel-7 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Öntest	20	3.65	1.22	19	2.20	.040
Sontest	20	2.80	1.32			P < .05'e göre Fark Anlamlı

Öğrencilerin, İsmail Eyüpoğlu'nun enstalasyon çalışması hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanlarında azalma görülmektedir. Aradaki fark ise, $t(19)=2.20$ $p<.05$ 'e göre anlamlıdır. Öğrencilerin görsel hakkında bilgi verilmeden beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3.65$ iken, görseller hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 2.80$ 'e düşmüştür. Çalışmanın ilk gösterimde anlaşılacağı görülmektedir.

Çizelge 4.174. Öntest-Sontest Görsel-8 Beğeni Ortalama Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Öntest	27	4.50	.76	19	.38	.705
Sontest	27	4.40	.94			Fark Anlamlı Değil

Öğrencilerin, Julien Lassort ve Matthieu Burlot'ın insan yüzlerinden oluşan video çalışması hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanlarının azaldığı görülmektedir. Aradaki fark, $t(19)=0.38$, $p<.01$ 'e göre anlamlı değildir. Öğrencilerin görsel hakkında bilgi verilmeden beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4.50$ iken, görsel hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4.40$ 'a düşmüştür. Bu çalışma hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanı biraz düşse de, çalışma genel olarak beğenilmiştir.

Çizelge 4.175. Öntest-Sontest Beğeni Toplam Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Öntest	20	24.15	5.85	19	2.64	.016
Sontest	20	28.35	4.55			P < .05'e göre Fark Anlamlı

Öğrencilere görseller hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanlarında anlamlı bir artma olduğu görülmektedir. $t(19)=2.64$, $p<.05$. Öğrencilerin görseller hakkında bilgi verilmeden beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 24.15$ iken, görseller hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 28.35$ 'ye yükselmiştir. Görseller hakkında açıklama yapılması beğeni puanlarının artmasında önemli bir etkiye sahiptir.

- *Ön test ve son test* uygulamaları sonunda öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

Çizelge 4.176. Öntest-Sontest Görüş Toplam Puanlarının T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
Öntest	20	28.80	8.33	19	2.77	.012
Sontest	20	36.10	7.73			P < .05'e göre Fark Anlamlı

Öğrencilere görseller hakkında bilgi verildikten sonra görüş puanlarında anlamlı bir artma olduğu görülmektedir, $t(19)=2.77$, $p<.05$. Öğrencilerin görseller hakkında bilgi verilmeden görüş toplam puan ortalaması $\bar{X} = 28.80$ iken, görseller hakkında bilgi verildikten sonra beğeni toplam puan ortalaması $\bar{X} = 36.10$ 'ye yükselmiştir. Görseller hakkında açıklama yapılması görüş puanlarının artmasında önemli bir etkiye sahiptir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Deney (çalışma) grubu öğrencilerinin yaptıkları kavramsal sanat çalışmalarına ilişkin öz-değerlendirmeleri ve uzman görüşleri nelerdir?

Öğrenci resimleri ve bunlara ilişkin öz-değerlendirmeleri hakkında uzman görüşleri alınırken araştırmancının kavramsal çerçevesine uygun olacak şekilde; *Konu ve Anlatım Özellikleri, Kavramsal Sanatla İlişkisi, Biçimlendirme (Teknik) ve Özgünlük (Yaratıcılık)* olmak üzere üç başlık altında kodlama yapılmıştır. Kodlar betimsel içerik analizine göre aynı zamanda temalara karşılık gelmektedir (Yıldırım, Şimşek. 2003, 165) Uzman görüşleri bunlarla sınırlandırılmıştır.

Şekil 4.9. Öğrenci Çalışması-1 : Elif Aşyemez

Öğrenci Çalışması-1'e İlişkin Öz-Değerlendirme

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Doğayı anlatmak istedim.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Doğa kavramsal sanatı etkili oldu.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştığımda nasıl buluyorum?
C. Bu çalışma daha güzel oldu ve üç boyutlu gibi göründü.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Doğa ve hayvanların nasıl olduğunu öğrendim.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. Renkli kalemleri, gramafon kağıdını ve resim defterini kullandım.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. Güzel kuş çizemedim. Bu sorunu başka yerden kuş resmi bakarak çözdüm.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Üç boyutlu yaparak anlamı kuvvetlendirdim. Güzel olmasını sağlayacak seçimler yaptım.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Üç boyutlu gibi görünmesini yapmadığım yerleri üç boyutlu yapardım.

Çizelge 4.177. Öğrenci Çalışması-1'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	- Doğa betimlemesi - Naif (çocuksu, doğal) - Kendi içinde anlamsal bütünlüğü var
Kavramsal Sanatla İlişkisi	- Kavramsal sanatla ilişki kurulamamış - Tematik bir anlatımın etkisi altında
Biçimlendirme – Teknik	- Kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı - Üç boyut arayışları dikkat çekici - Yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun - Yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında
Özgünlük – Yaratıcılık	- Yaratıcı öğeler içermekte ve özgün

Çizelge 4.177'de baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, öğrencinin doğa kavramından yarandığını ve naif bir anlatım olduğunu ve çalışmanın kendi içinde anlamsal bir bütünlük içinde olduğunu belirtmişlerdir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanatla ilişki kurulamadığını ve tematik bir anlatımın etkisi altında olduğunu belirtmişlerdir. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, kullanılan teknik ve malzeme bakımından farklı bir çalışma olduğunu ve çalışmada üç boyut arayışının dikkat çekici olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, bir uzman çalışmanın yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun olduğunu belirtirken başka bir uzmanın yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında olduğunu belirttiği görülmektedir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, çalışmanın yaratıcı öğeler içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 4.10. Öğrenci Çalışması-2 : Can Bektaş

Öğrenci Çalışması-2'ye İlişkin Öz-Değerlendirme

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Renkli, güzel ve düzenli olduğunu düşündüğüm için yaptım.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Hayır, hiçbiri etkili olmadı.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştığımda nasıl buluyorum?
C. Çok düzgün ve temiz.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Ödevlerimi düzgün yapacağımı.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. İp, renkli balon, tahta kalemi. İpe renkli balonu eşit bağlayıp üstüne gülen yüz çizdim.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. İpi sabit tutmak, yataklara bağladım.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Hiçbir şey. Düzgün olacağı.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Fikrim yok.

Çizelge 4.178. Öğrenci Çalışması-2'ye İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	- Bir kavram veya konuya odaklanmamış. - Naif (çocuksu, doğal) - Yerleştirme çalışması - Balon ve gülen yüzler ileti niteliğinde.
Kavramsal Sanatla İlişkisi	- Kavramsal sanat özellikleri taşımaktadır.
Biçimlendirme – Teknik	- Kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı - Başarılı - Çalışma oldukça cesur ve kendine güvenli - Dinamik bir etki - Renkler uyumlu ve düzenli yerleştirilmiş.
Özgünlük – Yaratıcılık	- Yaratıcı öğeler içermekte ve özgün

Çizelge 4.178'e baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, öğrencinin bir kavram veya konuya odaklanmadığını, balon ve güzel yüzlerle ileti niteliğinde naif bir yerleştirme çalışması yaptığını belirtmişlerdir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanat özelliği taşıdığını belirtmişlerdir. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, kullanılan teknik ve malzeme bakımından farklı, başarılı, oldukça cesur ve kendine güvenli, dinamik bir etkiye sahip, uyumlu renklerle düzenli bir çalışma olduğunu belirtmişlerdir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, çalışmanın yaratıcı öğeler içerdiğini ve özgün bir çalışma olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 4.11. Öğrenci Çalışması-3 : Hatice Acar

Öğrenci Çalışması-3'e İlişkin Öz-Değerlendirme

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Bu çalışmaya başlarken bu kavramı seçmemin nedeni, özgür bir yaşam istemektir.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Bu çalışmayı yapmamda özgürlük kavramı etkili oldu.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda nasıl buluyorum?
C. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda daha anlamlı buluyorum.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Bu çalışmayla özgürlüğün ne kadar çok önemli olduğunu düşünüyorum.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. Bu çalışmayı yaparken kağıt, kalem kullandım.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Bu çalışmada anlatımı kuvvetlendirmek için renkli kalemlerle yapmayı düşündüm.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım maket olarak yapardım.

Çizelge 4.179. Öğrenci Çalışması-3'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> - Özgürlük - Duvarı aşma isteği metafizik - Fikir iletme - Anlatım yolu ve kullandığı unsurlar yerinde ve olumludur. - Akılcı bir yol izlemiş
Kavramsal Sanatla İlişkisi	<ul style="list-style-type: none"> - Kavramsal sanatla ilişkisi zayıf - Tematik bir anlatımın etkisi altında
Biçimlendirme – Teknik	<ul style="list-style-type: none"> - Farklı malzemelerle zenginleştirilebilirdi. - Geleneksel gereçlerin ve biçimin ötesine geçilememiş - Yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun
Özgünlük – Yaratıcılık	<ul style="list-style-type: none"> - Özgünlük açısından zayıf - Çalışma yaratıcı bir boyuta taşınamamış.

Çizelge 4.179'a baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, öğrencinin özgürlük kavramından yarandığını, çalışmadaki figürün duvarı aşma isteğinin metafizik olduğunu ve bir fikir iletme amacı taşıdığını, anlatım yolu ve kullandığı unsurların yerinde ve olumlu olduğunu, öğrencinin akılcı bir yol izlediğini belirtmişlerdir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanatla ilişkisinin zayıf olduğunu ve tematik bir anlatımın etkisinde olduğunu belirtmişlerdir. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, geleneksel gereçlerin ve biçimin ötesine geçilemediği, farklı malzemelerle zenginleştirilmesi gerektiğini ve yaş grubu sanatsal basamağına uygun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, bir uzman çalışmanın yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun olduğunu belirtirken başka bir uzmanın yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında olduğunu belirttiği görülmektedir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, çalışmanın yaratıcı bir boyuta taşınmadığını, özgünlük açısından ise; zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 4.12. Öğrenci Çalışması-4 : Sultan Çelik

Öğrenci Çalışması-4'e İlişkin Öz-Değerlendirme

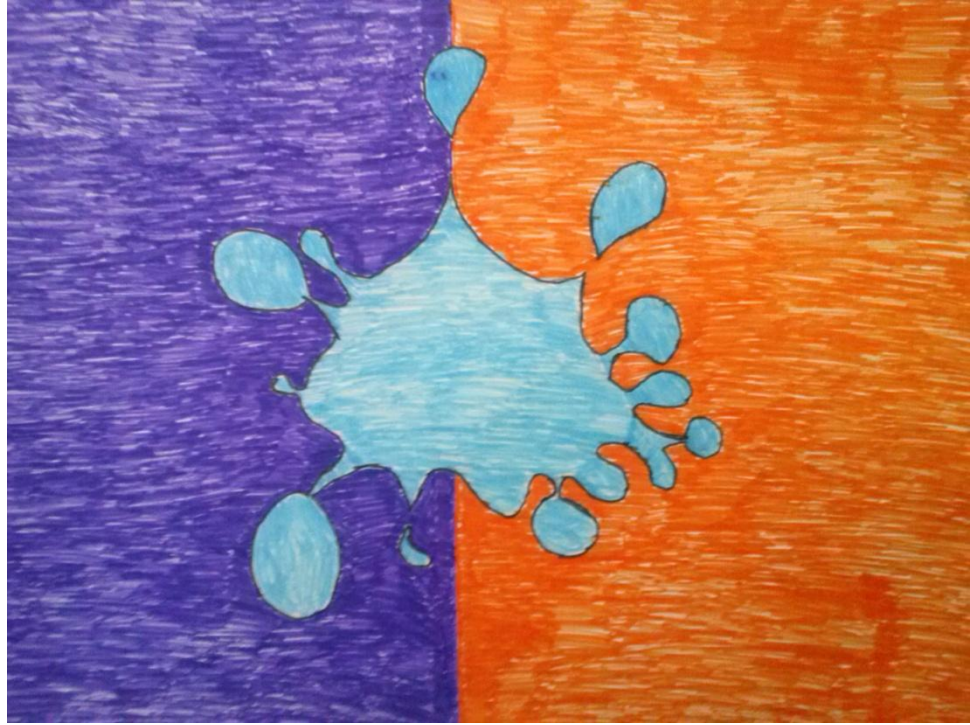
1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Denge konusunu seçtim, çünkü anlamca mantıklı olduğumu düşündüm.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Gece resmini beğendiğim için yaptım. O bana etkili oldu.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda nasıl buluyorum?
C. Hepsinden daha iyi buluyorum.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Dengeyi öğrendiğimi düşünüyorum.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. Mum, siyah mürekkep, keçeli kalem.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. Mum farklı yerlere taşıdığı için kavramsal sanatım çok kötü oldu.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Tekniğimde farklı malzemeler kullandım.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, boğaz çizmezdim ve mumu dikkatli boyardım. Her yere taşırmazdım ve muhteşem olurdu.

Çizelge 4.180. Öğrenci Çalışması-4'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	- Denge - Kendi içinde anlamsal bütünlüğü var
Kavramsal Sanatla İlişkisi	- Kavramsal sanatla ilişki kurulmuş
Biçimlendirme – Teknik	- Kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı - Kullanılan renkler gerekli vurguyu sağlamıştır - Kompozisyon olumlu özellikler taşımakta. - Yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun
Özgünlük – Yaratıcılık	- Yaratıcı öğeler barındırmakta - Özgün bir çalışma

Çizelge 4.180'e baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, öğrencinin denge kavramından yarandığını ve çalışmanın kendi içinde anlamsal bir bütünlük içinde olduğunu belirtmişlerdir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanatla ilişki kurulduğunu belirtmişlerdir. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, kullanılan teknik ve malzeme bakımından farklı bir çalışma olduğunu, kullanılan renklerle gerekli vurguyu sağladıklarını, kompozisyonun olumlu özellikler taşıdığını, çalışmanın yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun olduğunu belirtmişlerdir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, çalışmanın yaratıcı öğeler barındırdığını ve özgün bir çalışma olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 4.13. Öğrenci Çalışması-5 : Sabahattin Pazarıcı

Öğrenci Çalışması-5'e İlişkin Öz-Değerlendirme

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Su ile ilgili kavramları sevdiğim için bu kavramı seçtim. Benim için anlamı, suyun çok değerli bir şey olduğunu anlatmak.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Bence arka fon daha etkili oldu. Çünkü kavramı canlı gösterdi.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda nasıl buluyorum?
C. Bence güzel. Çünkü, diğer yaptığım çalışmalara göre değişik ve ilginç.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Bu çalışmayla suyun değerini çok rahatlıkla anlayabiliriz ve ben anladım.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. Kalem, silgiyle yaptım.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. Renkler birbirine karışmıştı, onun için onu düzelttim.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Bir işi yapmadan önce ve yaptıktan sonra olan kavramı değil, tam olurken yansıttım kavramımı.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Arka rengi değiştirdim.

Çizelge 4.181. Öğrenci Çalışması-5'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> - Su - Eğlenceli konu ve anlatım özellikleri taşımakta. - Soyut bir anlatım söz konusu - Simgesi bir çalışma
Kavramsal Sanatla İlişkisi	<ul style="list-style-type: none"> - Kavramsal sanatla ilişkisi zayıf - Kavramsal sanatla ilişkisi var.
Biçimlendirme – Teknik	<ul style="list-style-type: none"> - Kullanılan malzeme ve teknik açısından yetersiz - Olumlu bir çalışma - Farklı bir yönü var ve kontrast renk kullanması etkiyi artırmış. - Yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun - Renkler yaratıcı
Özgünlük – Yaratıcılık	<ul style="list-style-type: none"> - Yaratıcı öğeler içermekte - Özgün değil

Çizelge 4.181'e baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, öğrencinin su kavramından yarandığını, eğlenceli konu ve anlatım özellikleri taşıdığını ve çalışmada simgesi, soyut bir anlatımın söz konusu olduğunu belirtmişlerdir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanatla ilişkisi olduğunu söyleyen uzmanlar olduğu gibi kavramsal sanatla ilişkisinin zayıf olduğunu belirten uzmanlar da vardır. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, bir uzman kullanılan teknik ve malzeme bakımından yetersiz bir çalışma olduğunu belirtmiş, diğer uzmanlar olumlu bir çalışma olduğunu, çalışmanın farklı bir yönü olduğunu ve öğrencinin kontrast renk kullanmasının etkiyi artırdığını, yaratıcı renkler kullanıldığını, ayrıca çalışmanın yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun olduğunu belirtmişlerdir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, bir uzman çalışmanın yaratıcı öğeler içerdiğini fakat diğer bir uzmanın özgün bir çalışma olmadığını belirttiği dikkat çekmektedir.

Şekil 4.14. Öğrenci Çalışması-6 : Neslihan Uysal

Öğrenci Çalışması-6'ya İlişkin Öz-Değerlendirme

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Barışla ilgili bir şey yapmak istedim. Barışa önem verdiğim için böyle bir şey yaptım.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Hiçbirisi beni etkilemedi.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda nasıl buluyorum?
C. Bence çalışmam diğer çalışmalara göre daha iyi.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Barışın önemini kağıda çizerek anlatmış ve daha iyi öğrenmiş oldum.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. Kağıt, kalem, makas ve kuru boya kalemlerini kullandım.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. Beklemediğim hiçbir şeyle karşılaşmadım.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Çalışmayı kuvvetlendirmek için deniz yıldızı kesip yapıştırdım.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Aynısını yapardım. Şöylesini yapardım dediğim hiçbir şey olmadı.

Çizelge 4.182. Öğrenci Çalışması-6'ya İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	- Barış - Simgeci bir anlatım
Kavramsal Sanatla İlişkisi	- Kavramsal sanatla ilişki kurulamamış - Kavramsal bir boyutu var
Biçimlendirme –Teknik	- Kullanılan malzeme ve teknik bakımından yetersiz - Yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında
Özgünlük – Yaratıcılık	- Özgün bir çalışma - Özgün değil, süslemeci - Yaratıcılıktan uzak

Çizelge 4.182'ye baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, öğrencinin barış kavramından yarımlandığını ve simgeci bir anlatım olduğunu belirtmişlerdir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, bir uzman kavramsal bir boyutu olduğunu belirtmiş, başka bir uzman ise; kavramsal sanatla ilişki kurulamadığını belirtmiştir. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, kullanılan malzeme ve teknik bakımından yetersiz bir çalışma olduğunu ve yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında olduğunu belirtmişlerdir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, özgün bir çalışma olduğunu belirten uzmanlar olduğu kadar özgün bir çalışma olmadığını süslemeci bir çalışma olduğunu belirten uzmanlar da vardır. Bir uzman da yaratıcılıktan uzak bir çalışma olduğunu belirtmiştir.

Şekil 4.15. Öğrenci Çalışması-7 : Mustafa Sezgin

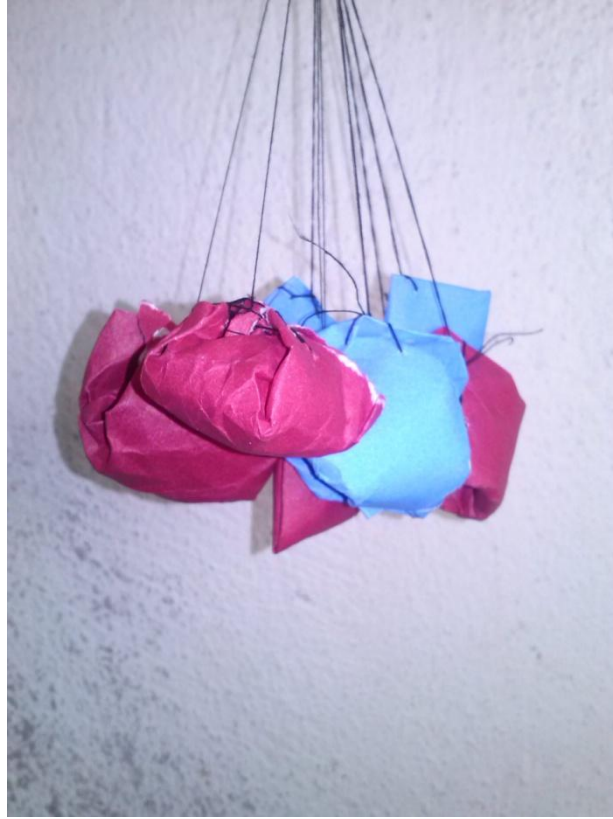
Öğrenci Çalışması-7'ye İlişkin Öz-Değerlendirme

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Aklıma bu geldi. Su israfını anlatmak.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Hiçbirisi.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştığımda nasıl buluyorum?
C. Bence bu daha güzel ve etkileyici.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Değişik çalışmaların da bir sanat eseri olabileceğini öğrendim.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. Kuruboya, pergel, resim kalemi kullandım. Önce çizdim, sonra boyadım.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. Hiçbir sorunla karşılaşmadım.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Hiçbir şey.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Aynısını yapardım.

Çizelge 4.183. Öğrenci Çalışması-7'ye İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> - Mesaj kaygısı taşımakta - Anlatıcı ve simgeci bir çalışma - Çevre sorunu - Su - Susuzluk
Kavramsal Sanatla İlişkisi	<ul style="list-style-type: none"> - Kavramsal sanatla ilişki kurulamamış - Kavramsal sanatın anlatım yöntemlerine yakın daha farklı bir yol tercih edilebilirdi.
Biçimlendirme – Teknik	<ul style="list-style-type: none"> - Biçimlendirme (teknik) açıdan güzel ve düzgün - Yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında
Özgünlük – Yaratıcılık	<ul style="list-style-type: none"> - Özgün yanı güçlü - Yaratıcı ya da özgün değil

Çizelge 4.183'e baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, öğrencinin çevre sorunu su ve susuzluk gibi kavramları kullanarak mesaj kaygısı taşıyan anlatıcı ve simgeci bir çalışma olduğunu belirtmişlerdir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanatla ilişki kurulamadığını ve kavramsal sanatın anlatım yöntemlerine yakın daha farklı bir yol tercih edilebileceğini belirtmişlerdir. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, biçimlendirmenin (teknik) açıdan güzel ve düzgün olduğunu, yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında olduğunu belirtmişlerdir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, uzmanlardan birinin çalışmanın yaratıcı ya da özgün olmadığını belirtirken, başka bir uzmanın özgün yanı güçlü bir çalışma olduğunu belirtmesi dikkat çekmektedir.

Şekil 4.16. Öğrenci Çalışması-8 : Ömer Aktaş

Öğrenci Çalışması-8'e İlişkin Öz-Değerlendirme

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Bunu yapmak için malzemeleri kolay bulunduğu için.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Ponpon toplarıyla yapacaktım.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda nasıl buluyorum?
C. Çok iyi buluyorum. Bu kavram daha güzel olduğu için.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Güzel görüntü oluşturdum.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. İp ve kağıt kullandım.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. Birbirleriyle birleştirerek.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Renkli renkli kartonlar kullandım.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Güzel yuvarlaklar yapardım onla şekiller verirdim.

Çizelge 4.184. Öğrenci Çalışması-8'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	- İlginç bir yerleştirme
Kavramsal Sanatla İlişkisi	- Kavramsal sanat özellikleri taşımakta
Biçimlendirme – Teknik	- Kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı - Teknik açısından özensiz - Yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında
Özgünlük – Yaratıcılık	- Yaratıcı ve rahat - Özgün

Çizelge 4.184'e baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, ilginç bir yerleştirme çalışması olduğunu, *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanat özellikleri taşıdığını belirtmişlerdir. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, bir uzman kullanılan teknik ve malzeme bakımından farklı bir çalışma olduğunu, başka bir uzman ise; teknik açıdan yetersiz bir çalışma olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, bir uzman yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında olduğunu belirttiği görülmektedir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, yaratıcı ve rahat bir çalışma olduğu ayrıca, özgün bir çalışma olduğu belirtilmiştir.

Şekil 4.17. Öğrenci Çalışması-9 : Ebru Kavak

Öğrenci Çalışması-9'a İlişkin Öz-Değerlendirme

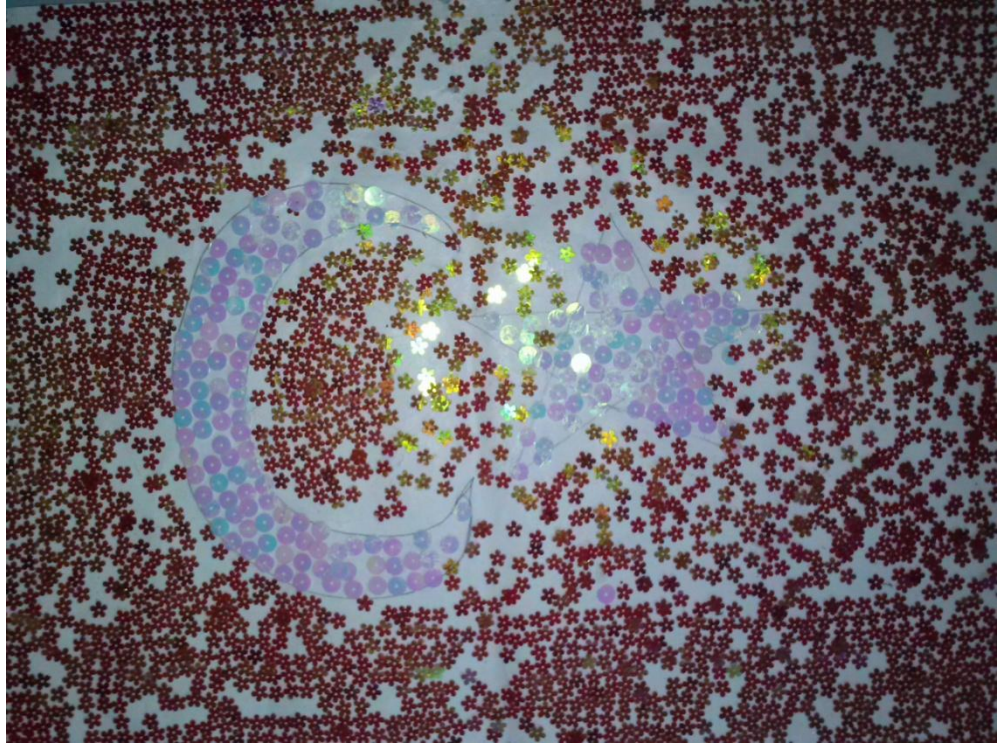
1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Bu kavramı anlamlı olduğu için seçtim. Benim için önemi, küçük insanların büyük insanların altında ezilmesidir.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. İnternette gördüğüm bir kavramsal sanat resmi vardı, bu çalışmayı yapmamda etkili oldu.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda nasıl buluyorum?
C. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalardan daha önemli ve daha anlamlı buluyorum.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Bu çalışmamda büyük insanların küçük insanları ezdiğinin, yani yendiğini öğreniyorum.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. Bu çalışmayı yaparken resim kalemi, resim defteri ve boya kalemlerini kullandım.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim hiçbir şeyle karşılaşmadım.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Bu çalışmada anlatımı kuvvetlendirmek için, ayak resminin insanlardan büyük olmasına dikkat ettim.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Bu çalışmayı tekrardan yapsaydım, aynısını yapardım.

Çizelge 4.185. Öğrenci Çalışması-9'a İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> - Konu olarak çarpıcı - Sosyal duyarlılık - Büyük-küçük insan (Soyut) - Dengesizlik
Kavramsal Sanatla İlişkisi	<ul style="list-style-type: none"> - Kavramsal sanatla ilişki kurulmuş - Kavramsal sanatın düşünceyi merkeze alan yapısı ile örtüşmekte - Kavramsal mesajlar verdiği görülmekte.
Biçimlendirme – Teknik	<ul style="list-style-type: none"> - Kullandığı malzeme ve teknik farklı olabilirdi - Yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun - Yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında
Özgünlük – Yaratıcılık	<ul style="list-style-type: none"> - Yaratıcı öğeler içermekte - Özgün fakat yaratıcı değil

Çizelge 4.185'e baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, çarpıcı bir konu olduğunu, büyük-küçük insan çizilerek (soyut) dengesizlik kavramına değinildiğine ve öğrencinin sosyal duyarlılıktan bahsettiğine değinilmiştir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanatla ilişki kurulduğunu, kavramsal sanatın düşünceyi merkeze alan yapısı ile örtüştüğüne ve kavramsal mesajlar verdiği belirtilmiştir. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, kullanılan malzeme ve tekniğin farklı olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca, bir uzman çalışmanın yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun olduğunu belirtirken başka bir uzmanın yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında olduğunu belirttiği görülmektedir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, bir uzmanın çalışmanın yaratıcı öğeler içerdiğini belirtirken, başka bir uzmanın özgün fakat yaratıcı olmayan bir çalışma olduğunu belirtmesi dikkat çekmektedir.

Şekil 4.18. Öğrenci Çalışması-10 : Buse Kasaplar & Begüm Çaylı

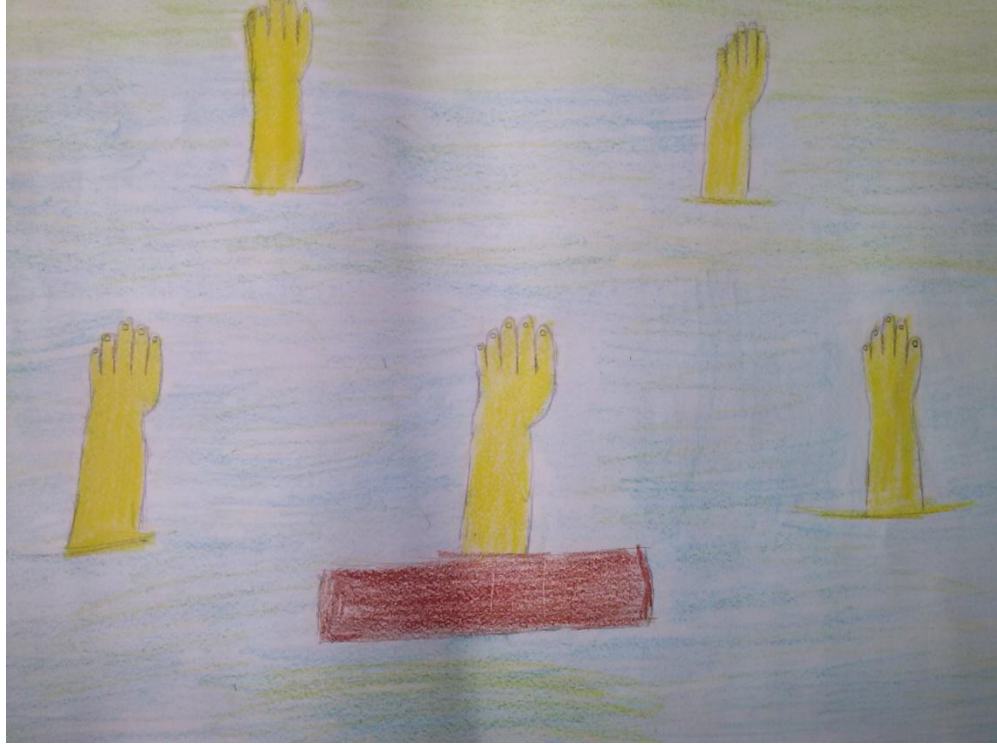
Öğrenci Çalışması-10'a İlişkin Öz-Değerlendirme

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Kendi milletimi ve bayrağımı sevdiğim için bu çalışmayı seçtim.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Hiçbir kavramsal sanat etkili olmadı.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda nasıl buluyorum?
C. Daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda daha güzel buluyorum.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Bu çalışmayla bir şey öğrendiğimi düşünmüyorum.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. Bu çalışmayı yaparken pul kullandım.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. Beklemediğim bir şeyle karşılaşmadım.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Anlatımı kuvvetlendirmek için pulların daha çarpıcı bir görüntü oluşturabileceğini düşündüm.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Pullarla değil, gramafon kağıdıyla yapardım.

Çizelge 4.186. Öğrenci Çalışması-10'a İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	- Simgeci
Kavramsal Sanatla İlişkisi	- Kavramsal sanatla ilişki kurulamamış - Kavramsal yanı gözle görülür düzeyde
Biçimlendirme – Teknik	- Malzeme seçimi ile kavramsal sanata yaklaşmış - Teknik açıdan özensiz
Özgünlük – Yaratıcılık	- Özgün - Emek

Çizelge 4.186'ya baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, simgeci bir çalışma olduğunu belirtmişlerdir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanatla ilişki kurulamadığını belirten uzman olduğu gibi kavramsal yanının gözle görülür düzeyde olduğunu belirten uzman da vardır. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, bir uzman malzeme seçimi ile kavramsal sanata yaklaştığını belirtmiş, başka bir uzman teknik açıdan özensiz bir çalışma olduğunu belirtmiştir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, öğrencinin yoğun emek harcadığını ve özgün bir çalışma olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 4.19. Öğrenci Çalışması-11 : Beytullah Çelebi

Öğrenci Çalışması-11'e İlişkin Öz-Değerlendirme

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?
C. Çünkü, kavramsal sanat yaparken duygularımı ve düşüncelerimi içine kattım.
2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?
C. Bu çalışmayı yaparken eller bana bir fikir verdi.
3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştırdığımda nasıl buluyorum?
C. Bu çalışmayı daha önceden yapmadığım için bilmiyorum.
4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?
C. Bu çalışmayla ellerin önemini anladım.
5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?
C. Pastel boya kullanarak ve resim kağıdıyla bu çalışmayı yaptım.
6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?
C. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim bir şey olmadı.
7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?
C. Bu çalışmada elleri havada tuttum, bu önemliydi.
8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...
C. Eğer bu çalışmayı yeniden yapsaydım, ağaçları çoğaltırdım.

Çizelge 4.187. Öğrenci Çalışması-11'e İlişkin Uzman Görüşleri Kod-Tema Çizelgesi

Tema	Kod
Konu ve Anlatım Özellikleri	<ul style="list-style-type: none"> - Anlatımı oldukça güçlü, konu oldukça özgün ve kendine has. - Soyuttan somuta geçiş ve metafor (mecaz) başarılı. - Kavram belirtilmemiş. - Sorgulama var.
Kavramsal Sanatla İlişkisi	<ul style="list-style-type: none"> - Kavramsal sanata dair izler taşımamakta - Kavramsal sanat öğrencinin bakış açısında değişiklik yaratmış. - Kavramsal sanat kavramını belli oranda anlamış
Biçimlendirme –Teknik	<ul style="list-style-type: none"> - Kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı - Yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında - Teknik yetersiz ve özensiz
Özgünlük – Yaratıcılık	<ul style="list-style-type: none"> - Özgün

Çizelge 4.187'ye baktığımızda, görüşlerin, *Konu ve Anlatım Özellikleri*, *Kavramsal Sanatla İlişkisi*, *Biçimlendirme–Teknik* ve *Özgünlük–Yaratıcılık* olmak üzere 4 ana tema başlığı altında toplandığı görülmektedir. Uzmanlar, *Konu ve Anlatım Özellikleri* tema başlığı altında, bir kavramın belirtilmediğini, sorgulamanın olduğu, anlatımın oldukça güçlü ve konunun özgün ve kendine has olduğunu ayrıca, soyuttan somuta geçiş ve metafor (mecaz) başarılı bir çalışma olduğu belirtilmiştir. *Kavramsal Sanatla İlişkisi* tema başlığı altında, kavramsal sanata dair izler taşıdığını, kavramsal sanatın öğrencinin bakış açısında değişiklik yarattığı ve öğrencinin kavramsal sanat kavramını belli oranda anladığından bahsedilmiştir. *Biçimlendirme–Teknik* tema başlığı altında, bir uzman tekniğin yetersiz ve özensiz olduğunu belirtmiş, diğer uzmanlar kullanılan teknik ve malzeme bakımından farklı bir çalışma olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, bir uzman öğrencinin yaş grubu olarak sanatsal gelişim düzeyinin altında olduğunu belirtmiştir. *Özgünlük–Yaratıcılık* tema başlığı altında ise, özgün bir çalışma olduğu belirtilmiştir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Örnekleme grubu okullarındaki görsel sanatlar öğretmenlerinin kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Öğretmenler, Kavramsal sanat uygulamalarıyla ilgili görüşlerini 4 (dört) madde halinde açıklamışlardır. Bulgulara göre öğretmen görüşleri betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Buna göre,

“Nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna; faydalı bulduklarını, zorlandıkları çalışma tekniği, ama olması gerektiği fakat ders saatinin yetersiz olması sebebiyle seçmeli olabileceğini, görsel algının eğitiminde destekleyici olduğu, kişinin düşüncelerini özgürce, içinden geldiği gibi, kaygı gütmeden resmedebilmesinin çok güzel olduğu ve yaşanan çağda insanın yaşadığı doğaya karşı doğayı korumak, doğanın kendi formunu, kendi yapısını bir örtü altında izleyiciye sunmayı amaç edinmiş bir sanat türü olduğunu bu yüzden de dikkat çekici olduğunu belirtmişlerdir.

“Görsel sanatlar eğitimine katkı sağlar mı?” sorusuna; evet yanıtını vermişlerdir. Ayrıca faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerden biri; “Yenilik, yeni açılımlar daima iyidir. Böyle düşünen, böyle düşüncelerini anlatmak isteyen çok kişi olabilir. Yararlı olabilir.” yanıtını verirken diğer bir öğretmen, “Öğrencinin bakış açısını genişletmek amacıyla katkı sağlayacaktır.” açıklamasını yapmıştır.

“Daha önce kavramsal sanat çalışması yaptınız mı?” sorusuna, iki öğretmen evet cevabını verirken, diğer öğretmenler hayır cevabını vermişlerdir. “Öğrencilere yaptırdınız mı?” sorusuna ise; iki öğretmenin yaptırdığını, diğer öğretmenler ise yaptırmadığını söylemiştir. Bir öğretmen, düşündürücü olduğu için kendisinin de yaptığını, öğrencilere de yaptırdığını belirtmiştir.

“Kavramsal sanat uygulamalarına öğretim programında yer verilmeli mi?” sorusuna; tüm öğretmenler evet cevabını vermiştir. Öğretmenlerden biri daha

küçük sınıflara yaptırılması gerektiğini söylemiştir. Bir öğretmen, “Tabii ki. Öğrenciler gerçekçi resimden kurtulamıyor. Onlar bu soyut, kavrama dayalı çalışmaları önemsiyor.” yanıtını vermiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, veri analizlerinden elde edilen bulgu ve yorumların toplu sonuçları ve öneriler yer almaktadır.

5.1. SONUÇLAR

1. Örneklem bulgularına bakıldığında, tarama yapılan 142 öğrencinin 81'i (% 57) kız, 61'i (% 43) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Denizli il merkezi ve ilçeleri olmak üzere toplamda 7 ortaokulda uygulama yapılmıştır. Bu okulların 2'si il merkezinde, 5'i ilçelerde bulunmaktadır. Merkezdeki bir özel okul hariç diğer okullarda 20-23 öğrenciye ulaşılmıştır, okullara göre öğrenci dağılımı dengeli görülmektedir. Bir başka bulguya göre öğrencilerin ailelerinin gelir durumu dağılımının 1000-3000 TL aralığında yoğunlaştığı görülmektedir, ancak % 19'luk bir kesimin 1000 TL'nin altında gelire sahip olduğu, % 21'lik bir kesimin ise 3000 TL'nin üzerinde gelire sahip oldukları tespit edilmiştir. Sadece 6 öğrencinin (% 4,2) ailelerinde sanat eğitimi almış kişiler bulunmaktadır. Buna karşın, öğrencilerin 68'i (% 48) ileride görsel sanatlar eğitimi almak istediklerini belirtmişlerdir.

2. Öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğeni düzeylerine ve görüşlerine bakıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

142 öğrencinin görselleri beğenme frekansları ve yüzde (%) dağılımları aşağıdaki Çizelgede toplu olarak verilmiştir. “Beğeniyorum” ve “Çok beğeniyorum” seçeneklerini işaretleyen öğrencilerin toplamı görsele ilişkin “genel beğeniyi” belirlemektedir.

Çizelge 5.1. Görsellere İlişkin Beğenilerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

GÖRÜŞ GÖRSEL	f - %	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6	G-7	G-8
	Kesinlikle Beğenmiyorum	f %	4 2.8	35 24.6	44 31.0	9 6.3	13 9.2	9 6.3	5 3.5
Beğenmiyorum	f %	14 9.9	45 31.7	24 16.9	19 13.4	38 26.8	10 7.0	7 4.9	1 0.7
Kararsızım	f %	29 20.4	27 19.0	34 23.9	37 26.1	37 26.1	22 15.5	15 10.6	10 7.0
Beğeniyorum	f %	56 39.4	24 16.9	16 11.3	52 36.6	40 28.2	44 31.0	48 33.8	37 26.1
Çok Beğeniyorum	f %	39 27.5	11 7.7	24 16.9	25 17.6	14 9.9	57 40.1	67 47.2	86 60.6
Toplam	f %	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100

Buna göre;

Görsel-1'in % 66.9 oranında beğenildiği, Görsel-2'nin % 24.6 oranında beğenildiği, Görsel-3'ün % 28.2 oranında beğenildiği, Görsel-4'ün % 54.2 oranında beğenildiği, Görsel-5'in % 38.1 oranında beğenildiği, Görsel-6'nın % 71.1 oranında beğenildiği, Görsel-7'nin % 81.0 oranında beğenildiği ve Görsel-8'in % 86.7 oranında beğenildiği görülmektedir.

Beğenme oranı en yüksek olan görsel, Görsel-8 iken, beğenme oranı en düşük olan görsel, Görsel-2'dir. Görsel-8'in çok beğenilmesi, bir video-art çalışması olarak sürekli değişen insan yüzlerinin akıcı, dinamik ve dikkat çekici olmasına bağlanabilir. Görsel-2'nin en az beğenilme sebebi ise; Cin Ali

figürünün öğrencilere basit (kolay yapılabilir) gelmesi dolayısıyla sanatsal bir form olarak algılanmamasından kaynaklanmaktadır. Görsel-1, Görsel-6 ve Görsel-7'nin de beğenilme oranı çok yüksektir. Jean Dubuffet'e ait çizgisel ve renkli mekan düzenlemesi, Ahmet Güneştekin'e ait mavi bir fonda resmedilen fantastik anka kuşu ve İsmail Eyüpoğlu'na ait kuklalardan oluşan enstalasyon çalışması öğrencileri etkilediği diğer çalışmalardır. 142 öğrencinin görseller hakkındaki görüşlerinin frekans ve yüzde (%) dağılımı aşağıdaki Çizelgede toplu olarak verilmiştir.

Çizelge 5.2. Görsellerin Sanat Eseri Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

GÖRÜŞ GÖRSEL	f - %	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6	G-7	G-8
	Sanat Eseri Olarak Görenler	f %	124 87.3	66 46.5	76 53.5	82 57.7	67 47.2	120 84.5	105 73.9
Sanat Eseri Olarak Görmeyenler	f %	18 12.7	76 53.5	66 46.5	60 42.3	75 52.8	22 15.5	37 26.1	35 24.6
Toplam	f %	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100

Çizelge 5.2'de görüldüğü üzere, öğrencilerin büyük çoğunluğunun, görselleri beğendikleri gibi sanat eseri olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Burada çalışmaların algı düzeyine uygunluğu, anlaşılır olması önemli faktörlerdir, ayrıca sanatçının yaratıcılığına, çalışmanın özgün ve farklı olmasına, yoğun emek gerektirdiğine, uygulamadaki zorluk derecesine ve ilk izlenimde oluşan etkilenmeye bağlı olarak değerlendirdikleri açık bir şekilde söylenebilir. Bu çizelgeye göre şunu vurgulamakta yarar vardır, sadece Görsel-2 ve Görsel-5'te sanat eseri olarak gören öğrenci sayısı % 50'nin altındadır. Sabire Susuz'a ait Cin Ali kompozisyonunu ve Burhan Doğançay'a ait

kurdeleleri bir resim formu gibi değerlendiremedikleri için oransal olarak düşük çıkmıştır.

Bir önceki değerlendirmede (Çizelge 5.1) video çalışması olan Görsel-8 öğrencilerin çoğunluğu tarafından beğenilirken, sanat eseri olarak görüp görmedikleri sorulduğunda Görsel-1 ve Görsel-6 öne çıkmaktadır. Dubuffet'e ait çizgisel soyut mekan düzenlemesi şeklinde kompoze edilmiş çalışma ve Ahmet Güneştekin'e ait dokusal yoğunluğu olan fantastik Anka Kuşu özgünlük ve yoğun emek gibi kriterlerden dolayı öğrenciler tarafından sanatsal bulunmuştur. Her iki eser biçimsel tekrarları bakımından benzer karakterler göstermektedir. İç içe geçmiş eğri ve dinamik çizgiler ve bunların oluşturduğu soyut formların yanında gerçeklikle bağlantıları bulunmaktadır. Dubuffet'in çalışmasında mekan, Güneştekin'in çalışmasında kuş figürü bağlayıcı unsurlar olarak görülebilir. Yaş grubunun özelliği dikkate alındığında yarı gerçekçi, fantastik formların öğrencileri etkilediği görülmektedir. Buradan yola çıkarak, bilinen somut birkaç örnek verilebilir. Harry Potter gibi çocuk karakterlerin rol aldığı fantastik sinema filmleri 13-14 yaş grubu öğrencileri tarafından ilgiyle izlenmektedir.

Görsel-7 ve Görsel-8'in ise beğenilme oranları yüksek olduğu kadar sanat eseri olarak görülme oranı da yüksektir. Öğrenciler, İsmail Eyüpoğlu'nun kuklalardan oluşan yerleştirme çalışmasını sanat eseri olarak görme sebeplerini çalışmadan etkilenmelerine, değişik bir çalışma olduğunu düşünmelerine ve çalışmanın emek sarfedilerek yapılmasına bağlarken, Julien Lassort & Matthieu Burlot'un 100 insan yüzünün değiştiği video çalışmasını sanat eseri olarak görme sebeplerini ise, yine aynı şekilde çalışmadan etkilenmelerine, sanatçıların yoğun emek harcamasına ve zor bir çalışma olmasına bağlamaktadırlar.

Çizelge 5.3. Görselleri Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

GÖRÜŞ GÖRSEL	f - %	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6	G-7	G-8
	Anlatılmak İsteneni Anlayanlar	f %	46 32.4	61 43.0	25 17.6	45 31.7	21 14.8	53 37.3	49 34.5
Anlatılmak İsteneni Anlamayanlar	f %	96 67.6	81 57.0	117 82.4	97 68.3	121 85.2	89 62.7	93 65.5	58 40.8
Toplam	f	142	142	142	142	142	142	142	142
	%	100	100	100	100	100	100	100	100

Öğrencilerin, çalışmada anlatılmak istenenini anladıklarına ilişkin görüşlerinin oranı Görsel-8 dışında % 50'in altında kalmıştır. Görsel-8'de % 59.2 oranında öğrenci anlatılmak istenenini anladıklarını belirtmiştir. Görseli anladığını ifade eden öğrencilerin açıklamalarına bakıldığında görüşlerin *konu, görsel betimleme ve çıkarımda bulunma* olmak üzere üç ana başlık altında toplandığı görülmektedir. Genel olarak öğrencilerin gördüklerini anlatma çabası içinde oldukları tespit edilmiştir. Konu/tema açıklamalarından edinilen kavramların çoğunun soyut duygu ifadeleri içerdiği dikkat çekmektedir.

Görsel-1'de öğrencilerin bazıları gördükleri kapı ve sandalyeyi tasvir ederken, bazıları karışıklık, farklılık, insan sevgisi, özgürlük, kararsızlık, karamsarlık ve hayal gücü gibi soyut kavramlar üzerinde durmuşlardır. Görsel-2'de, Cin Ali ve güneşin doğuşu tasvir edilmiş ayrıca, sevinç ve mutluluk gibi kavramların da kullanıldığı dikkat çekmektedir. Görsel-3'de ise öğrenciler, korku kavramını kullanmışlardır. Görsel-4'de, öğrencilerin çoğu balon ve köpek kodlamalarını sıklıkla tekrar etmişlerdir. Görsel-5'de, öğrenci çalışmada anlatılmak istenenini kurdele olarak tasvir etmiştir. Görsel-6'da öğrencilerin bir bölümü ejderha, denizkızı gibi gerçeküstü karakterleri kolayca dile getirmişlerdir,

bunun yanında barış, sevinç, özgürlük gibi soyut kavramların kullanılması resmin anlatım bakımından zengin olmasından kaynaklandığını göstermektedir. Görsel-7’de, öğrenciler çalışmada ortada duran ve resimlenen kuklayı gördüklerini ifade ederken, bazı öğrenciler gösterilen çalışmada yer alan çizelgelerden etkilenecek burayı sergi, müze ve sanat galerisi olabileceğini düşünmüşlerdir. Görsel-8’de ise, en çok tekrar edilen kodlama farklı insan yüzleridir, ayrıca öğrenciler, insanlar hakkındaki görüşlerini farklı ifadelerle dile getirmektedirler.

Çizelge 5.4. Görsellerin Daha Önce Görülüp Görülmediğine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

GÖRÜŞ GÖRSEL	f - %	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6	G-7	G-8
	Daha Önce Görenler	f %	10 7.0	19 13.4	11 7.7	45 31.7	20 14.1	19 13.4	13 9.2
Daha Önce Görmeyenler	f %	132 93.0	123 86.6	131 92.3	97 68.3	122 85.9	123 86.6	129 90.8	120 84.5
Toplam	f %	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100

Çizelge 5.4’de görüldüğü üzere, öğrencilerin büyük bir kısmı bu görselleri daha önce görmediklerini belirtmiştir. Görsel-4’ü daha önce gördüğünü gören öğrencilerin oranı diğer görsellere göre daha yüksektir. Bunun sebebi, Jeff Koons’a ait balondan yapılmış köpek heykelini öğrencilerin internet, televizyon (reklam) veya lunapark’ta görmelerinden kaynaklanmaktadır. Diğer görselleri daha önce gördüklerini belirten öğrenciler internet, televizyon ve okul cevabı üzerinde yoğunlaşmışlardır.

Çizelge 5.5. Görsellere Benzer Çalışma Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

GÖRÜŞ GÖRSEL	f - %	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6	G-7	G-8
	Benzer Çalışma Yapanlar	f %	16 11.3	52 36.6	8 5.6	11 7.7	18 12.7	14 9.9	10 7.0
Benzer Çalışma Yapmayanlar	f %	126 88.7	90 63.4	134 94.4	131 92.3	124 87.3	128 90.1	132 93.0	122 85.9
Toplam	f %	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100

Çizelge 5.5'de görüldüğü üzere öğrencilerin büyük çoğunluğu Görsel Sanatlar dersinde bu tür çalışmalar yapmadıklarını belirtmişlerdir. Görsel-2'ye benzer çalışma yapanların oranı biraz daha yüksektir. Çünkü, Sabire Susuz'un, Cin Ali isimli çalışması öğrencilere tanıdık gelmiş, öğrenciler küçükken, çocukken ve ilkokulda benzer çizimler yaptıklarını belirtmişlerdir. Diğer görsellere benzer çalışma yaptığını söyleyen öğrencilerin sayısı azdır ama yapan öğrenciler okulda veya derste benzer çalışmalara yaptıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Çizelge 5.6. Görselleri Yapan Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

GÖRÜŞ GÖRSEL	f - %	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6	G-7	G-8
	Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İsteyenler	f %	117 82.4	67 47.2	64 45.1	83 58.5	68 47.9	97 68.3	96 67.6
Sanatçının Diğer Çalışmalarını Görmek İstemeyenler	f %	25 17.6	75 52.8	78 54.9	59 41.5	74 52.1	45 31.7	46 32.4	38 26.8
Toplam	f %	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100

Çizelge 5.6'da görüldüğü üzere öğrencilerin çoğu, bu görselleri yapan sanatçının diğer çalışmalarını görmek istediği yönde görüş bildirmiştir. Özellikle Dubuffet'in yaptığı diğer çalışmaları görmek isteyen öğrenci oranı çok fazladır. Sebebi ise; çalışmanın çok beğenilmesi, ilginç/ilgi çekici ve değişik/farklı olması ve öğrencilerin diğer çalışmaları merak etmesidir. Öğrenciler, Ahmet Güneştekin, İsmail Eyüpoğlu, Jeff Koons ve Julien Lassort & Matthieu Burlot'un diğer çalışmalarını yine aynı sebeplerle görmek istediklerini belirtmişlerdir. Sadece Sabire Susuz, Ron Mueck ve Burhan Doğançay'ın diğer çalışmalarını görmek isteyen öğrenci sayısı % 50'nin altında fakat %50'ye yakın orandadır. Bu öğrenciler de sanatçıların diğer çalışmalarını görmek istemektedir. Öğrencilerin bu tür çalışmaları beğendiği, merak ettiği ve görmek istediği anlaşılmaktadır.

Çizelge 5.7. Görsellerin Öğrencilerin Sanat Hakkındaki Görüşlerinin Etkisine İlişkin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

GÖRÜŞ GÖRSEL	f - %	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6	G-7	G-8
	Sanat Hakkındaki Görüşleri Değişenler	f %	34 23.9	18 12.7	21 14.8	23 16.2	28 19.7	48 33.8	43 30.3
Sanat Hakkındaki Görüşleri Değişmeyenler	f %	108 76.1	124 87.3	121 85.2	119 83.8	114 80.3	94 66.2	99 69.7	91 64.1
Toplam	f %	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100

Öğrencilerin, çalışmayı gördükten sonra sanat hakkındaki görüşlerinin değişip değişmediği sorulduğunda görüşlerinin değiştiğini belirten öğrencilerin oranı % 50'nin altında kalmıştır. Bu oran sadece görüşleri olumlu yönde değişenleri göstermektedir. Çünkü, sanat hakkındaki görüşleri olumlu olan öğrencilerin görüşlerinde değişiklik olmadığı için hayır cevabını vermişlerdir. Görsel-3'te sadece bir öğrenci görüşünün olumsuz yönde değiştiğini belirtmiştir. Bunun sebebi de Ron Mueck'e ait çıplak çocuk heykelini gören öğrencinin bunu ayıp olarak karşılamasından kaynaklanmaktadır. Tüm görsellerde resim ve sanata yönelik olumlu yönde görüş değişikliği olduğunu belirten öğrenciler bulunmaktadır. Özellikle, Görsel-6 (Maviye Kanat Açan Anka, Ahmet Güneştekin), Görsel-7 (Kuklalar, İsmail Eyüpoğlu) ve Görsel-8'i (L'homme 100 tetes, Julien Lassort & Matthieu Burlot) gördükten sonra sanat hakkındaki görüşlerinin değiştiğini belirten öğrencilerin oranı diğer görsellere göre daha yüksektir. Öğrenciler ilk izlenimde oluşan etkilenme, çalışmaların değişik/farklı olması gibi ifadelerle sanat hakkındaki görüşlerinin değiştiğini belirtmişlerdir. Görsel sanatlar dersinde kavramsal sanat uygulamalarının gösterilmesi, öğrencilerin resim ve sanata yönelik olumlu yönde görüş değişikliğine sahip olmalarını sağlamaktadır.

Çizelge 5.8. Görsel Sanatlar Dersinde Görsellere Benzer Çalışma Yapmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

GÖRÜŞ GÖRSEL	f - %	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6	G-7	G-8
	Derste Benzer Çalışma Yapmak İsteyenler	f %	75 52.8	48 33.8	28 19.7	77 54.2	53 37.3	67 47.2	67 47.2
Derste Benzer Çalışma Yapmak İstemeyenler	f %	67 47.2	94 66.2	114 80.3	65 45.8	89 62.7	75 52.8	75 52.8	54 38.0
Toplam	f %	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100

Görsel Sanatlar dersinde görsellere benzer çalışma yapmak isteyen öğrencilerin oranı, özellikle Görsel-1, Görsel-4 ve Görsel-8'de % 50'nin üzerindedir. Öğrenciler derste çizgisel ve renkli mekân düzenlemeleri, üç boyutlu çalışmalar ve video çalışmaları yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Bunun sebebi, öğrencilerin bu tür çalışmalardan etkilenmeleri, bu tür çalışmaların eğlenceli, değişik, kolay ve ilgi çekici olmasından kaynaklanmaktadır. Görsel-3'e benzer çalışma yapmak isteyen öğrenci oranı çok düşüktür. İnanç ve kültürel sebeplerden dolayı çıplak figüre karşı öğrencilerin mesafeli olması bu tür bir çalışmaları yapmak istemeyenlerin sayısını arttırmıştır. Görsel sanatlar dersinde Görsel-2, Görsel-5, Görsel-6 ve Görsel-7'ye benzer çalışma yapmak isteme oranı % 30-50 düzeyindedir. Dikkate değer sayıda bir öğrenci grubunun bu tür görsellere ilgi gösterdiği anlaşılmaktadır.

Çizelge 5.9. Görsellerin Tekniğini Anlayıp Anlamadıklarına İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde (%) Dağılımı

GÖRÜŞ GÖRSEL	f - %	G-1	G-2	G-3	G-4	G-5	G-6	G-7	G-8
	Tekniği Anlayanlar	f %	50 35.2	58 40.8	99 69.7	77 54.2	70 49.3	83 58.5	96 67.6
Tekniği Anlamayanlar	f %	92 64.8	84 59.2	43 30.3	65 45.8	72 50.7	59 41.5	46 32.4	38 26.8
Toplam	f %	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100	142 100

Çizelge 5.9’da görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir çoğunluğu görsellerin hangi teknikle yapıldığını anladıklarını belirtmiştir. Özellikle, Görsel-3, Görsel-4, Görsel-6, Görsel-7 ve Görsel-8’in hangi teknikle yapıldığını anlayan öğrenci sayısı daha fazladır. Heykel ve video çalışmalarının kolay anlaşıldığı, iki boyutlu yüzey çalışmalarının ise karıştırıldığı görülmektedir. Konuyla ilgili nitel veriler bu görüşü destekler niteliktedir.

3. Öğrencilerin kişisel bilgi verileri ile görsel beğeni düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyi istatistiksel olarak bulgulanarak şu sonuçlara varılmıştır.

Kız öğrencilerin beğeni toplam puanları, erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Cinsiyete göre görsel beğeni toplam puanlarının istatistiksel dağılımı ise anlamlı değildir.

Okullara göre görsel beğeni toplam puanlarının istatistiksel dağılımı anlamlıdır. ($p < .01$) Görsel beğeni toplam puanı en yüksek olan okul Denizli-Tavas Sait Kalaycıoğlu Ortaokulu’dur. Görsel beğeni toplam puana bakarak bütün okullarda görsellerin genelde beğenildiği görülmektedir.

Ailenin gelir durumuna göre görsel beğeni toplam puanlarının istatistiksel dağılımı anlamlı değildir. Fakat, gelir durumu 4000 TL ve üstü olanlar ve gelir durumunu belirtmek istemeyenler dışında gelir durumu yükseldikçe görsel beğeni puanlarının da yükseldiği dikkat çekmektedir.

Ailenin sanat eğitimi durumuna göre görsel beğeni toplam puanlarının istatistiksel dağılımı anlamlı değildir. Bunun sebebi, ailede sanat eğitimi almış kişiler bulunan öğrencilerin sayısının, sanat eğitimi almamışlara göre çok az olmasıdır.

Öğrencilerin ileride görsel sanatlar eğitimi alma durumuna göre görsel beğeni toplam puanlarının istatistiksel dağılımı $p < .05$ 'e göre anlamlıdır. Burada sanata karşı ilgili iyimser bir grubun varlığında söz edilebilir. İleride görsel sanatlar eğitimi almak isteyen öğrencilerin görsel beğeni puanları, almak istemeyenlere göre daha yüksektir.

4. Görüşler, çalışmanın sanat eseri olup olmadığı, öğrencilerin çalışmada anlatılmak isteneni anlayıp anlamadıkları, çalışmayı daha önce görüp görmedikleri, daha önce bu çalışmaya benzer çalışma yapıp yapmadıkları, bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını görmek isteyip istemedikleri, çalışmanın sanat hakkındaki görüşlerini değiştirip değiştirmediği, görsel sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer çalışma yapmak isteyip istemedikleri, çalışmanın tekniğini anlayıp anlamadıkları gibi yanıtların toplam puana göre elde edilmiş sonuçlardır.

Öğrencilerin kişisel bilgi verileri ile görsellere ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyi istatistiksel olarak bulgulanarak şu sonuçlara varılmıştır.

Cinsiyete göre görsel görüş toplam puanlarının istatistiksel dağılımı anlamlıdır. Görsel beğeni toplam puanında olduğu gibi kız öğrencilerin görüş

toplam puanları, erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Kız öğrenciler görselleri daha çok beğendikleri gibi görseller hakkında daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Okullara, ailenin gelir durumuna, ailenin sanat eğitimi durumuna göre görsel görüş toplam puanlarının istatistiksel dağılımı anlamlı değildir. Denizli/Serinhisar Ortaokulu ve Denizli-Tavas Sait Kalaycıoğlu Ortaokulu'nun görsel görüş toplam puanları diğer okullara göre daha yüksektir. Gelir durumu 3000 TL'ye kadar olan öğrencilerin görüş puanları düzenli artarken, gelir durumu 3000 TL ve üstü olanlar ve gelir durumunu belirtmek istemeyen öğrencilerin görüş puanları düşmektedir. Ailesinde sanat eğitimi almış kişiler bulunan öğrenciler ile almamış kişiler bulunan öğrencilerin dağılımı dengesiz olsa da, ailesinde sanat eğitimi almış kişiler bulunan öğrencilerin görsel görüş puanları daha yüksektir.

Öğrencilerin ileride görsel sanatlar eğitimi alma durumuna göre görsel görüş toplam puanlarının istatistiksel dağılımı $p < .01$ 'e göre anlamlıdır. İleride görsel sanatlar eğitimi almak isteyen öğrencilerin görsel görüş toplam puanları, almak istemeyen öğrencilere göre daha yüksektir.

5. Öğrencilerin beğeni düzeyleri ile görüşleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, Görsel-1 dışında, aradaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Görselleri beğendiğini ve çok beğendiğini belirten öğrenciler görseller hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Görsel-1 için istatistiksel olarak farkın anlamlı olmadığı bulgusuna ulaşılmasına rağmen, beğeni ile görüşler arasında beğenilerin lehine düzenli bir artışın olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak, öğrenciler beğendikleri görseller hakkında olumlu görüşler bildirmişlerdir.

6. Ön test ve son test uygulamaları sonunda deney (çalışma) grubu öğrencilerin kavramsal sanat örneklerine ilişkin beğenileri arasında, Görsel-2 ve Görsel-5'de $p < .01$ 'e göre, Görsel-7'de ise $p < .05$ 'e göre anlamlı düzeyde farklılık olduğu, görülmektedir. Görsel-1, Görsel-3, Görsel-4, Görsel-6 ve Görsel-8'de ise aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Görsel beğeni toplam

puanına göre ve görsel görüş toplam puana göre ise $p < .05$ 'e arada anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Öğrencilere kavramsal sanat hakkında bilgi verildikten sonra öğrencilerin beğeni puanlarının arttığı görülmektedir. Sadece, Görsel-7 ve Görsel-8'de görseller hakkında bilgi verildikten sonra beğeni puanları düşmüştür, ancak Görsel-8'in oransal olarak daha yüksek beğeni aldığı görülmektedir. Ayrıca, bilgi verildikten sonra öğrencilerin görsel beğeni toplam puanları ve görsel görüş toplam puanları da yükselmiştir.

7. Deney (çalışma) grubu öğrencilerinin yaptıkları kavramsal sanat çalışmalarına ilişkin öz-değerlendirmeleri yazdırılmış ve uzmanlardan *Konu ve Anlatım Özellikleri, Kavramsal Sanatla İlişkisi, Biçimlendirme (Teknik), Özgünlük (Yaratıcılık)* kriterlerini dikkate alarak görüşleri alınmıştır.

İncelenen 11 öğrenci çalışmasına göre;

Öğrenci Çalışması-1, yaratıcı ve özgün, kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı, kavramsal sanatla ilişki kurulamayan, yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun ve/veya biraz altında olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-2, yaratıcı ve özgün, kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı, kavramsal sanatla ilişki kurulan, naif ve başarılı olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-3, yaratıcı ama özgünlük açısından zayıf, geleneksel gereçlerin ve biçimin ötesine geçemeyen, kavramsal sanatla ilişkisi zayıf, yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-4, yaratıcı ve özgün, kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı, kavramsal sanatla ilişki kurulan, yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-5, yaratıcı ama özgün olmayan, simgeci, kullanılan malzeme ve teknik bakımından yetersiz, kavramsal sanatla ilişki kurulan

ve/veya ilişkisi zayıf görülen, yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-6, yaratıcılıktan uzak ve süslemeci, simgeci, kullanılan malzeme ve teknik bakımından yetersiz, kavramsal sanatla ilişki kurulamayan fakat kavramsal bir etkisi olan, yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-7, yaratıcı ya da özgün olmayan, biçimlendirme (teknik) açıdan düzgün ve güzel, kavramsal sanatla ilişki kurulamayan, yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-8, yaratıcı ve özgün, kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı, ilginç, kavramsal sanat özellikleri taşıyan, yaş grubu sanatsal gelişim basamağının altında olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-9, yaratıcı öğeler içeren ve özgün, kullanılan malzeme ve teknik bakımından zayıf, kavramsal sanatla ilişki kurulan, yaş grubu sanatsal gelişim basamağına uygun ve/veya altında olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-10, özgün ve yoğun emek harcanmış, teknik açıdan özensiz, malzeme seçimi ile kavramsal sanata yaklaşmış, simgeci olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenci Çalışması-11, özgün, teknik açıdan yetersiz, kullanılan malzeme ve teknik bakımından farklı, kavramsal sanatla ilişkisi zayıf, yaş grubu sanatsal gelişim düzeyinin altında olarak değerlendirilmiştir.

Yaşına ilişkin soyut döneme rağmen; görsel imge ile anlatı (ileti) arasında soyut ve kavram düzeyinde bağlantı kurmaları yeterli değildir. Öğrencilerin yaratıcı ve özgün olmalarına karşın, malzeme ve teknik düzeyde genelde zayıf kaldıkları fakat teknik bakımından kavramsal sanata yaklaşan örneklerin de olduğu görülmektedir. Çalışmalarda şablon bilgi ve simgelerin tekrar edilmesi, süslemeci öğelerin yer alması ve özensizlik uzmanların dikkatinden kaçmamıştır.

Deney grubu öğrencilerinin merkezi sınavlara hazırlık sürecinde olmaları deney sürecini olumsuz etkilediği söylenebilir. Öğrencilerin kavramsal sanatı anlamış olsalar bile uygulamalara odaklanamadıkları görülmektedir. Deney grubu öğrencilerinin algı sorunu yaşadığı tespit edilmiştir.

8. Örneklem grubu okullarındaki görsel sanatlar öğretmenlerinin kavramsal sanat uygulamalarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Buna göre;

Kavramsal sanat uygulamalarını faydalı bulduklarını, öğrencilerin zorlandıklarını ama olması gerektiğini, görsel algının eğitiminde destekleyici olduğu, kişinin düşüncelerini özgürce, içinden geldiği gibi, kaygı gütmeden resmedebilmesinin çok faydalı olduğu olduğunu belirtmişlerdir.

Görsel sanatlar eğitimine katkı sağlayacağını, öğrencinin bakış açısını genişleteceğini ve yeni açılımların yararlı olacağını belirtmişlerdir.

Bazı öğretmenlerin daha önce kavramsal sanat çalışması yaptıklarını ve öğrencilerine de yaptırdıklarını belirtmiştir.

Öğretmenler, kavramsal sanat uygulamalarına öğretim programında yer verilmesi gerektiğini, kavramsal sanatın öğrencileri gerçekçi resimden kurtarabileceğini belirtmişlerdir.

5.2. ÖNERİLER

1. Görsel sanatlar dersi eser analizi konusu kapsamında öğrencilere kavramsal sanat örnekleri göstererek öğrencilerin farklı bakış açıları kazanmaları ve sanatta yeni ifade olanaklarını tanımları sağlanmalıdır.

2. Çağdaş sanat uygulamaları ile öğrencileri buluşturan etkinlikler düzenlenmelidir. Geziler sadece müze ziyaretleriyle sınırlı tutulmamalı, Bienal ve benzeri uluslararası sanat sergilerine gidilmeli veya sanal müze olanaklarından etkin bir şekilde yararlanılmalıdır.
3. Kavramsal sanat çalışmaları ile öğrencileri bir araya getirme imkanlarının olmadığı durumlarda öğretim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Son yıllarda çeşitli öğretim alanlarını destekleyici uzaktan eğitim modelleri yaygınlaşmıştır. Kurumsal anlamda bu tür olanaklardan yararlanarak, kavramsal sanatla ilgili web portalı oluşturulmalı ve güncel tutulmalıdır. Fatih ve benzeri teknoloji tabanlı eğitim destek projeleri kapsamında genelde sanat eğitiminin özelde ise kavramsal uygulamalarına yer verilmesi sağlanmalıdır.
4. Kavramsal sanat hakkında bilgi sahibi olan öğrencilerin bu tür çalışmalara ilgi gösterdikleri ve görüşlerinin olumlu yönde değiştiği görülmüştür. Bu sebeple;
  - Sanat eserleriyle ilgili veri çeşitliliği bakımından çok sayıda kavramsal sanat örnekleme yapılmalıdır,
  - Kavram temelli sanatsal uygulamalar (biçimlendirme) yaptırılmalıdır,
  - Soyut düşünce ve dil becerisini geliştireceği için Türkçe kompozisyon öğretimi ile disiplinler arası işbirliğine gidilmelidir.
  - Sanat eğitiminin güncel boyutunun anlaşılması bakımından programda kavramsal sanata ilişkin konulara yer verilmeli ve kazanımlarda belirtilmelidir.
5. Öğrencilerin yaratıcılıklarının ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi için farklı malzemelerin kullanılmasına fırsat verilmelidir.

6. Öğrencilerin yaptığı kavramsal sanat uygulamalarında, bireysel farklılıklar, yaratıcılık düzeyleri, anlatım farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır.
7. Yaş grubu itibarıyla 8. sınıf öğrencilerin resim uygulamaları yapmaktan uzaklaştıkları bir evrede, ilgilerini çekecek güncel konu ve olgularının sıkça yer aldığı kavramsal sanat çalışmalarına yönlendirmek, sanatla olan bağlarının kopmaması için önemli bir araç ya da gereklilik olarak görülmelidir.
8. Görsel sanatlar öğretmenlerinin kavramsal sanat uygulamaları hakkında genel olarak olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretmenler öğretim programında yer verilmesini önermekle birlikte, pratik ve özgün bir model ortaya koyamamışlardır. Bu sebeple, öğretmenlerin kavramsal sanat algılarını geliştirmeye yönelik hizmet içi sanat eğitim programları düzenlenmelidir. Bu konuda üniversitelerle işbirliğine gidilebilir.
9. Kavramsal sanat, yapısı gereği çok disiplinli yapılandırmacı öğretim yaklaşımları ile uyumluluk gösterir. Tek boyutlu veriye göre daha çok şey söyleyen görsel, işitsel ve metinsel verilerin harmanlanmasına olanak verir. Bu bakımdan süratle kavramsal sanatla ilgili öğretim modelleri yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acil, Ş. (2008). *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü Öğrencilerinin Kavramsal Sanat ile İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma (Diyarbakır İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye
- Antmen, A. (2008). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*. Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Artut, K. (2001). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Atakan, N. (1998). *Arayışlar Resim ve Heykelde Alternatif Akımlar*. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Aysan, Ş. (1980). *"Kavramsal Sanat" Sanat Olarak Betik*. Sanat Tanımı Topluluğu Yayını, İstanbul.
- Aysan, Ş. (1986). *Kavramsal Sanat*. Kalın Dergisi. (1)
- Aytaç, Ç. (1981). *Sanat ve Uygarlık*. Dizgi ve Baskı, Bizim Büro, Ankara.
- Balcı, F. (2004). "İmgesel Düşünme, Kavramsal Düşünme, Sanat ve Sanat Eğitimi". Gazi Üniversitesi - Gazi Eğitim Fakültesi Sanat Eğitimi Sempozyumu, Ankara.
- Balcı, Y. B. (2005). *Estetik*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Batur E. (1995). *"Minimalizm ya da Minimal Sanat", Sanat Dünyamız, Avant-Garde 1945-1995, Son Yarım Yüzyılın Sanat Akımları Kavramları*, YKY, İstanbul, Sayı 59.
- Bolat Aydoğan, Kibar Evren. (2008). *Sanatta Disiplinler Arası Bir Yaklaşım. Performans Sanatı*. Art-E. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi. Sayı.1.
- Boynudelik, Z., (1999). *1986-1996 Tarihleri Arasında İstanbul'da Düzenlenen ve Mekanları ile Doğrudan İlişki Kuran Sergiler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye
- Buyurgan, S. Buyurgan, U. (2001). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi-İlköğretim 1. Kademe*. Dersal Yayınları, Ankara.
- Can, K. (1991). *Bir Düşünsel Sorgulama Biçimi Olarak Kavramsal Sanat'ın Sıradan Yaşam İçindeki Yeri*. Sanatta Yeterlik Çalışması, Mimar Sinan

Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Anasanat Dalı
Tekstil Programı, İstanbul, Türkiye

Cauquelin A. (2005). *Çağdaş Sanat*. Çeviren. Özlem Avcı. Dost Kitapevi
Yayınları, Ankara.

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. (1997). İstanbul Yapı-Endüstri Merkezi
Yayınları.

Ertürk S. (1974). *Eğitimde Program Geliştirme*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Erzen J. N. (1991) "*Modernizm Sonrası Sanat*". *Çağdaş Düşünce ve Sanat*,
Plastik Sanatlar Derneği Yayınları, İstanbul.

Erzen J. N. (1997) *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 2*, Yem Yayınları, İstanbul.

Gültekin, G. (1994). *Türk Kavramsal Sanatçılarının Yeni Çevre Yaratma
Sorununa Yaklaşımları*. Sanat Dünyası, Mayıs-Ağustos, Sayı 14.

İmamoğlu, G. Tarman, S. (2005). *Kavramsal Sanatta İletişim Sorunsalı*, 15-
30 Eylül 2005. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

İnce, B. (2007). *Türkiyede Sanat (Resim) Eğitimcisi Yetiştirme Sürecinde Sanat
Eleştirisi Dersine İlişkin Öğrenci Tutumları - Öğretim Etkinlikleri ve Sanat
Etkinliklerini İzleme Edimi İlişkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz
Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye

Kahraman, H. B. (1990). *Sanatta Konvensiyonel Tradisyonel İlişkilerine
Bakışlar*, Resim - Kavramsal Sanat Açısından. Hürriyet Gösteri.

Kahraman, H. B. (1993). *Yeniden Türk Kavramsal Sanatı Üstüne*. Hürriyet
Gösteri.

Kasioğlu, A. (2009). *Sanat Eğitimcilerinin Yetiştirilmesinde Kavramsal Sanatın
Önemi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye

Kınay, C. (1993). *Sanat Tarihi*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Kırıçoğlu O.T. (2005). *Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak*, Pegem A
Yayıncılık, Ankara.

Kosuth, J. (1980). *Felsefenin Sonu Sanatın Başlangıcı*. Çeviren. Şükrü
Aysan. SST Yayınları, İstanbul.

Kuspit, D. (2006). *Sanatın Sonu*. Çeviren. Yasemin Tezgiden. Medis Yayınları,
İstanbul.

- Lewitt S. (1980). "*Kavramsal Sanat Üzerine Paragraflar*", Çeviren. Şükrü Aysan, Sanat Olarak Betik. Sanat Tanımı Topluluğu Yayını. İstanbul
- Milli Eğitim Bakanlığı (2010). Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx/program2.aspx?islem=1&kno=26>.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>.
- Ögel, S. (1977). *Çevresel Sanat*. İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını. 121, İstanbul.
- Özayten, N. (1994). *Canan Beykal ve Odaları*. Hürriyet Gösteri. (163)
- Özayten, N. 1997. Yerleştirme. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, YEM.
- Özdamar, E., (2003). *Yerleştirme Sanatı Açısından Mimari Yerleştirmeler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özsezgin, K. (1989). "*Yeni Seçmecî Bir Akım*". Milliyet Sanat. Sayı.227/1.
- Sanat Dünyamız. (1995). *Avant-Garde 1945-1995 Son Yarım Yüzyılın Sanat Akımları*, Kavramları. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, Sayı.59.
- Smithson, R. (1979). *Entropy and the New Monuments*, Nancy Holt, ed. The Writings of Robert Smithson, New York
- Smith R. (1991). *Conceptual Art, Concepts of Modern Art*, ed. Nikkos Stangos, Thamesand Hudson, New York.
- Süsoy Şimşek, E. (2006). *Kavramsal Sanatın Resim Sanatı Tanımını Etkileyişi ve Resim-İş Eğitime Getireceği Katkıları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Türkçe Sözlük. (1993). T.D.K. Yayınları, T.T.K. Basımevi, Ankara. Cilt 1.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, M. (2005). *Modernizmden Postmodernizme Sanat*, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Yılmaz, S. (2008). *Kavramsal Sanatta İroni ve Olumsuzluk*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK-1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

A. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet: Kız ☐ Erkek ☐			
Okul:			
1. Denizli Merkez Ortaokulu..... ☐			
2. Denizli P.E.V. Ortaokulu..... ☐			
3. Denizli/Babadağ Müşerref Yılmaz Ortaokulu..... ☐			
4. Denizli/Buldan Dört Eylül Fehmi Mehmet Şükriye Erensoy Ortaokulu..... ☐			
5. Denizli/Honaz Kaklık Ortaokulu..... ☐			
6. Denizli/Serinhisar Ortaokulu..... ☐			
7. Denizli/Tavas Sait Kalaycıoğlu Ortaokulu..... ☐			
Kardeş Sayısı (Kendisi Dahil):	Eğitim Durumu ve Meslek		Gelir Durumu
Anne-Baba Sağ Beraber ... ☐	Annenin Eğitim Durumu:	Babanın Eğitim Durumu:	500-999 ₺..... ☐
Anne-Baba Sağ Ayrı ..... ☐	İlkokul..... ☐	İlkokul..... ☐	1000-1999 ₺... ☐
Yalnızca Anne Sağ ..... ☐	Ortaokul..... ☐	Ortaokul..... ☐	2000-2999 ₺... ☐
Yalnızca Baba Sağ..... ☐	Lise..... ☐	Lise..... ☐	3000-3999 ₺... ☐
	Üniversite... ☐	Üniversite... ☐	4000 ve üstü ₺. ☐
	Annenin Mesleği:	Babanın Mesleği:	
	Ev Hanımı.... ☐	Çalışmıyor.. ☐	
	Memur..... ☐	Memur..... ☐	
	İşçi..... ☐	İşçi..... ☐	
	Ticaret..... ☐	Ticaret..... ☐	
	Emekli..... ☐	Emekli..... ☐	
	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐	
Ailede Sanat Eğitimi Almış Kişi Var mı? Yok ☐ Var ☐ ... (kısaca tanıtırınız).....			
İleride Görsel Sanatlar Eğitimi almak ister misiniz? Hayır ☐ Evet ☐ Hangi alanda? Belirtiniz. (Örn: Mimarlık, resim, fotoğraf, heykel, özgün baskı, grafik tasarım, tekstil tasarım, endüstriyel tasarım, geleneksel sanatlar, seramik-cam tasarımı, vb.)			

EK-2. KAVRAMSAL SANAT ÖRNEKLERİNE İLİŞKİN BEĞENİ FORMU

B. KAVRAMSAL SANAT ÖRNEKLERİNE İLİŞKİN BEĞENİ FORMU

Gösterilen her görseli dikkatlice inceleyiniz ve bir sonraki görsele geçmeden önce verilen süre içinde bu çalışmayı ne ölçüde beğendiğinizi aşağıdaki kutucuklara (X) işareti koyarak belirtiniz.

Görsel No	Kesinlikle Beğenmiyorum	Beğenmiyorum	Kararsızım	Beğeniyorum	Çok Beğeniyorum
	1	2	3	4	5
Görsel 1					
Görsel 2					
Görsel 3					
Görsel 4					
Görsel 5					
Görsel 6					
Görsel 7					
Görsel 8					

EK-3. KAVRAMSAL SANAT ÖRNEKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞ FORMU

C. KAVRAMSAL SANAT ÖRNEKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Gösterilen görsellerle ilgili görüşlerinizi aşağıdaki kutucuklara (X) işareti koyarak belirtiniz. Soru ile ilgili açıklama yapmak isterseniz alt taraftaki boşluğa yazınız. (Süre: 5 Dakika)

1	Sizce bu bir sanat eseri midir? Yanıtınız “evet” ise nedenini kısaca açıklayınız.	Evet ☐	Hayır ☐
2	Bu çalışmada anlatılmak isteneni (konu-tema) anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise ne/ neler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.	Evet ☐	Hayır ☐
3	Bu çalışmayı daha önce gördünüz mü? Yanıtınız “evet” ise nerede gördüğünüzü belirtiniz.	Evet ☐	Hayır ☐
4	Daha önce buna benzer bir çalışma yaptınız mı? Yanıtınız “evet” ise kısaca anlatınız.	Evet ☐	Hayır ☐
5	Bu çalışmayı yapan sanatçının diğer çalışmalarını da görmek ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.	Evet ☐	Hayır ☐
6	Bu çalışma sanat hakkındaki görüşlerinizin değişmesine neden oldu mu? Yanıtınız “evet” ise kısaca açıklayınız.	Evet ☐	Hayır ☐
7	Görsel Sanatlar dersinde bu çalışmaya benzer uygulamalar yapmak ister misiniz? Yanıtınız “evet” ise nedenini belirtiniz.	Evet ☐	Hayır ☐
8	Bu çalışmanın tekniğini anladınız mı? Yanıtınız “evet” ise hangi teknikle yapılmış olabilir? (yağlıboya, suluboya, heykel, mimari, fotoğraf, baskı, kolaj, karışık teknik, video...) düşüncelerinizi belirtiniz.	Evet ☐	Hayır ☐

EK-4. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Kişisel Bilgiler:

Mezun olduğunuz Üniversite/Fakülte/Bölüm: .....

Öğretmenlikte toplam hizmet yılınız: .....

Lisansüstü Durumu:

Yüksek Lisans devam ediyor

Yüksek Lisans

Doktora devam ediyor

Doktora

Kişisel Sergi Açtınız mı? Cevabınız "evet" ise; Kaç tane, nerede, ne zaman kısaca açıklayınız.....

Karma – Grup sanat etkinliklerine katıldınız mı? Cevabınız "evet" ise; Kaç tane, nerede, ne zaman belirtiniz.....

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

SORU:

Kavramsal sanat uygulamalarıyla ilgili görüşlerini açıklayınız?

- a) Nasıl değerlendiriyorsunuz?
- b) Görsel sanatlar eğitimine katkı sağlar mı?
- c) Daha önce kavramsal sanat çalışması yaptınız mı? Öğrencilerinize yaptırdınız mı?
- d) Kavramsal sanat uygulamalarına öğretim programında yer verilmeli mi?

YANITLAR:

EK-5. ÖĞRENCİ ÖZ-DEĞERLENDİRME FORMU

ÖĞRENCİ ÖZ-DEĞERLENDİRME YAPRAĞI

Adı Soyadı:

Tarih:

1. Bu çalışmaya başlarken neden bu kavramı seçtim? Benim için anlamı nedir?

.....
.....

2. Bu çalışmayı yapmamda hangi kavramsal sanat uygulaması etkili oldu?

.....
.....

3. Bu çalışmayı daha önce yaptığım çalışmalarla karşılaştığımda nasıl buluyorum?

.....
.....

4. Bu çalışmayla neleri öğrendiğimi düşünüyorum?

.....
.....

5. Bu çalışmayı yaparken hangi araç gereç ve tekniği, nasıl kullandım?

.....
.....

6. Bu çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım, bunları nasıl çözdüm?

.....
.....

7. Bu çalışmamda anlatımı kuvvetlendirmek için neler düşündüm? Uygulama sürecinde yapmış olduğum önemli seçimler nelerdir?

.....
.....

8. Eğer bu çalışmayı tekrar yapsaydım, Şöyle yapardım...

.....
.....

EK-6. UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK-7. İLKÖĞRETİM 8.SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİ YILLIK PLAN ÖRNEĞİ

AY	TARİH	HAFTA	DERS SAATI	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME	ARA DİSİPLİNLER ve ATATÜRKÇÜLÜK
EYLÜL	17-21 Eylül	1	1	İlkoğretim Haftasıyla ilgili açıklamalar. Eğitim ve Öğretim, Bilim ve Sanatın önem ve gerekliliği. Atatürk'ün bu konulara verdiği önem. Ders işleniş ve kullanılacak araç gereçlerle ilgili bilgi.		İLKÖĞRETİM HAFTASI		
	24-28 Eylül	2	1					
EKİM	01-05 Ekim	1	1	1.Şiir, öykü, masal, efsane, mitoloji, karikatür gibi çeşitli alanların ürünleri ile ilişki kurarak görsel biçimlendirme çalışmalarını yapar. (GSB)	"Karikatür Çiziyorum"	Resim kâğıdı, Resim kalemi, tarama uçları, Pilot kalem, Çizimi Mürekkep, Silgi, açacak. Sanatçılara ait örnek karikatürler: Efsane, şiir, masal, öykü ve mitoloji ve öykü örnekleri araştırılarak derene getirilecek. 1. "Karikatür Çiziyorum" Ünlü Türk karikatürcülerinin eserlerinden örnekler gösterilir. Dünyanın en önemli karikatür yarışmalarından "Socet Şişejajı Karikatür Yarışması", Uludağ Rasim Akşehir Nasrettin Hoca Karikatür Yarışması ile ilgili örnekler gösterilir. Öğrencilerin istedikleri bir konuda karikatür çizimleri sağlanabilir.		
	08-12 Ekim	2	1	1. Görsel biçimleme öğelerini tanıy ve kullanır. (GSB) 2. Sanatsal düzenleme ilkelerinden yararlanarak özgün kompozisyonlar oluşturur. (GSB)	Görsel biçimleme öğeleri	Resim kâğıdı, resim kalemi, silgi, el ve ayak çizimleri fotokopileri.		Kariyer Bilincini Geliştirme
	15-19 Ekim	3	1	6. Çizgilerin kişiye özgü olduğunu kavrar. (GSB) 1. Sanatın kendine özgü evrensel bir dili olduğunu kabul eder. (GSK)	Teknik anlatım gösterme	2. Denge, hareket, oran – orantı, açık – koyu, ışık – gölge, armoni, üslup Bu değerler yazdırılır ve açıklanabilir yapılır. 3. Kompozisyon: Bir sanat eserinde, sanatın elemanlarının sanatın ilkelere göre düzenlenmesi 4. Form: (çerçeve, boyutluk, eksen) Işık gölge, renk, anatomi, çığı ve doku gibi elemanların hepsinin birden oluşturulduğu görüntü veya biçim.		2. Her bireyin kendine özgü ve benzersiz olduğunu bilir.(Ara Disiplin-GSB.6)
	22-26 Ekim	4	1		El ve ayak çizimleri	Perspektif: Resmin iki boyutlu ortamında, üçüncü boyut (derinlik) yansımaları vermek için kullanılan teknik.		
					Denge – Hareket			
					Lekeden Kompozisyona			
								29 EKİM CUMHURİYET BAYRAMI

AY	TARİH	HAFTA	DERS SAATI	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME	ARA DİSİPLİNLER ve ATATÜRKÇÜLÜK
KASIM	29 Ekim-02 Kasım	1	1	3. Sanatsal düzenleme ilkelerinden yararlanarak özgün kompozisyonlar oluşturur. (GSB)	Atatürk'ün Bilim ve Sanata Verdiği Önem	Resim Kâğıdı, Resim Kalemi, guaj boya, sünger, karton, maket bıçağı, cetvel, sprey boya, Palet, Su Kabı.		
	05-09 Kasım	2	1	6. Çizgilerin kişiye özgü olduğunu kavrar. (GSB)	Sözlerin Düzeni	"Atatürk'ün Bilime ve Sanata verdiği Önem"		
	12-16 Kasım	3	1	7. Yaptığı çalışmaları sergilemekten ve çevresindekileri paylaşmaktan haz alır. (GSB)	Grafik Tasarım (Blok Yazı)	Öğrencilerden, görsel biçimlendirme öğelerini kullanarak Atatürk'ün sanata ve bilime verdiği önemi anlatan özyeşlemlerini birini içeren tasarım hazırlamaları istenir.		10 KASIM ATATÜRK'Ü ANMA GÜNÜ
	19-23 Kasım	4	1	1. Sanatın kendine özgü evrensel bir dili olduğunu kabul eder. (GSK)	Eser Analizi	Tuval, resmin fotokopisi, kopya kâğıdı, resim kalemi, yağlı boya, resim yağı veya sıvı yağ, tiner, yağlı boya fırçaları, temizlik bezi, palet, Guaj boya, sulu boya fırçaları, su bardağı, Aklelik boya		
	26-30 Kasım	5	1	3. Farklı sanat akımları hakkında bilgi edinir. (GSK)	Ben Bir Sanatçıyım	Sanat Akımlarının Araştırılması ve Sanatçılara sanat eseri incelenerek İstedikleri bir sanat eserinin derste çalışması sağlanacak. Eser Analizi" Vincent Van Gogh, Toulouse Lautrec, Eriş, Çablıo, Fikret Müsalla, Chat Burak gibi yaşamaları eserlerine yansıyan sanatçıların ait eserlerden örnekler sinifa getirilir. Öğrencilerin, eserlerden nasıl etkilendiklerini (firca vuruları, ele aldıkları konular, renkler, duygular vb.) önce sözel, sonra görsel çalışmalar (resim, heykel vb.) ile ifade etmeleri istenebilir.		24 KASIM ÖĞRETMENLER GÜNÜ
	03-07 Aralık	1	1	4. Farklı ifade biçimlerinin sanatın dallarını oluşturduğunu fark eder. (GSK)	ROPRODUKSİYON	1. Renkli çalışmalar, tercih edilen araç - gerece göre yapılmalıdır. 2. Tercih edilen araç - gereçler en az bir ders öncüsünden öğrencilere bildirilmeli, araç - gereç ve teknik seçiminde öğrencilerin ilgi ve istekleri dikkate alınmalıdır. 3. Akımlar öğrencilerin yaş düzeyleri dikkate alınarak belirgin özellikleri ile verilmelidir.		

AY	TARİH	HAFTA	DERS SAATI	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME	ARA DİSİPLİNLER ve ATATÜRKÇÜLÜK
ARALIK	10-14 Aralık	2	1	7. Karşılaştığı evrensel ve ulusal sanat eserlerinin sanatçıların yaşam öykülerini öğrenmeye istek duyar. (GSK) 12. Duygularını, düşüncelerini ve izlenimlerini yansıtan görsel tasarımlar yapar. (GSK)	Yaşamımızda İnsan (Mutlu, Hüzünlü, Sevinçli, Coşkulu, Korkak, Cesur) Anlatım, gösterme, uygulama	Resim kağıdı, resim kalemi, silgi Porte ve insan vücudu oranlamaları hakkında bilgi verilir. Tahta da çizimi yapılır. Portrede enine 1/4 dikine 1/5 oranları gösterilir. Mimik farkındalığının gözetilerek ve ağızda önemli olduğu vurgulanıp sematik gösterimler yapılır.		
	17-21 Aralık	3	1					
	24-28 Aralık	4	1	4. Farklı ifade biçimlerinin sanatın dallarını oluşturduğunu fark eder. (GSK) 6. Gösterilen sanat eserindeki görsel biçimlendirmeye öğelerinin sanatsal düzenleme ilkelerine göre nasıl düzenlendiğini açıklar. (GSK) 13. Gördüğü sanat eseri hakkında estetik bir yargıya varır. (GSK)	Duyguları ifade edici çalışmalar	Tahta pano, çivi, tel ve ip, boya ve vernik. Eliyoğrafi ahsap bir zemin üzerine çakılmış çiviler arasından teller geçirilerek belli örgü teknikleri kullanılarak çeşitli desenler meydana getirilmesi sanatıdır. Eliyoğrafi sanatçı önce kafasında bazı motifler tasarlıyor. Daha sonra bu motifleri oluşturmak için tahta panolar üzerine bildiğimiz çivilerini belli bir düzene göre çakıyor. Bu çiviler boyanıp verniklendikten sonra, çivilerin arasından çeşitli renklerde ipkiler sıkıca geçirilerek önceden tasarlanmış motifler ortaya çıkarılıyor. Ancak bu ipkiler geçirme de bir ustalık gerektiriyor. Öyle rastgele bütün çivilerden aynı şekilde ipkileri geçirilmez hiçbir şey elde edemiyorsunuz. Gerek tahta panonun ve gerekse kullanılacak ipkilerin rengi önceden sanatçı tarafından tasarlanıyor. Seçilen renklerin hem birbirine uyumlu olması hem de motif ortaya çıkaracak şekilde olması gerekiyor. Yani ne renkleri birini arasında boğulacak ne de çok fazla zıt renkleri kullanarak insan gözü rahatsız edilecek. Burada bütün iş sanatçının yaratıcı yeteneğine ve ustalığına kalıyor.		
	31 Aralık - 04 Ocak	5	1	FİLOGRAFİ				

AY	TARİH	HAFTA	DERS SAATI	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME	ARA DİSİPLİNLER ve ATATÜRKÇÜLÜK
OCAK	07-11 Ocak	1	1	9. Görsel sanat eserinin oluşmasında, dönemin düşünce ve inanç sistemlerinin, coğrafi özelliklerinin ve çeşitli olayların etkisini tartışır. (GSK) (Belirli Gün ve Haftalarla İlişkilendirme) 10. Sanatın, kültürü aktarma yollarından biri olduğuna ilişkin örnekler verir. (GSK)	Minyatür Kurtuluş Savaşı Guaj Boya	Resim Kağıdı, Suluboya, Guaj Boya, fırça, su, su kabı, minyatürün fotokopisi. Minyatür Resim Örneklerinin İncelenmesi yapılacaktır. 9. 10. "Minyatür" Dönemin savaş sahnelerini, eğlence hayatını, yaşantısını anlatan bir minyatür incelemesi yapılabilir. Öğrencilere: "Burada neler görüyorsunuz, insanlar neler yapmaktadırlar, en çok dikkatinizi çeken unsurlar nelerdir, kıyafetler nasıl, mekân nasıl düzenlenmiş?" gibi sorular yöneltilir.		14- Konu: Sanat - Kültür ilişkileri Açıklamalar: Atatürk'ün milli kültüre verdiği önem verilirken, sanatın kültürün taşıyıcısı konumunda olduğu vurgulanmalı ve sanat kültürünün oluşmasındaki din, dil, coğrafi faktörler ve geçmiş yaşantıların (tarihin) etkisi ile birlikte değerlendirilmelidir. (Atatürkçülük) 9. Milli mücadele dönemini yansıtan bir tablo seçilir. Öğrenciler seçilen tabloyu inceleyerek, Tablo üzerinde, geçmişteki yaşantı, dönemin sanat eserine yansımaları, olayın konularında konuşmaları istenir. Ayrıca gösterilen eserlerden yola çıkarak öğrencilerden görsel tasarımlar yapmaları istenebilir (Belirli Gün ve Haftalarla İlişkilendirme)
	14-18 Ocak	2	1	3. Sanatsal düzenleme ilkelerinden yararlanarak özgün kompozisyonlar oluşturur. (GSK) 12. Duygularını, düşüncelerini ve izlenimlerini yansıtan görsel tasarımlar yapar. (GSK)	Duyguları ifade edici çalışmalar NATÜRMORT PASTEL	Resim kağıdı, pastel, resim kalemi, silgi, çeşitli meyveler, tabak.		
	21-25 Ocak	3	1					

2012-2013 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI YARIYIL TATİLİ 25 OCAK - 10 ŞUBAT 2013

AY	TARİH	HAFTA	DERS SAATI	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME	ARA DİSİPLİNLER ve ATATÜRKÇÜLÜK
ŞUBAT-MART	11-15 Şubat	1	1	1. Türk müzeciliğinin kurulmasında öncülük eden kişileri araştırarak bilgi edinir. (MB)	Osman Hamdi Bey (Grup Çalışması)	Pastel Boya. Müzecilik ve Osman Hamdi Bey konusunda yapılan araştırmaya, Bilgisayar ortamında hazırlanan sunum Dersine getirilen Görsel materyallerden de yararlanarak Osman Hamdi Bey ve Müzecilik hakkında tanışma yapılıacaktır. 1. "Osman Hamdi Bey" Osman Hamdi Bey'in eserlerinden yola çıkarak, öğrencilerin sanatçının yapmış olduğu eserlerinden birinin resmini çalır. Gruplara ayrılan öğrenciler, Osman Hamdi Bey'in eserlerinden beğendiklerinden bir tanesinin siyah-beyaz fotokopisini (90*120 yada 90*150 cm ebadında fotokopisini) getirip üzerinden pastel boya ile renklendirmesini yaparlar.		
	18-22 Şubat	2	1					
	25-Şubat-01 Mart	3	1					
								

AY	TARİH	HAFTA	DERS SAATI	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME	ARA DİSİPLİNLER ve ATATÜRKÇÜLÜK
MART-NİSAN	04-08 Mart	1	1	2. Çeşitli doku örnekleri göstererek çeşitli yüzeylerde değişik malzemelerle farklı doku çalışmaları yapar.	Dokuların Dansı	Resim kağıdı veya Bristol kartonu, parmak boya, kırık tarak vb. atık malzemeler. (nişasta, toz boya, sıvı yağ karıştırılmasıyla parmak boya elde edilebilir.)		
	11-15 Mart	2	1	5. Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder. (GSB)	Parmak Boya	Parmak boyayı yüzeye yaydıktan sonra eski tarakları çeşitli yönlerde hareket ettirerek kazıma yaparlar. İsterlerse başka bir kâğıdı oluşan dokunun üzerine kapatıp kaldırarak baskısını alabilirler. Aynı işlemi tarak yerine pamaklarıyla da yapabilirler. Bunun dışında parmak boyayı yüzeye yaydıktan sonra pamaklarını sürekli olarak bastırıp kaldırırılar. Böylece, boya toplanmalardan ve oluşan izlerden dolayı ilginç doku etkileri ortaya çıkacaktır.		
	18-22 Mart	3	1	4. Farklı ifade biçimlerinin sanatın dallarını oluşturduğunu fark eder. (GSK)	Sokağım ve insanlar	Ufuk çizgisi, kaçan çizgiler, karşıdan görünen çizgiler, kaçış noktası, görünen nokta, ufuk düzlemi gibi tanımlar tren yolu çizimi tahtaya yapıldıktan sonra açıklanır. Göz hizası çizgisi, a len da görüntü, göz hizası üstünde görüntü ve hızının tam üstünde ki görüntü örneklenerek açıklanır.		
	25-29 Mart	4	1	6. Gösterilen sanat eserindeki görsel biçimlendirme öğelerinin sanatsal düzenleme ilkelerine göre nasıl düzenlendiğini açıklar. (GSK)	Mekan figür ilişkisi	İnsanlarla, örneklerden sonra çizime geçilir. Karşıdan görünen çizgi insanla ilişkilendirilir.		
	01-05 Nisan	5	1	13. Gördüğü sanat eseri hakkında estetik bir yargıya varır. (GSK)				Kariyer Bilincini Geliştirme 2. Her bireyin kendine özgü ve benzersiz olduğunu bilir. (Ara Disiplin-GSB.6)

AY	TARİH	HAFTA	DERS SAATI	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME	ARA DİSİPLİNLER ve ATATÜRKÇÜLÜK
NİSAN-MAYIS	08-12 Nisan	1	1	5. Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder. (GSB)	Desen	Resim kâğıdı, resim kalemi, silgi.	23 NİSAN ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI	
	15-19 Nisan	2	1	6. Çizgilerin kişiye özgü olduğunu kavrar. (GSB)	İnsan Figürü	6, 7. "Desen" Desen çalışmalarında görselliği bir öğrenci sınıfı model olur. Sınıf düzeninin "U" biçiminde olması idealdir. Öğretmen, çalışma öncesiyle modelden ölçü almayı gösterir. Sonra kara kalemle kâğıda kabaca yerleştirilen figür, zamanla detaylandırılarak desen çalışması tamamlanır. Öğrencilerin desen çalışmasını yaptıkları yerleri ile modelin her bir öğrenciyi karşı değişen duruş açıya tespit edilmelidir. Değerlendirmeler, toplu olarak yapılmalıdır. Öğretmen değerlendirmeyi öğrencilerinin birbirini değerlendirmesi (akran değerlendirmesi) biçiminde de yapabilir. Böylece çizimlerdeki kişiye özgü farklılıklar ortaya çıkacaktır.		
	22-26 Nisan	3	1	2. Görsel çalışmalarında ton derecelendirmeleri ile derinlik etkisi oluşturur.(G.S.B)	Optik Yanılsama	Resim kâğıdı, keçeli kalem, cetvel, pergel.		
	29 Nisan-3 Mayıs	4	1	3. Sanatsal düzenleme ve ilkel erinden yararlanarak özgün kompozisyonlar oluşturur.(G.S.B)	Keçeli kalem			
				5. Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder. (GSB)				
				6. Çizgilerin kişiye özgü olduğunu kavrar. (GSB)				
				7. Yaptığı çalışmalar sergilemekten ve çevresindekilerle paylaşmaktan haz alır. (GSB)				

AY	TARİH	HAFTA	DERS SAATI	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME	ARA DİSİPLİNLER ve ATATÜRKÇÜLÜK
MAYIS	06-10 Mayıs	1	1	4. Farklı ifade biçimlerinin sanatın dallarını oluşturduğunu fark eder. (G.S.K.)	FRAGMENTAL RESİM	Resim kâğıdı, resim kalemi, cetvel, pergel, guaj boya, palet, sulu boya fırçaları, su kabı, peçete.	19 MAYIS ATATÜRK'Ü ANMA GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI	
	13-17 Mayıs	2	1	6. Gösterilen sanat eserindeki görsel biçimlendirme öğelerinin sanatsal düzenleme ilkelerine göre nasıl düzenlendiğini açıklar. (G.S.K.)	Guaj Boya	Fraktal parçalanmış ya da kırılmış anlamına gelen Latince <i>fractus</i> kelimesinden gelmiştir. İlk olarak 1975'de Polonya asıllı matematikçi Benoît Mandelbrot tarafından ortaya atılmıştır. Kendi kendini tekrar eden ama sonsuza kadar küçülen şekilleri, kendine benzer bir cisimde cisim oluşturan parçalar ya da bileşenler cismin bütünüdür. Düzensiz sınırlar ya da desenler giderek küçülen ölçülerde yinelenir ve tümüyle soyut nesnelere sonuza kadar sürebilir; tam tersi de her parçanın her bir parçası büyüldüğünde, gene cismin bütününe benzemesi olaydır. Eğrelti otu, kar taneleri, çiğdem adı verilen sebze brokoli, kalın hamurlu pizza ve galaksilerin yapısı örnek olarak verilebilir.		
	20-24 Mayıs	3	1	13. Gördüğü sanat eseri hakkında estetik bir yargıya varır. (GSK)	Kent Projesi (Gurup Çalışması)	Renkli Karton, kutu, atık oyuncak parçaları, Elişi kâğıtları, Makas, Yapıştırıcı.		
	27-31 Mayıs	4	1	5. Duygu ve düşüncelerini görsel sanatların farklı dalları ile ifade edebileceğini bilir. (GSK)	Benim Kentim	5. "Kent Projesi" Öğretmen, gruplara ayrılan öğrencilere yaşadıkları kentle ilgili kaygıları, beklentileri, sevdikleri yerler vb. hakkında sorular sorar. Hayallerindeki kentin tasarımını ağız materyalleri, karton kutular, boya materyalleri vb. kullanarak yapmaları istenir. Daha sonra oluşturdukları kentin özelliklerini ortaya koyarak tanıtımını yaparlar ve bu özelliklerden yola çıkarak kent sembolü oluştururlar.		

AY	TARİH	HAFTA	DERS SAATI	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR	DİĞER DERSLERLE İLİŞKİLENDİRME	ARA DİSİPLİNLER ve ATATÜRKÇÜLÜK
HAZİRAN	03-07 Haziran	5	1	5. Duygu ve düşüncelerini görsel sanatların farklı dalları ile ifade edebileceğini bilir. (GSK)	Kent Projesi (Gurup Çalışması)	Renkli Karton, kutu, atık oyuncak parçaları, Elişi kâğıtları, Makas, Yapıştırıcı.		
	10-14 Haziran	1	1		Benim Kentim	5. "Kent Projesi" Öğretmen, gruplara ayrılan öğrencilere yaşadıkları kentle ilgili kaygıları, beklentileri, sevdikleri yerler vb. hakkında sorular sorar. Hayallerindeki kentin tasarımını ağız materyalleri, karton kutular, boya materyalleri vb. kullanarak yapmaları istenir. Daha sonra oluşturdukları kentin özelliklerini ortaya koyarak tanıtımını yaparlar ve bu özelliklerden yola çıkarak kent sembolü oluştururlar.		
					Üç Boyutlu Çalışma			
2012-2013 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI SONU								

EK-8. İZİN BELGESİ

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı :16605029 -044.01.00.00 **2423**
Konu :Anket Onayı.

22 Ocak 2013

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 08/01/2013 tarih ve 98 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans Öğrencisi **Emre YILDIRIM** ilgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Merkezde ve İlçelerdeki Ortaokullarda "İlköğretim 8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Kavramsal Sanat Uygulamalarına İlişkin Algılar" konulu tez çalışmasını uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaatlar ile ilgili Lisans,Yüksek Lisans, Doktora öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (İlköğretim/Ortaöğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2012/2013 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüze uygun görülmüş olup;

Olurlarınıza arz ederim.

Sebahattin AKGÜL
Millî Eğitim Müdürü

OLUR.
08/01/2013
Alp ASLANARGUN
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16605029 -044.01.00.00
Konu : Anket Onayı.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Alp ASLANARGUN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Emre
Soyadı	Yıldım
Doğum yeri ve tarihi	Denizli - 02.07.1983
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve Telefonu	Servergazi Mahallesi 211 Sokak Güneş Apartmanı No.6 Daire.1 Merkezefendi/Denizli 05552997297
Eğitim	
İlköğretim	Esentepe İlkokulu Sevil Kaynak Ortaokulu
Ortaöğretim	Atatürk Endüstri Meslek Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Pamukkale Üniversitesi (Resim-İş Öğretmenliği)
Yabancı Dil	
İngilizce – ÜDS - 18 Mart 2012	40.00
Mesleki Deneyim	
2008-2010 Killik İlköğretim Okulu	Alaşehir/MANİSA
2010 (Devam Ediyor) Müşerref Yılmaz Ortaokulu	Babadağ/DENİZLİ